

APSTIPRINĀTS

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas
vadītāja p.i., vadītāja vietniece G. Kovaļevska

2022.gada 18.martā

SASKAŅOTS

Labklājības ministrijas izveidotās uzraudzības padomes sēdē
2022.gada 18.martā

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija
Konsultatīvā nodaļa

Sadarbības tīkls konsultatīvā atbalsta sniegšanai bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem

Rokasgrāmata

Ievads

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija (turpmāk – VBTAI) ar Eiropas Sociālā fonda līdzekļu atbalstu no 2016.gada aprīļa līdz 2023.gada decembrim īsteno projektu Nr.9.2.1.3/16/I/001 “Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē” (turpmāk – Projekts). Projekta mērķis ir pilnveidot atbalsta sistēmu bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem (turpmāk – bērniem ar uzvedības problēmām) un vardarbību ģimenē, paaugstinot speciālistu profesionalitāti un darba efektivitāti, kā arī nodrošināt sabiedrības izglītošanu par vardarbību.

Projektā paredzēts pilnveidot profesionālu atbalstu bērnam, bērna likumiskajiem pārstāvjiem un aprūpētājiem, kā arī speciālistiem, kuri sniedz atbalstu bērnam un ģimenei. Bērnu likumiskajiem pārstāvjiem un aprūpētājiem bieži ir nepietiekamas zināšanas un iemaņas bērnu aprūpē un audzināšanā, kā arī nepietiekama izpratne par profesionāla atbalsta bērnu aprūpē un audzināšanā nepieciešamību un saņemšanas iespējām. Speciālistiem, kuri sniedz atbalstu bērnam un ģimenei, bieži trūkst profesionāla atbalsta darbā ar bērniem ar uzvedības problēmām, pietiekamu zināšanu, izpratnes un profesionālo iemaņu noteiktu gadījumu risināšanai, darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām apgrūtina nepietiekama starpinstitūciju sadarbība.

Atbalsts uzvedības problēmu pārvarēšanā ietver divus savstarpēji saistītus darbības virzienus: nevēlamās (negatīvās, asociālās, antisociālās u.c.) uzvedības ierobežošanu (efektivitātes samazināšanu, kavēšanu, apgrūtināšanu u.c.), un vēlamās (pozitīvās, prosociālās u.c.) uzvedības modeļu veidošanu, pilnveidi un nostiprināšanu^{1,2}.

Bērna uzvedības problēma (pastāvīgs/noturīgs bērna vecumam neatbilstošas uzvedības modelis, kas negatīvi ietekmē viņa psiholoģisko attīstību un apgrūtina iekļaušanos sabiedrībā) bērna attīstības gaitā veidojas, izpaužas un nostiprinās dažādās vidēs (bērna attiecību sistēmās) – ģimenē, izglītības iestādē, sabiedrībā³, tādēļ sniegtā atbalsta efektivitāte atkarīga no atbalsta katrā bērna iekļaušajā sociālajā sistēmā. Bērna, ģimenes, institūciju un speciālistu sadarbība ir viens no nozīmīgākajiem profesionālo panākumu [sekmīga, rezultatīva darba] nosacījumiem, sniedzot atbalstu bērniem ar uzvedības problēmām un viņu ģimenēm.

Atbalsta sniegšana bērniem ar uzvedības problēmām nav un nevar būt vienpusīga atbalsta sniegšana vienīgi bērniem; uzvedības problēmas ir daudzpusīgas, daudzdimensionālas, tādēļ tikpat daudzpusīgai un daudzdimensionālai jābūt agresijas un vardarbības mazināšanai un sociālās iekļaušanas veicināšanai; atbalsta sniegšanā nepieciešama gan bērna un ģimenes sadarbība ar speciālistiem, gan arī institūciju un speciālistu savstarpējā sadarbība. Sniedzot atbalstu bērnam ar uzvedības problēmām, mazinot viņa agresijas un vardarbības izpausmes un veicinot sociālo iekļaušanos, nepieciešams vienots, nepretrunīgs, plašs skatījums gan uz problēmu, gan arī uz tās risināšanas veidiem. Lai to izveidotu un uzturētu, nepieciešama atbalsta sniegšanā iesaistīto

---

¹Mash, E.J., Wolfe, D.A. (2012) *Abnormal Child Psychology*, 5 ed, Belmont, Wadsworth Publishing.

²Henggeler S.W. Schaeffer C.M. (2016). *Multisystemic Therapy®: Clinical Overview, Outcomes, and Implementation Research*, *Family Process*, 55(3), 514-528.

³ Ancāne, G., Meistere, L., Užāns, A., Vasiļevska, M., Rateniece, I., Sestule, I., Jansone, D., Zīle, I. (2011) Rokasgrāmata skolotājiem, strādājošiem specializētajās iestādēs bērniem ar psihiskās veselības traucējumiem. Metodiskais materiāls. ESF projekts „Emocionālo, sociālo un praktisko iemaņu atbalsta programma skolēniem ar psihiskās veselības traucējumiem” 2009/0339/1DP/1.2.2.4.2/09/APIA/VIAA/012, skatīts 06.07.2016., pieejams: <http://www.arstipsihoterapeiti.lv/uploads/Rokasgramata.pdf>

institūciju un speciālistu sadarbība, solidāri, savas kompetences robežās, uzņemoties atbildību par atbalsta sniegšanas procesu un rezultātu.

Sekmīgas sadarbības nosacījums ir sadarbības tīkls – vairāk vai mazāk likumsakarīgas, uz konkrēta mērķa sasniegšanu vērstas savstarpējās attiecības starp cilvēkiem, grupām vai organizācijām⁴. Sadarbības tīkls ir nozīmīgs sociālā kapitāla (*social capital*)⁵ un drošumspējas (*securitability*)⁶ avots.

Sadarbības tīkla konsultatīvā atbalsta sniegšanai bērniem ar uzvedības problēmām mikromodeli veido VBTAI Konsultatīvā nodaļa, speciālistu komandā, izstrādājot bērna atbalsta programmu un rekomendācijas ģimenei (vecākiem vai citiem bērna likumiskajiem pārstāvjiem/aprūpētājiem), sociālajam dienestam, formālās un neformālās izglītības iestādēm u.c. vidēm, kurās norit bērna dzīvesdarbība, un speciālistiem, kuri konsultē bērnu (sniedz atbalstu bērnam) viņa dzīvesvietā.

VBTAI Konsultatīvās nodaļas Sadarbības tīkls ietver gan institūcijas un speciālistus, kuri īsteno bērna ar uzvedības problēmām atbalsta programmu, sniedzot tiešu profesionālo atbalstu bērnam ar uzvedības problēmām un viņa ģimenei, gan arī institūcijas un speciālistus, kuri sniedz vai var sniegt atbalstu atbalsta sniedzējiem, veicinot viņu profesionālo drošumspēju un paaugstinot profesionālo kompetenci.

Sadarbības tīkla mērķi:

- nodrošināt kvalitatīvu VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādāto atbalsta programmu izstrādi un īstenošanu;
- pilnveidot bērnu likumisko pārstāvju/ aprūpētāju un sadarbības tīklā iesaistīto institūciju un speciālistu efektīvu sadarbību pašvaldībās.

Sadarbības tīkla uzdevumi:

- sniegt informāciju sabiedrībai un speciālistiem par bērnu saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem, to pārvarēšanas un atbalsta sniegšanas iespējām;
- sniegt ieteikumus efektīvākai bērna likumisko pārstāvju/ aprūpētāju un atbalsta sniegšanā iesaistīto institūciju un speciālistu sadarbību;
- veicināt bērna un likumisko pārstāvju/aprūpētāju izpratni par atbalsta sniegšanā iesaistīto institūciju un speciālistu nepieciešamību;
- veicināt jaunu, inovatīvu atbalsta sniegšanas iespēju apzināšanu un ieviešanu.

Rokasgrāmata “Sadarbības tīkls konsultatīvā atbalsta sniegšanai bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem” (turpmāk – Rokasgrāmata) tiek pastāvīgi aktualizēta visā projekta īstenošanas laikā. Veiktās izmaiņas Konsultatīvās nodaļas speciālisti prezentē Labklājības ministrijas izveidotajā Uzraudzības padomē, pēc priekšlikumu saskaņošanas, tiek veiktas un apstiprinātas izmaiņas Rokasgrāmatā.

---

⁴Latvijas pārskats par tautas attīstību 2002/2003: Cilvēkdrošība. Rīga: UNDP, skatīts 06.07.2016., pieejams: http://providus.lv/article_files/920/original/UNDP2003_ful_lv.pdf?1326366357

⁵Sociālais kapitāls – būtiskas priekšrocības, ko indivīdi un/ vai grupas gūst no savstarpējās sadarbības tīkliem (Latvijas pārskats par tautas attīstību 2002/2003,17)

⁶Drošumspēja – indivīda spēja nezaudēt, un ja zaudētas, atgūt drošību un drošības sajūtu (Latvijas pārskats par tautas attīstību 2002/2003,17)

Saturs

Ievads	2
Sadarbības tīkla normatīvais pamatojums.....	7
Likumi	7
Ministru kabineta noteikumi	7
Sadarbības tīkla institūcijas un speciālisti.....	8
Sadarbības tīkla shēma.....	8
Sadarbības tīkla institūciju un speciālistu kompetences	9
Izglītības iestādes	9
Sociālie dienesti	9
Bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes un krīzes centri	9
Bāriņtiesas	10
Izglītības kvalitātes valsts dienests.....	11
Profesionālās ievirzes izglītības iestādes	11
Interesu izglītības iestādes.....	12
Bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēji	12
Psihologi.....	13
Psihoterapeiti un psihoterapijas speciālisti.....	13
Pedagoģiski medicīniskās komisijas	14
Ģimenes ārsti un specialitāšu ārsti	15
Nevalstiskās organizācijas	16
Policija	16
Valsts probācijas dienests	16
Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvā nodaļa.....	17
Konsultatīvās nodaļas mērķi un uzdevumi	17
Atbalsta programmu izstrādāšanas kritēriji.....	17
Konsultatīvās nodaļas speciālistu komanda	18
Konsultatīvais atbalsts bērna likumiskajiem pārstāvjiem	21
1. posms. Sadarbības uzsākšana ar Konsultatīvo nodaļu	21
2. posms. Saņemtās informācijas izvērtēšana un klātienes konsultācija.....	22
3. posms. Atbalsta programmas īstenošana	23
4. posms. Metodiskais atbalsts atbalsta programmas īstenošanā	23
Konsultatīvais atbalsts izglītības iestāžu speciālistiem - individuālas atbalsta programmas izstrāde	24

1. posms. Sadarbības uzsākšana ar Konsultatīvo nodaļu	24
2. posms. Saņemtās informācijas izvērtēšana un klātienē konsultācija.....	25
3. posms. Atbalsta programmas īstenošana	26
4. posms. Metodiskais atbalsts atbalsta programmas īstenošanā	26
Konsultatīvais atbalsts izglītības iestāžu speciālistiem - atbalsta programmu izstrāde izglītojamo grupai	27
1. posms. Sadarbības uzsākšana ar Konsultatīvo nodaļu	27
2. posms. Saņemtās informācijas izvērtēšana un klātienē konsultācija.....	28
3. posms. Atbalsta programmas īstenošana	29
4. posms. Metodiskais atbalsts atbalsta programmas īstenošanā	29
Konsultatīvā atbalsta izmēģinājumu projekts - ģimenes psihoterapijas konsultācijas.....	30
Iesniegumu un aptauju veidlapu paraugi.....	31
Bērna vecāka (aizbildņa) iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmas izstrādei paraugs.....	33
Bērna ārpusģimenes aprūpes iestādes vadītāja (bāriņtiesas priekšsēdētāja) iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmas izstrādei paraugs	34
Izglītības iestādes vadītāja iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un individuālas atbalsta programmas izstrādei paraugs	35
Izglītības iestādes vadītāja iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmu izstrādei izglītojamo grupai paraugs	36
Sākotnējās novērtēšanas aptaujas paraugs	38
Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapas paraugs.....	39
Klases klimata izpētes veidlapas paraugs	40
Grupās raksturojuma veidlapas paraugs	42
Iesnieguma ģimenes psihoterapijas konsultāciju saņemšanai paraugs	44
Praktiski piemēri bērna uzvedības problēmu risināšanā	50
Pirmsskola.....	51
Kārlis	51
Ieva.....	52
Valdis	53
Sākumskola	57
Anete	57
Ansis.....	59
Artūrs	62
Pamatskola	66

Zane.....	66
Viktorija	68
Varis	70
Vidusskola.....	74
Ella	74
Kriests	76
Elizabete.....	78
Pielikumi.	81
Atbalsta komanda izglītības iestādē	81
Vecāku (personu, kas realizē aizgādību) tiesības bērna izglītošanas nodrošināšanā.	86

Sadarbības tīkla normatīvais pamatojums

Likumi

[LR Bērnu tiesību aizsardzības likums,](#)

“Bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām”⁷.

[LR Likums “Par pašvaldībām”](#)

“Pašvaldībām ir šādas autonomās funkcijas: <..> īstenot bērnu tiesību aizsardzību attiecīgajā administratīvajā teritorijā.”⁸

[LR Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums,](#)

“Sniedzot sociālos pakalpojumus, institūcijas nodrošina starpprofesionālu un starpinstitucionālu sadarbību.”⁹

[LR Izglītības likums,](#)

“Pedagoga vispārīgie pienākumi izglītošanas procesā ir šādi: <..> sadarboties ar izglītojamā ģimeni izglītības jautājumos <..>.”¹⁰

“Vecākiem (personām, kas realizē aizgādību) ir pienākums: <..> sadarboties ar izglītības iestādi, kurā mācās bērns, ar pedagogiem un citām mācību procesā iesaistītām personām.”¹¹

[LR Bāriņtiesu likums,](#)

“Bāriņtiesa sadarbojas ar citām bāriņtiesām, ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām, veselības aprūpes un izglītības iestādēm, sociālajiem dienestiem, policijas iestādēm, Valsts probācijas dienestu un tiesu izpildītājiem, lai nodrošinātu bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un interešu aizstāvību; informē pašvaldības sociālo dienestu vai citu atbildīgo institūciju par ģimenēm, kurās netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un audzināšana un kurām nepieciešama palīdzība.”¹²

“Bāriņtiesa, aizstāvot bērna personiskās intereses attiecībās ar vecākiem, aizbildņiem un citām personām:<..> nosūta konsultācijas saņemšanai pie ģimenes ārsta, psihologa vai cita speciālista bērnu, ja bērna vecāki vai aizbildnis nepiekrīt konsultācijas saņemšanai vai personu, ar kuru bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus, vai personu, ar kuru bērns dzīvo nedalītā saimniecībā.”¹³

Ministru kabineta noteikumi

LR Ministru kabineta 2005.gada 29.novembra noteikumi Nr.898 “[Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas nolikums](#)”

“Inspekcijai ir šādas funkcijas:<..> sniegt valsts un pašvaldību iestādēm un citām institūcijām ieteikumus bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanai un pilnveidošanai; sadarboties ar valsts

---

⁷ [LR Bērnu tiesību aizsardzības likums, 6.panta trešā daļa](#)

⁸ [LR Likums “Par pašvaldībām”, 15.panta 23.punkts](#)

⁹ [LR Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, 4.panta trešā daļa](#)

¹⁰ [LR Izglītības likums, 51.panta pirmā daļa](#)

¹¹ [LR Izglītības likums, 58.panta pirmā daļa](#)

¹² [LR Bāriņtiesu likums, 17.panta 4. un 5.punkts.](#)

¹³ [LR Bāriņtiesu likums, 18.panta 3. punkts.](#)

un pašvaldību iestāžu amatpersonām, kā arī nevalstiskajām organizācijām bērnu tiesību aizsardzības jomā.”¹⁴

LR Ministru kabineta 2015.gada 6.oktobra noteikumi Nr.575 “[Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti un darbinieku profesionalitāti darbam ar riska situācijā esošām personām” 9.2.1.3. pasākuma “Atbalsts speciālistiem darbam ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē” īstenošanas noteikumi](#)”

“Pasākuma mērķis ir paaugstināt speciālistu profesionalitāti darbam ar bērniem, tai skaitā ar tiem, kuriem ir saskarsmes grūtības un uzvedības traucējumi, un pilnveidot darba efektivitāti, lai mazinātu vardarbību ģimenē, vienlaikus nodrošinot sabiedrības izglītošanu par vardarbību. Pasākuma mērķa grupa ir: bērni ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem un valsts un pašvaldību speciālisti darbam ar ģimenēm ar bērniem un šo noteikumu 3.1. apakšpunktā minētās mērķa grupas likumiskie pārstāvji vai aprūpētāji.”¹⁵

Sadarbības tīkla institūcijas un speciālisti

Sadarbības tīkla shēma

Bērna atbalsta sniegšanā iesaistītie sadarbības tīkla dalībnieki (indivīdi, grupas, organizācijas) kopā ar visām tīklā esošajām savstarpējām attiecībām veido sadarbības tīkla *struktūru* (skat. 1.attēls).

1.att. Sadarbības tīkla struktūra

¹⁴ [Ministru kabineta 2005.gada 29.novembra noteikumi Nr.898 “Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas nolikums” 2. punkta 2.5 un 2.6 apakšpunkts](#)

¹⁵ [LR Ministru kabineta 2015.gada 6.oktobra noteikumi Nr.575 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Paaugstināt sociālo dienestu darba efektivitāti un darbinieku profesionalitāti darbam ar riska situācijā esošām personām” 9.2.1.3. pasākuma “Atbalsts speciālistiem darbam ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē” īstenošanas noteikumi” 2. un 3. pants](#)

Sadarbības tīkla institūciju un speciālistu kompetences

Izglītības iestādes

Izglītības iestāde — valsts, pašvaldību, valsts augstskolu vai citu juridisko vai fizisko personu dibināta iestāde, kuras uzdevums ir izglītības programmu īstenošana, vai komercsabiedrība, kuram izglītības programmu īstenošana ir viens no darbības veidiem. Izglītības iestāde ir tiesīga īstenot vairākas izglītības programmas.

Izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām, kuri mācās vispārējās izglītības programmās, izglītības iestāde nodrošina nepieciešamos atbalsta pasākumus mācību procesā un pārbaudes darbos.

Atbalsta pasākumi ietver dažāda veida pasākumus un metodes, kas palīdz izglītojamajiem ar speciālām izglītības vajadzībām pārvarēt veselības problēmu vai attīstības traucējumu radītos ierobežojumus mācību procesā.

[Atbalsta komanda izglītības iestādē](#)

Kontaktinformācija

Informāciju par **reģistrētajām izglītības iestādēm** var iegūt Valsts izglītības informācijas sistēmas (www.viis.lv) Reģistru sadaļā “[Iestādes](#)”

Informāciju par **izglītības programmām** var iegūt Valsts izglītības informācijas sistēmas (www.viis.lv) Reģistru sadaļā “[Izglītības programmas](#)”

Sociālie dienesti

Sociālais dienests sniedz sociālo palīdzību, organizē un sniedz sociālos pakalpojumus pašvaldības iedzīvotājiem.

Sociālais dienests:

- veic sociālo darbu ar personām, ģimenēm un personu grupām;
- sniedz sociālos pakalpojumus vai organizēt to sniegšanu ģimenēm ar bērniem, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, audžuģimenēm, aizbildņiem, personām, kuras aprūpē kādu no ģimenes locekļiem, invalīdiem, pensijas vecuma personām, personām ar garīga rakstura traucējumiem un citām personu grupām, kurām tas nepieciešams;
- novērtē klientu vajadzības, materiālos un personiskos resursus;
- nosaka klienta līdzdarbības pienākumus, vienojoties ar viņu par veicamajiem pasākumiem;
- sniedz sociālo palīdzību;
- informē iedzīvotājus par sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību.

[Kontaktinformācija](#)

Bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes un krīzes centri

Ārpusģimenes aprūpes iestāde nodrošina sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju bāreņiem vai bez vecāku gādības palikušiem bērniem, kā arī bērniem, kuriem nepieciešama sociālā rehabilitācija vai īpaša aprūpe veselības stāvokļa dēļ.

Ārpusģimenes aprūpes mērķis ir radīt aizsargātības sajūtu, nodrošināt apstākļus bērnu attīstībai un labklājībai, atbalstīt bērna centienus būt patstāvīgam.

Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri sniedz emocionālu un praktisku atbalstu ģimenēm, kuras uzņēmušās rūpes par bērniem, piesaista jaunas audžuģimenes, aizbildņus, adoptētājus un viesģimenes, nodrošina sociālā darbinieka, psihologa un citu ģimenei nepieciešamo speciālistu konsultācijas, atbalsta grupas, mācības un ikgadējo zināšanu pilnveidi, kā arī izmaksā atlīdzību specializētajām audžuģimenēm.

Kontaktinformācija

[Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri](#)

[Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija](#)

[Vietne "Radi ģimeni"](#)

Bāriņtiesas

Bāriņtiesa ir novada vai republikas pilsētas pašvaldības izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kura prioritāri nodrošina bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Bāriņtiesa:

- sadarbojas ar citām bāriņtiesām, ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām, veselības aprūpes un izglītības iestādēm, sociālajiem dienestiem, policijas iestādēm, Valsts probācijas dienestu un tiesu izpildītājiem, lai nodrošinātu bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un interešu aizstāvību;
- informē pašvaldības sociālo dienestu vai citu atbildīgo institūciju par ģimenēm, kurās netiek pietiekami nodrošināta bērna attīstība un audzināšana un kurām nepieciešama palīdzība;
- pārstāv audžuģimenē ievietota bērna personiskās un mantiskās intereses un tiesības.

Bāriņtiesai ir tiesības veikt pārrunas ar bērnu un aizgādībā esošo personu bez citu personu klātbūtnes un lūgt psihologu veikt personas vai ģimenes psiholoģisko izpēti un saņemt psihologa atzinumu par izpētes rezultātiem.

Bāriņtiesa, aizstāvot bērna personiskās intereses attiecībās ar vecākiem, aizbildņiem un citām personām nosūta konsultācijas saņemšanai pie ģimenes ārsta, psihologa vai cita speciālista:

- bērnu, ja bērna vecāki vai aizbildnis nepiekrīt konsultācijas saņemšanai,
- personu, ar kuru bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus, vai personu, ar kuru bērns dzīvo nedalītā saimniecībā.

Bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu. Bāriņtiesa izšķir bērna un vecāku, bērna un aizbildņa, kā arī aizbildņa un bērna vecāku domstarpības.

[Kontaktinformācija](#)

Izglītības kvalitātes valsts dienests

Izglītības kvalitātes valsts dienesta darbības mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu un tiesisku izglītību, veicot izglītības kvalitātes monitoringu un sniedzot atbalstu izglītības procesa īstenošanā.

Izglītības kvalitātes valsts dienests:

- iegūst, apkopo un analizē izglītības politikas veidošanai un īstenošanai nepieciešamo informāciju;
- reģistrē izglītības iestādes, zinātniskās institūcijas un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējus;
- licencē izglītības programmas (izņemot interešu izglītības, pieaugušo neformālās izglītības un augstākās izglītības studiju programmas);
- nodrošina vispārējās un profesionālās izglītības (izņemot augstāko profesionālo izglītību) kvalitātes novērtēšanu;
- organizē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanu (izņemot augstāko izglītību);
- kontrolē izglītības procesu un sniedz ieteikumus konstatēto trūkumu novēršanai;
- nodrošina pedagogu privātprakses uzsākšanas sertifikātu izsniegšanu un uzskaiti;
- veic sporta speciālistu un sporta izglītības iestāžu darba uzraudzību;
- izvērtē, vai atļauja strādāt par pedagogu personai, kas bijusi sodīta par tīšu kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu, ja sodāmība ir dzēsta vai noņemta, nekaitēs izglītojamo interesēm, un pieņem lēmumu par atļaujas izsniegšanu, atteikumu izsniegt atļauju un atļaujas anulēšanu;
- organizē izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanu.

Informāciju par **reģistrētajām izglītības iestādēm, izglītības programmām, privātpraksē strādājošiem pedagogiem, sertificētiem psihologiem un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem** var iegūt Valsts izglītības informācijas sistēmas (www.viis.lv) Reģistru sadaļās “[Iestādes](#)”, “[Izglītības programmas](#)”, “[Privātpraksē strādājošie pedagogi](#)”, “[Psihologi](#)” un “[Bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēji](#)”.

Kontaktinformācija

Tīmekļa vietne: <https://ikvd.gov.lv>

E-pasts: ikvd@ikvd.gov.lv

Tālrunis: +371 67222504

[Elektroniskā iesnieguma forma](#)

Profesionālās ievirzes izglītības iestādes

Profesionālās ievirzes izglītība ir sistematizēta zināšanu un prasmju apguve, kā arī vērtīborientācijas veidošana mākslā, kultūrā vai sportā līdztekus pamatzglītības vai vidējās izglītības pakāpei, kas dod iespēju sagatavoties profesionālās izglītības ieguvei izraudzītajā virzienā. Profesionālās ievirzes izglītība ir brīvprātīga.

Pašvaldība saistošajos noteikumos var paredzēt daļēju maksu kā līdzfinansējumu par izglītības ieguvu pašvaldības dibinātajās profesionālās ievirzes izglītības iestādēs.

Kontaktinformācija

Informāciju par **reģistrētajām izglītības iestādēm un izglītības programmām** var iegūt Valsts izglītības informācijas sistēmas (www.viis.lv) Reģistru sadaļās “[Iestādes](#)” un “[Izglītības programmas](#)”.

Interesu izglītības iestādes

Interesu izglītība ir personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības. Interesu izglītība ir brīvprātīga, tās uzsākšanai nav nepieciešama noteiktai izglītības pakāpei atbilstoša izglītība.

Katras pašvaldības pienākums ir nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju īstenot interešu izglītību.

Kontaktinformācija

Informāciju par **reģistrētajām izglītības iestādēm, izglītības programmām un privātpraksē strādājošiem pedagogiem** var iegūt Valsts izglītības informācijas sistēmas (www.viis.lv) Reģistru sadaļās “[Iestādes](#)”, “[Izglītības programmas](#)” un “[Privātpraksē strādājošie pedagogi](#)”.

Pašvaldību licencēto interešu izglītības programmu saraksts publicēts Valsts ieņēmumu dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā “[Pašvaldību izsniegtās licences interešu izglītības programmām](#)”

Informāciju par interešu izglītības programmām var saņemt izglītības pārvaldēs un atrast vispārējās izglītības iestāžu mājaslapās.

Bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēji

Bērnu uzraudzības pakalpojums ir kvalificēts uzraudzības un aprūpes pakalpojums, kura mērķis ir nodrošināt bērna atrašanos pieaugušā klātbūtnē un drošu, saturīgu un lietderīgu dienas organizēšanu bērnam, sekmējot bērna vispusīgu attīstību.

Ja vecāki vai persona, kuras aprūpē bērns nodots, nevar nodrošināt, ka bērns līdz septiņu gadu vecumam viņu prombūtnes laikā atrodas uzticamas personas klātbūtnē, viņiem ir pienākums nodrošināt īslaicīgu (līdz četrām stundām dienā) vai pilna laika (ilgāk par četrām stundām dienā) bērna uzraudzību pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja bērna dzīvesvietā vai citā bērna uzraudzībai paredzētā vietā, vai pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu vai bērnu interešu izglītības programmu.

Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedz valsts vai pašvaldības iestāde, juridiska vai fiziska persona, kas reģistrēta bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēju reģistrā kā pakalpojuma sniedzējs Ministru kabineta 2013. gada 16. jūlija noteikumos Nr.404 „[Prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēju reģistrēšanas kārtība](#)” noteiktajā kārtībā.

Kontaktinformācija

Informāciju par **reģistrētajiem bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem** var iegūt Valsts izglītības informācijas sistēmas (www.viis.lv) Reģistru sadaļā “[Bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēji](#)”

Psihologi

Psihologs veic psiholoģisko izpēti un izvērtēšanu, konsultēšanu, psiholoģisko rehabilitāciju krīžu un traumu gadījumos, veicina psiholoģisko adaptāciju un attīstību.

Tiesības veikt patstāvīgu psihologa profesionālo darbību apliecina:

- augstākās izglītības diploms par akreditētas bakalaura studiju programmas un akreditētas maģistra studiju programmas psiholoģijā apguvi vismaz 200 kredītpunktu apjomā, turklāt vismaz viena no šīm programmām ir profesionālā studiju programma;
- reģistrācija psihologu reģistrā;
- psihologa sertifikāts noteiktā darbības jomā.

Psihologa, kurš nav ieguvis psihologa sertifikātu noteiktā darbības jomā, tiesības veikt psihologa profesionālo darbību apliecina:

- augstākās izglītības diploms par akreditētas bakalaura studiju programmas un akreditētas maģistra studiju programmas psiholoģijā apguvi vismaz 200 kredītpunktu apjomā, turklāt vismaz viena no šīm programmām ir profesionālā studiju programma;
- reģistrācija psihologu reģistrā;
- līgums ar psihologu-pārraugu par psihologa pārraudzības īstenošanu.

Psihologs var iegūt psihologa sertifikātu šādās profesionālās darbības jomās:

- izglītības un skolu psiholoģijā;
- darba un organizāciju psiholoģijā;
- klīniskajā un veselības psiholoģijā;
- juridiskajā psiholoģijā;
- konsultatīvajā psiholoģijā;
- militārajā psiholoģijā.

Psihologs var iegūt sertifikātus vairākās jomās.

Kontaktinformācija

Informāciju par **sertificētiem psihologiem** var iegūt Valsts izglītības informācijas sistēmas (www.viis.lv) Reģistru sadaļā "Psihologi".

Informācija par psihologiem izglītības iestādēs pieejama pilsētu un novadu izglītības pārvaldēs.

Informācija par psihologiem pašvaldību sociālajos dienestos pieejama pilsētu un novadu sociālajos dienestos.

Psihoterapeiti un psihoterapijas speciālisti

Psihoterapeiti un psihoterapijas speciālisti palīdz indivīdiem, pāriem vai cilvēku grupām identificēt, izprast un risināt emocionālas un psiholoģiskas problēmas. Latvijā pārstāvētie psihoterapijas virzieni ir: eksistenciālā psihoterapija, geštalterapija, ģimenes psihoterapija, hipnoterapija, psihodrāma, psiho-organiskā analīze, psihodinamiskā psihoterapija, psihoanalītiskā psihoterapija. Neatkarīgi no pārstāvētā virziena psihoterapeiti un psihoterapijas speciālisti piedāvā individuālas psihoterapijas konsultācijas, grupu psihoterapiju, ģimenes un pāru psihoterapiju, bērnu vai pusaudžu psihoterapiju, sniedz palīdzību krīzes intervencē.

Psihoterapeiti (ietilpst profesiju grupā “specialitāšu ārsti”) pirms psihoterapijas virziena apgūšanas ir ieguvuši medicīnisko izglītību un ir reģistrēti ārstniecības reģistrā vai pieder pie profesionālās asociācijas.

Psihoterapijas speciālisti (ietilpst profesiju grupā “psihologi”) pirms psihoterapijas virziena apgūšanas ir ieguvuši maģistra grādu psiholoģijā, medicīnā, humanitārajās vai sociālajās zinātnēs.

Kontaktinformācija

Latvijas Ārstu psihoterapeitu asociācija (LĀPA):

<http://www.arstipsihoterapeiti.lv/lv/psihoterapeits.html>

Latvijas Kognitīvi biheiviorālās terapijas asociācija: http://kbt.lv/lat/atrodi_savu_terapeitu

Latvijas Psihoterapeitu biedrība: <https://psihoterapija.lv/sertificeto-psihoterapijas-specialistu-registrs/>

Latvijas Ģimenes psihoterapeitu biedrība: <http://www.gimenespsihoterapija.lv/psihoterapeiti-statuss/psihoterapeits/>

Latvijas smilšu spēles terapijas biedrība: <http://www.smilsuspeles.lv/lv/specialisti>

Theraplay® (Teraspēle) biedrība: <http://www.wp.theraplay.org/latvia/apmaciti-praktiki>

Marte Meo terapija: <http://www.martemeo.lv/index.html>

Mūzikas terapija: <https://login.muzikasterapija.lv/muzikas-terapeiti/>

Mākslas terapija: <http://www.arttherapy.lv/lv/makslas-terapeits/praktizejosie-makslas-terapeiti>

Deju un kustību terapija: <http://www.dkt.lv/lv/terapeiti>

Drāmas terapija: <https://dramasterapija.lv/praktizejosi-dramas-terapeiti/>

Geštalterapija: <http://www.gestalt.lv/groupepeople/rgi-specialisti/>

Pedagoģiski medicīniskās komisijas

Pašvaldības pedagoģiski medicīniskā komisija:

- izvērtē pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvojošā izglītojamā veselības stāvokli, spējas un attīstības līmeni un sniedz atzinumu par atbilstošāko pirmsskolas izglītības programmu vai speciālo pirmsskolas izglītības programmu, speciālās pamatzglītības programmu izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem, smagiem garīgās attīstības vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem, mācīšanās traucējumiem, valodas traucējumiem vai garīgās veselības traucējumiem (no 1. līdz 4. klasei) vai vispārējās pamatzglītības programmu no (1. līdz 4. klasei);
- izvērtē pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvojoša izglītojamā iespējas turpināt izglītību atbilstoši vispārējās pamatzglītības programmai, ja attiecīgais izglītojamais izglītojas atbilstoši speciālās pamatzglītības programmai;
- veicina pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvojošo izglītojamo ar speciālajām vajadzībām integrēšanu pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajās vispārējās izglītības iestādēs;
- konsultē pedagogus, vecākus un citas personas speciālās izglītības jautājumos;
- pamatojoties uz ģimenes ārsta vai ārstu komisijas atzinumu un izvērtējot izglītojamā spējas, sniedz atzinumu par pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvojoša ilgstoši slimojoša izglītojamā izglītošanās nepieciešamību dzīvesvietā no 1. līdz 12. klasei;

- iesaka izglītojamajiem ar speciālajām vajadzībām no 1. līdz 4. klasei nepieciešamos atbalsta pasākumus mācību procesa organizēšanā un valsts pārbaudes darbos.

Kontaktinformācija

Valsts pedagoģiski medicīniskā komisija:

- izvērtē izglītojamā veselības stāvokli, spējas un attīstības līmeni un sniedz atzinumu par atbilstošāko izglītības programmu izglītojamajiem ar redzes, dzirdes vai fiziskās attīstības traucējumiem (no 1. līdz 12.klasei), izglītojamajiem ar somatiskajām saslimšanām (no 1. līdz 9.klasei) un izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem, smagiem garīgās attīstības vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem, mācīšanās traucējumiem, valodas traucējumiem vai garīgās veselības traucējumiem (no 5. līdz 9.klasei);
- veicina izglītojamo ar speciālajām vajadzībām integrēšanu vispārējās izglītības iestādēs;
- konsultē pedagogus, vecākus un citas personas speciālās izglītības jautājumos;
- atkārtoti izvērtē izglītojamā veselības stāvokli, spējas un attīstības līmeni un sniedz atkārtotu atzinumu par izglītojamajam atbilstošāko izglītības programmu strīdus gadījumā, kas saistīts ar pašvaldības komisijas sniegto atzinumu;
- iesaka izglītojamajiem ar speciālajām vajadzībām nepieciešamos atbalsta pasākumus mācību procesa organizēšanā un valsts pārbaudes darbos.

Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas sēdes notiek Rīgā, Elizabetes iela 51. Nepieciešams pieteikties iepriekš, tālrunis 67718165.

Kontaktinformācija

Ģimenes ārsti un specialitāšu ārsti

Ģimenes ārsti un specialitāšu ārsti nodarbojas ar cilvēka slimību, traumu un citu fizisku un garīgu traucējumu izpēti, diagnostiku, ārstēšanu un profilaksi, izmantojot zinātniski pamatotas modernās medicīnas metodes un principus.

Ģimenes ārsti nav specializējušies noteiktu slimību ārstēšanā vai noteiktu ārstēšanas metožu lietošanā. Izvērtējot personas, kura vērsusies pie ģimenes ārsta, veselības stāvokli, ģimenes ārsts var nosūtīt personu pie nepieciešamā ārsta speciālista.

Kontaktinformācija

Specialitāšu ārsti ir specializējušies noteiktu slimību ārstēšanā vai noteiktu ārstniecības metožu lietošanā.

Specialitāšu ārsti, kuri pieņem bez ģimenes ārsta nosūtījuma (tiešās pieejamības speciālisti):

- 1) ginekologs;
- 2) oftalmologs;
- 3) bērnu ķirurgs;
- 4) pediatrs;
- 5) sporta ārsta;
- 6) psihiatrs vai bērnu psihiatrs, ja patients slimo ar psihisku slimību;
- 7) pneimologs, ja patients slimo ar tuberkulozi;

- 8) dermatovenerologs, ja pacients slimo ar seksuāli transmisīvajām slimībām;
- 9) endokrinologs, ja pacients slimo ar cukura diabētu;
- 10) onkologs, onkologs ķīmijterapeits, ja pacients slimo ar onkoloģisku slimību;
- 11) infektologs, ja pacients slimo ar humānā imūndeficīta vīrusa infekciju;
- 12) narkologs, ja pacients slimo ar alkohola, narkotisko vai psihotropo vielu atkarību.

Kontaktinformācija

Nacionālā veselības dienesta bezmaksas informatīvais tālrunis 80001234 (darbdienās no plkst.8.30-17.00).

Nacionālā veselības dienesta mājas lapa [tīmekļa vietne]: <http://www.vmnvd.gov.lv/lv/kur-sanemt-medicinisko-palidzibu>

Narkoloģiskā palīdzība

Biedrība “Esi brīvs!”: http://www.esibrivs.lv/lv/about_us

Nevalstiskās organizācijas

Nevalstiskās organizācijas pēc brīvprātības principa apvieno biedrus kopīgu organizācijas ideoloģijai atbilstošu mērķu sasniegšanai. Nevalstiskās organizācijas darbojas sabiedrības un atsevišķu tās grupu interesēs, to darbība nav vērsta uz peļņas gūšanu.

Kontaktinformācija

[Latvijas Pilsoniskā alianse](#)

Policija

Policija ir apbruņota militarizēta valsts vai pašvaldības institūcija, kuras pienākums ir aizsargāt personu dzīvību, veselību, tiesības un brīvības, īpašumu, sabiedrības un valsts intereses no noziedzīgiem un citiem prettiesiskiem apdraudējumiem. Policijas uzdevumi ir garantēt personu un sabiedrības drošību, novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus, atklāt noziedzīgus nodarījumus, meklēt personas, kas izdarījušas noziedzīgus nodarījumus, likumā paredzētajā kārtībā sniegt palīdzību iestādēm, privātpersonām un personu apvienībām to tiesību aizsardzībā un ar likumu noteikto pienākumu realizācijā un savas kompetences ietvaros izpildīt administratīvos sodus un kriminālsodus.

Kontaktinformācija (Valsts policija)

Valsts probācijas dienests

Valsts probācijas dienests ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku kriminālsoda (piespiedu darbs) un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa (sabiedriskais darbs) izpildē, kā arī probācijas klientu uzraudzībā un sociālās uzvedības korekcijā. Valsts probācijas dienests nodrošina probācijas programmu izstrādi un licencētu programmu īstenošanu, pārbaudes laikā uzrauga personas, pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības, organizē un vada izlīgumu kriminālprocesā un uzrauga personas, kuras nosacīti notiesātas vai nosacīti pirms termiņa atbrīvotas no brīvības atņemšanas iestādēm.

Kontaktinformācija

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvā nodaļa

Konsultatīvās nodaļas mērķi un uzdevumi

Konsultatīvā nodaļa sniedz konsultatīvu atbalstu bērniem ar uzvedības traucējumiem un saskarsmes grūtībām, bērnu vecākiem/ likumiskajiem pārstāvjiem, aprūpētājiem un valsts un pašvaldību speciālistiem darbam ar ģimenēm ar bērniem, un pārrauga konsultatīvā atbalsta izmēģinājumu projektu, kura ietvaros piesaistīts pakalpojuma sniedzējs sniedz ģimenes psihoterapijas konsultācijas ģimenēm ar bērniem un sadarbībā ar pakalpojuma sniedzēju izvērtē izmēģinājumu projekta rezultātus.

Konsultatīvā nodaļa:

- izstrādā, aprobē un pilnveido metodoloģiju konsultatīvā atbalsta sniegšanai bērniem ar uzvedības traucējumiem un saskarsmes grūtībām, bērna vecākiem/likumiskajiem pārstāvjiem vai aprūpētājiem un speciālistiem pašvaldībās;
- izveido sadarbības tīklu konsultatīvā atbalsta sniegšanai;
- veicina iespējami agrīnu bērnu uzvedības traucējumu un saskarsmes grūtību identificēšanu;
- izstrādā atbalsta programmas bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem;
- izstrādā rekomendācijas bērnu ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem vecākiem (bērna likumiskajiem pārstāvjiem/ aprūpētājiem) un speciālistiem pašvaldībās, veicinot efektīvu un sistēmisku pieeju;
- sniedz konsultatīvo atbalstu izglītības iestāžu speciālistiem, t.sk., atbalstu darbā ar izglītojamo grupu (piem., klasi vai grupu (pirmsskolas un profesionālās izglītības iestādēs)), kurā mācās bērni ar uzvedības traucējumiem un saskarsmes grūtībām;
- nodrošina atbalsta programmu uzraudzību un novērtēšanu, un sniedz metodisko atbalstu bērna vecākiem/likumiskajiem pārstāvjiem vai aprūpētājiem un bērna atbalsta programmas īstenošanā iesaistītajiem speciālistiem programmas īstenošanas laikā;
- atbalsta programmas darbības noslēgumā precizē rekomendācijas tālākam darbam;
- piešķir un uzrauga ģimenes psihoterapijas konsultācijas un sadarbībā ar pakalpojuma sniedzēju izvērtē izmēģinājumu projekta rezultātus.

Atbalsta programmu izstrādāšanas kritēriji

Konsultatīvās nodaļas speciālisti izstrādā *atbalsta programmas* bērniem, kuru:

- 1) uzvedība vai saskarsme ir **būtiski atšķirīga** no viņa vecuma bērnu uzvedības;
- 2) uzvedības vai saskarsmes problēmas izpaužas **vairākās**, atšķirīgās **dzīves vidēs**;
- 3) uzvedības vai saskarsmes problēmas, salīdzinot ar citu viņa vecuma bērnu uzvedību līdzīgās situācijās, **izpaužas biežāk**;
- 4) uzvedības vai saskarsmes problēmas atkārtoti izpaužas ilgākā laika posmā;
- 5) uzvedības vai saskarsmes problēmas **apgrūtina attīstību**, piemēram, jaunu zināšanu un prasmju apgūšanu, mācības skolā u.c.;
- 6) uzvedības vai saskarsmes problēmas **apgrūtina iekļaušanos sabiedrībā**, piemēram, rada sadarbības un komunikācijas grūtības ar vienaudžiem un/ vai pieaugušajiem u.c.;
- 7) uzvedības vai saskarsmes problēmas **neizdodas koriģēt**, mainot pieeju bērnam un izmantojot dažādas disciplinēšanas metodes.

Konsultatīvās nodaļas speciālistu komanda

Konsultatīvās nodaļas speciālisti strādā multiprofesionālā komandā. Konsultatīvās nodaļas sastāvā ietilpst sociālais darbinieks, klīniskais psihologs, speciālais pedagogs, psihiatrs, psihoterapeits un atkarību profilakses speciālists. Konsultatīvo nodaļu vada Konsultatīvās nodaļas vadītājs.

- **Konsultatīvās nodaļas sociālais darbinieks** (gadījuma vadītājs) definē problēmu, sadarbības mērķi un uzdevumus, apzina ģimenes un pašvaldības resursus, īsteno sadarbību ar vecākiem (bērna likumiskajiem pārstāvjiem/ aprūpētājiem) un speciālistiem bērnu dzīvesvietas pašvaldībās un citās institūcijās, apkopo speciālistu ieteikumus un izstrādā rekomendācijas un sagatavo atbalsta programmas.
- **Konsultatīvās nodaļas klīniskais psihologs** identificē bērna uzvedības likumsakarības un sniedz ieteikumus individuālo atbalsta programmu un rekomendāciju izstrādei.
- **Konsultatīvās nodaļas psihiatrs** novērtē bērna attīstības atbilstību vecumposmam, veic bērna psihisko traucējumu skrīningu un orientējošu diagnostiku, izglīto bērna vecākus/likumiskos pārstāvjus, aprūpētājus un speciālistus par psihiskas veselības jautājumiem un sniedz ieteikumus individuālo atbalsta programmu un rekomendāciju izstrādei.
- **Konsultatīvās nodaļas atkarību profilakses speciālists** identificē bīstamu vai problemātisku atkarību izraisošo vielu lietošanu, iesaka risinājumus un nepieciešamo palīdzības veidu vielu, spēļu vai ierīču atkarības problēmu gadījumos un sniedz ieteikumus individuālo atbalsta programmu un rekomendāciju izstrādei.
- **Konsultatīvās nodaļas speciālais pedagogs** izvērtē skolēnu mācīšanās un uzvedības grūtības, iesaka iespējamās palīdzības veidus un/vai pielāgojumus un sniedz ieteikumus atbalsta programmas un rekomendāciju izstrādei.
- **Konsultatīvās nodaļas psihoterapeits** veic ģimenes sistēmas novērošanu, izvērtē sistēmas funkcionalitātes un disfunkcionalitātes un apgūtās psiholoģiskās piemērošanās stratēģijas, nosaka rehabilitācijas mērķus, izvirzot hipotēzes par resursiem sistēmā, un sniedz ieteikumus atbalsta programmas un rekomendāciju izstrādei.

Kontaktinformācija: Konsultatīvā nodaļa atrodas Rīgā, Ventspils ielā 53, 3,5.stāvā, tel. 67359129, e-pasts: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv.

Plašāka informācija par konsultatīvo atbalstu bērniem, vecākiem un speciālistiem pieejama nodaļas speciālistu sagatavotajās infografikās (*skat. 2., 3. attēls*). Saite infografiku lejupielādei: <https://www.bti.gov.lv/lv/media/1267/download>

KONSULTĀVAIS ATBALSTS BĒRNIEM UN VECĀKIEM / BĒRŅU LIKUMSKAJIEM PĀRSTĀVĀJIEM UN APRŪPĒTĀJIEM

Eiropas Sociālā fonda projekts 9.2.1.3/16/I/001 "Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē"

KONSULTĀVĀS NODALĀS SPECIĀLISTI STRĀDĀ KOMANDĀ

- Sociālais darbinieks** (tāpat sadarbības ar vecākiem un speciālistiem bērnu izvērtēšanā)
- Klīniskais psihologs** (izrīnē bērna uzvedības likumsakarības un nosaka labākos risinājumus)
- Pedagoģis** (novērtē bērna attīstības attiecību veicināšanai un izglītības veicināšanai, veido īpašas pedagoģiskās ieteikumu paketes)
- Atbardo psihologs** (speciālists smadzeņu darbības veidošanā, palīdz vai veido atbardo problēmu risinājumus)
- Speciālais pedagogs** (izrīnē mācīšanās grūtības un nosaka iespējamus palīdzības veidus un/vai pedagoģiskus risinājumus)
- Ģimenes psihoterapeits** (vērtē ģimenes sistēmas novirzītākus, palīdz veidot un stiprināt ģimenes resursus)

Sniedz ieteikumus atbalsta programmu un rekomendāciju izstrādei!

KAS IR KONSULTĀVAIS ATBALSTS?

Konsultatīvais atbalsts paredzēts bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem un viņu vecākiem — tā mērķis ir veicināt bērna sociālo iekļaušanos.

Konsultatīvais atbalsts ietver:

- Konsultāciju**, kurā piedalās bērns, viņa vecāki un Konsultatīvās nodalās speciālistu komanda
- Konsultatīvās nodalās speciālistu izstrādātu **atbalsta programmu** bērnam
- Konsultatīvās nodalās speciālistu sagatavotas **rekomendācijas vecākiem un speciālistiem**, kuri sniegs atbalstu ģimenei

KONSULTĀVĀ ATBALSTA IEGUVUMI

- Rekomendācijas, kas palīdz pārveikt bērna uzvedības un saskarsmes grūtības, un atšķirīgu problēmu mazināšanai
- Iemānas bērna atbilstam un sociālo prasību pilnveidei
- Labāka izpratne par bērna audzināšanu un disciplināšanu
- Mazāka sprindze un atbalstošākas attiecības ģimenē
- Lietīgākas attiecības ar izglītības iestādēs pedagoģiem un speciālistiem
- Labāka bērna un ģimenes resursu apzināšanās
- Platāka izpratne par veselīgākiem saskarsmes modeļiem

KĀ TIEK SNIEGTS KONSULTĀVAIS ATBALSTS?

- 1** Lai saņemtu konsultatīvo atbalstu, bērns vecāks (likumiskais pārstāvis) iesniedz iesniegumu Konsultatīvajā nodaļā
- 2** Konsultatīvās nodalās pārstāvis vienojas ar iesniedzēju par konsultācijas datumu un laiku
- 3** Pirms konsultācijas bērns vecāks (likumiskais pārstāvis) sniedz nepieciešamo informāciju Konsultatīvajai nodaļai
- 4** Aptuvenais konsultācijas ilgums ir **3 stundas**, nepieciešamības gadījumā konsultācija notiek attālināti
- 5** Konsultācijas noslēgumā Konsultatīvās nodalās speciālisti **sniedz sākotnējās bērna atbalsta vadlīnijas un informāciju** par turpmāko sadarbību
- 6** Konsultatīvās nodalās speciālisti **sagatavo un nosūta** bērna atbalsta programmu un rekomendācijas vecākiem (likumiskajam pārstāvim)
- 7** Konsultatīvās nodalās speciālisti **sniedz atbalstu** programmas īstenošanai

KONSULTĀVĀ NODAĻA
Adrese: Ventpils ielā 53, Rīga, LV-1002.
Kontakttālrunis uzziņām: 67 359 129.
E-pasts: konsultativaiscentrs@bbi.gov.lv
WEB: www.bbi.gov.lv

SISTĒMISKĀ PIEEJA

Konsultatīvā atbalsta pamatā ir atzīta, ka bērns saskarsmes grūtības un uzvedības traucējumi rodas, attīstās un tiek uzturēti bērna mijiedarbībā ar sociālo vidi ģimenē, izglītības iestādē un plašākā sabiedrībā, tādejā to **pārvarēšanai nepieciešama** cieša bērna, ģimenes, institūciju un speciālistu **sadarbība** jaunu uzvedības un saskarsmes parādību veidošanā un nostiprināšanā.

2.att. Infografika “Konsultatīvais atbalsts bērniem un vecākiem”

KONSULTĀTĪVAIS ATBALSTS SPECIĀLISTIEM

Eiropas Sociālā fonda projekts 9.2.1.3/16/I/001 "Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē"

KONSULTĀTĪVĀS NODAĻAS SPECIĀLISTI

STRADĀ KOMANDA

Sniedz ieteikumus atbalsta programmu un rekomendāciju izstrādei

KAS IR KONSULTĀTĪVAIS ATBALSTS SPECIĀLISTIEM?

Konsultatīvais atbalsts paredzēts speciālistiem (pedagoģiem, sociālajiem darbiniekiem, atbalsta speciālistiem, ārstniecības personām u.c.), kuri strādā ar bērniem ar saskarsmes grūtībām un uzvedības traucējumiem vai sniedz atbalstu viņu vecākiem (īkumiskajiem pārstāvjiem vai aprūpētājiem).

Konsultatīvā atbalsta mērķis ir veicināt bērna sociālo iekļaušanos.

Konsultatīvais atbalsts ietver:

- Konsultācija, kas paredzēta bērniem, viņu vecākiem vai speciālistiem atbalsta saņēmējiem un konsultatīvās nodaļas speciālistu komanda.
- Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātu atbalsta programmu bērniem.
- Konsultatīvās nodaļas speciālistu sagatavotas rekomendācijas speciālistiem - atbalsta saņēmējiem.

KONSULTĀTĪVĀ ATBALSTA IEGUVUMI:

- rekomendācijas, kas palīdz pārvarēt bērna uzvedības un saskarsmes grūtības un ieteikumi, kurus var izmantot arī darbā ar citiem bērniem;
- ieteikumi bērna atbalstam un sociālo prasmiju pilnveidei;
- mazāka spriedze un konstruktīvāka sadarbība saskarsmē ar bērnu un viņa vecākiem;
- veiksmīgāka sadarbība ar citiem atbalsta saņēmējiem (speciālistiem un institūcijām);
- labāka izpratne par bērna un ģimenes resursiem;
- atbalsts izdegšanas profilaksei un pārvešanai.

KĀ TIEK SNIEGTS KONSULTĀTĪVAIS ATBALSTS?

1. Lai saņemtu konsultatīvo atbalstu, bērna likumiskais pārstāvis vai speciālists iesniedz iesniegumu Konsultatīvajā nodaļā.
2. Konsultatīvās nodaļas pārstāvis vienojas ar iesniedzēju par konsultācijas datumu un laiku.
3. Pirms konsultācijas atbalsta saņēmēji sniedz nepieciešamo informāciju Konsultatīvajai nodaļai.
4. Aptuvenais konsultācijas ilgums ir 3 stundas, nepieciešamības gadījumā konsultācija notiek atkārtoti.
5. Konsultācijas noslēgumā Konsultatīvās nodaļas speciālisti sniedz sākotnējās bērna atbalsta vadlīnijas un informē par turpmāko sadarbību.
6. Konsultatīvās nodaļas speciālisti sagatavo un nosūta bērna atbalsta programmu un rekomendācijas atbalsta saņēmējiem.
7. Konsultatīvās nodaļas speciālisti sniedz metodisko atbalstu programmas īstenošanai.

SISTĒMISKĀ PIEEJA

Konsultatīvā atbalsta pamatā ir atzīta, ka bērna saskarsmes grūtības un uzvedības traucējumi rodas, attīstās un tiek uzturēti bērna mijiedarbībā ar sociālo vidi ģimenē, izglītības iestādē un plašākā sabiedrībā, tādejā to pārvarēšanai nepieciešama cieša bērna, ģimenes, institūciju un speciālistu sadarbība jaunu uzvedības un saskarsmes paņēmienu veidošanā un nostiprināšanā.

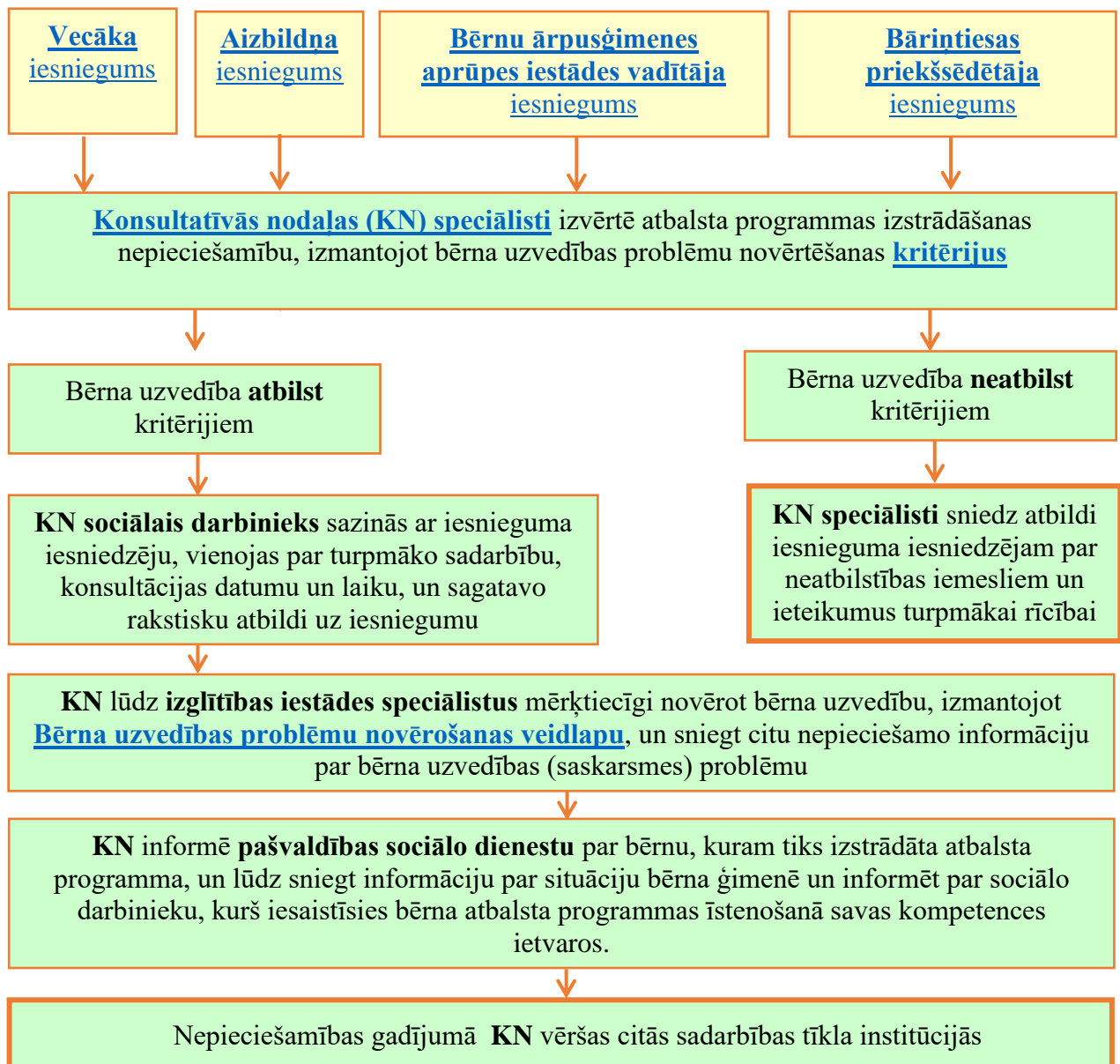
KONSULTĀTĪVĀ NODAĻA
 Adrese: Mestapils iela 53, Rīga, LV-1002,
 Kontaktlūgums uzziņām: 67 359 129,
 E-pasts: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv
 WEB: www.bti.gov.lv

3.att. Infografika “Konsultatīvais atbalsts speciālistiem”

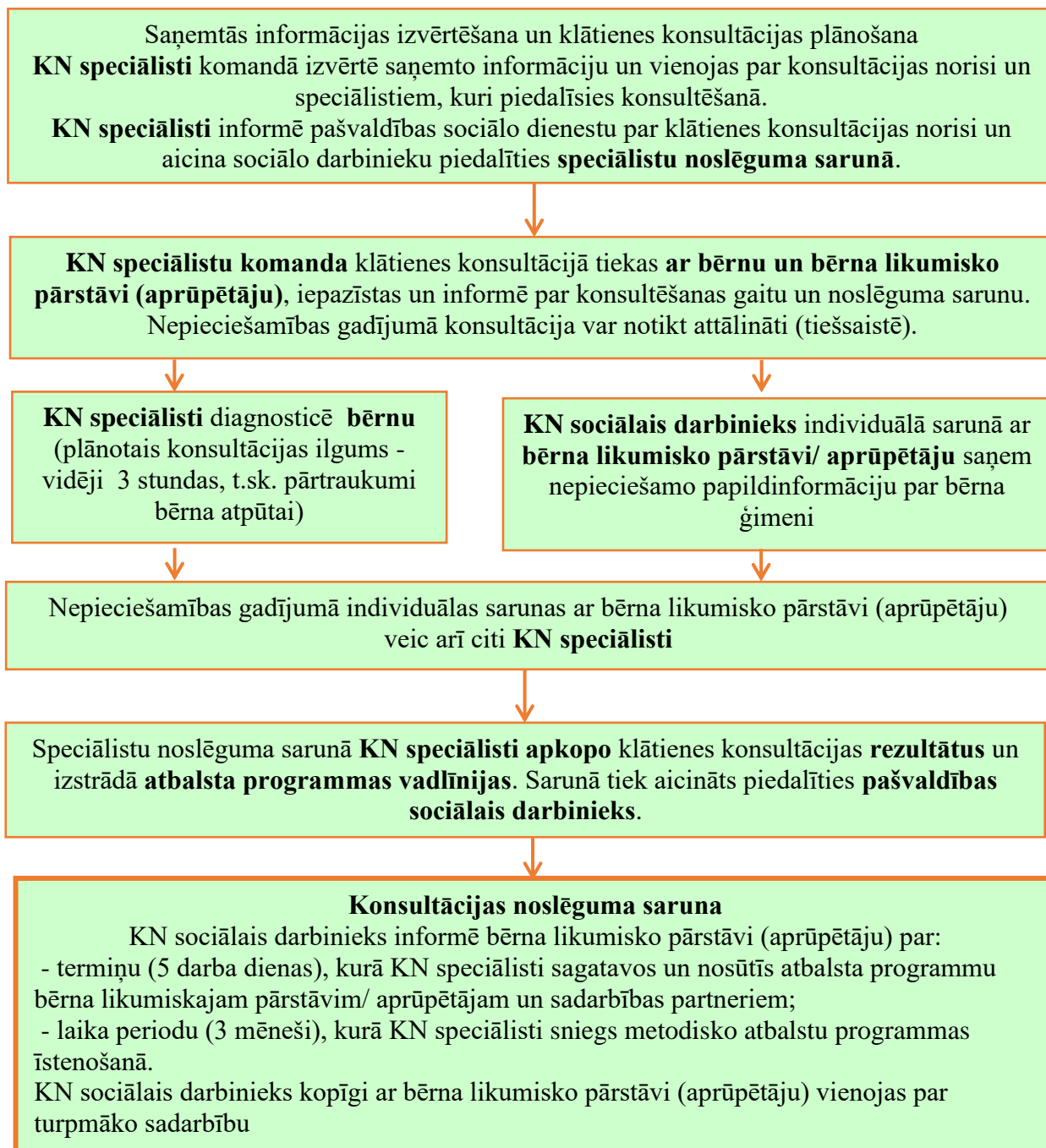
Konsultatīvais atbalsts bērna likumiskajiem pārstāvjiem

1. posms. Sadarbības uzsākšana ar Konsultatīvo nodaļu

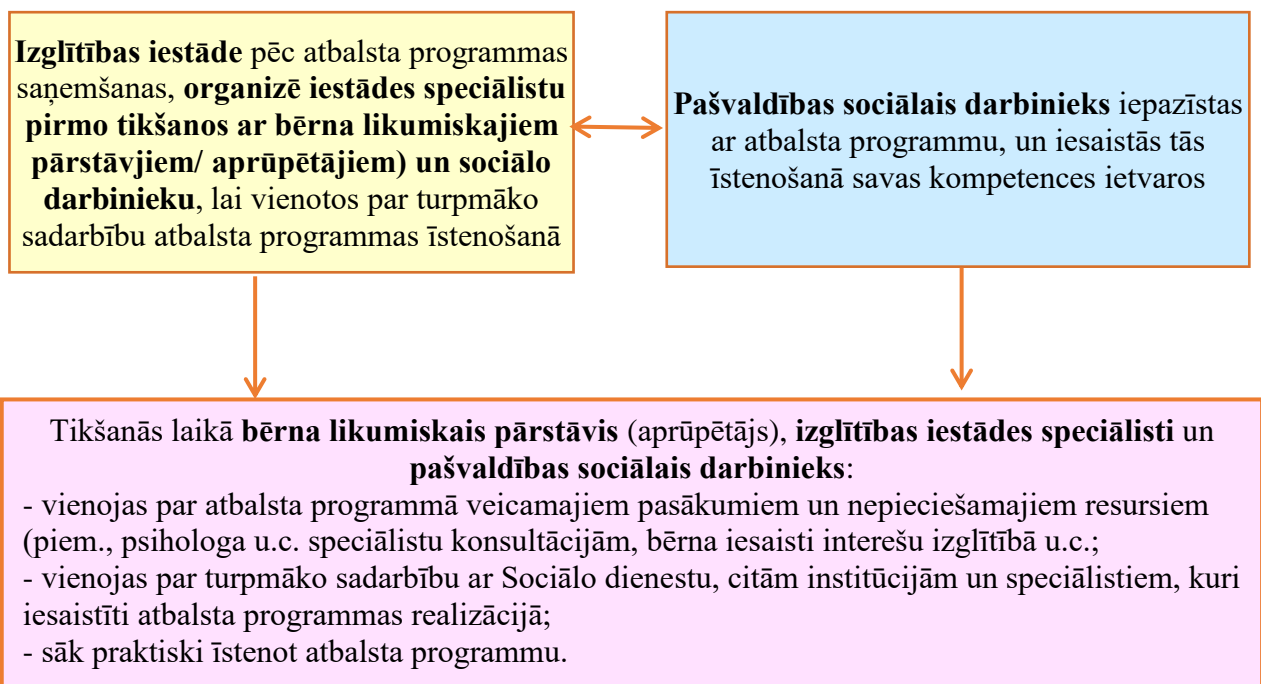
Lai pieteiktos bērna atbalsta programmas izstrādāšanai Konsultatīvajā nodaļā, bērna likumiskais pārstāvis (vecāks, aizbildnis, bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes vadītājs un bāriņtiesas priekšsēdētājs (ja atbalsta programma jāizstrādā bērnam, kurš ievietots audžuģimenē) iesniedz VBTAI [bērna vecāka \(aizbildņa\)](#) vai [bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes vadītāja \(bāriņtiesas priekšsēdētāja\) iesniegumu](#) un aizpildītu iesnieguma pielikumu – “[Sākotnējās novērtēšanas aptauju](#)”. Minētos dokumentus bērna likumiskais pārstāvis var iesniegt personīgi, nosūtot pa pastu, vai elektroniska dokumenta formā uz e-pastu: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

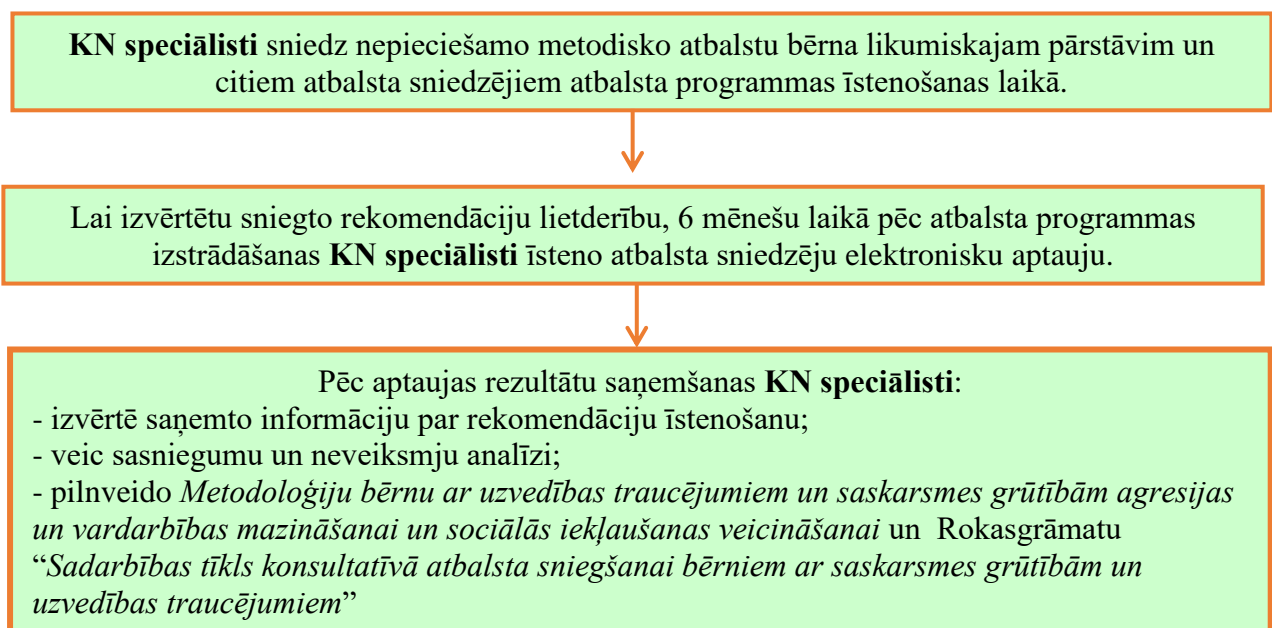
2. posms. Saņemtās informācijas izvērtēšana un klātienē konsultācija

3. posms. Atbalsta programmas īstenošana

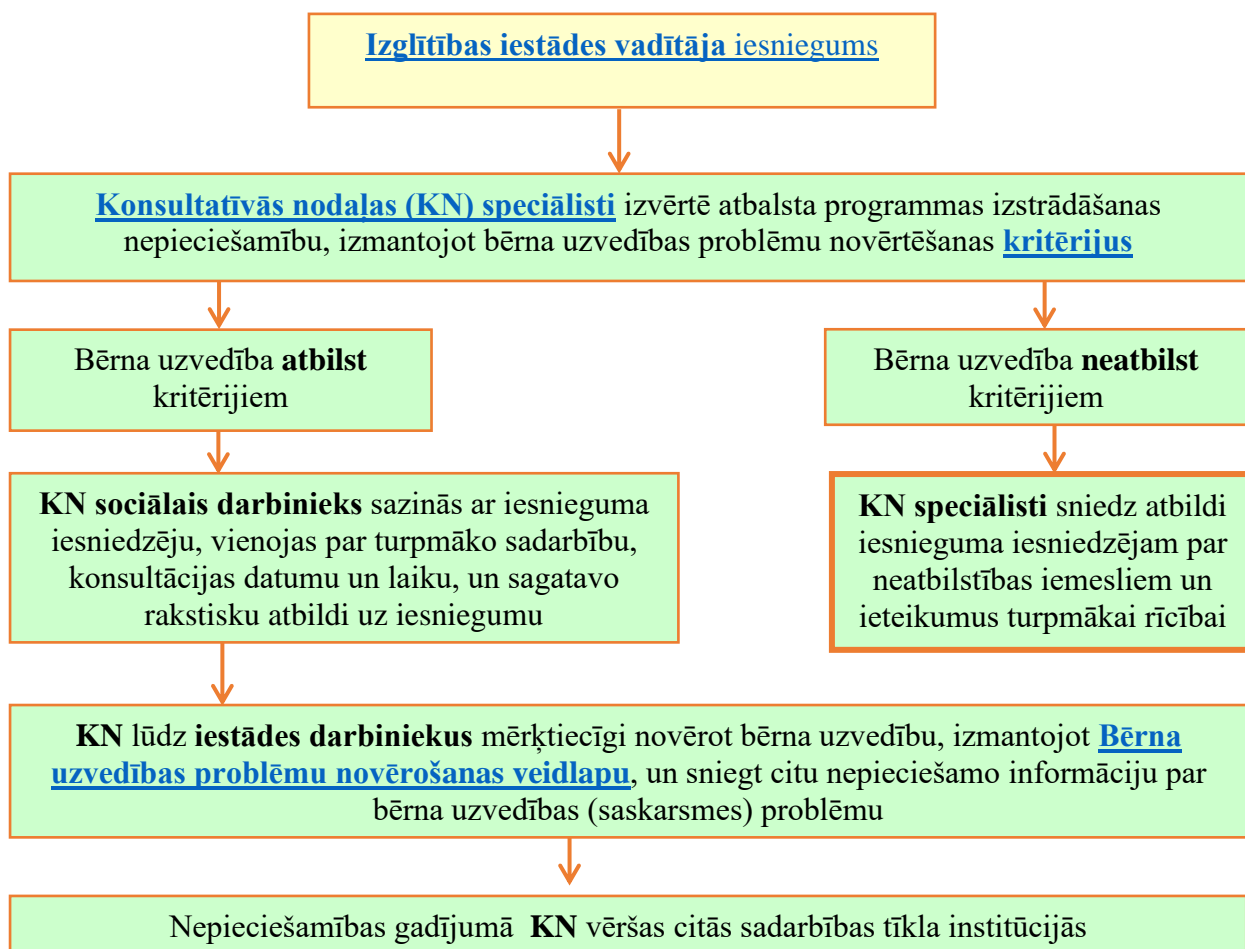
4. posms. Metodiskais atbalsts atbalsta programmas īstenošanā

Konsultatīvais atbalsts izglītības iestāžu speciālistiem - individuālas atbalsta programmas izstrāde

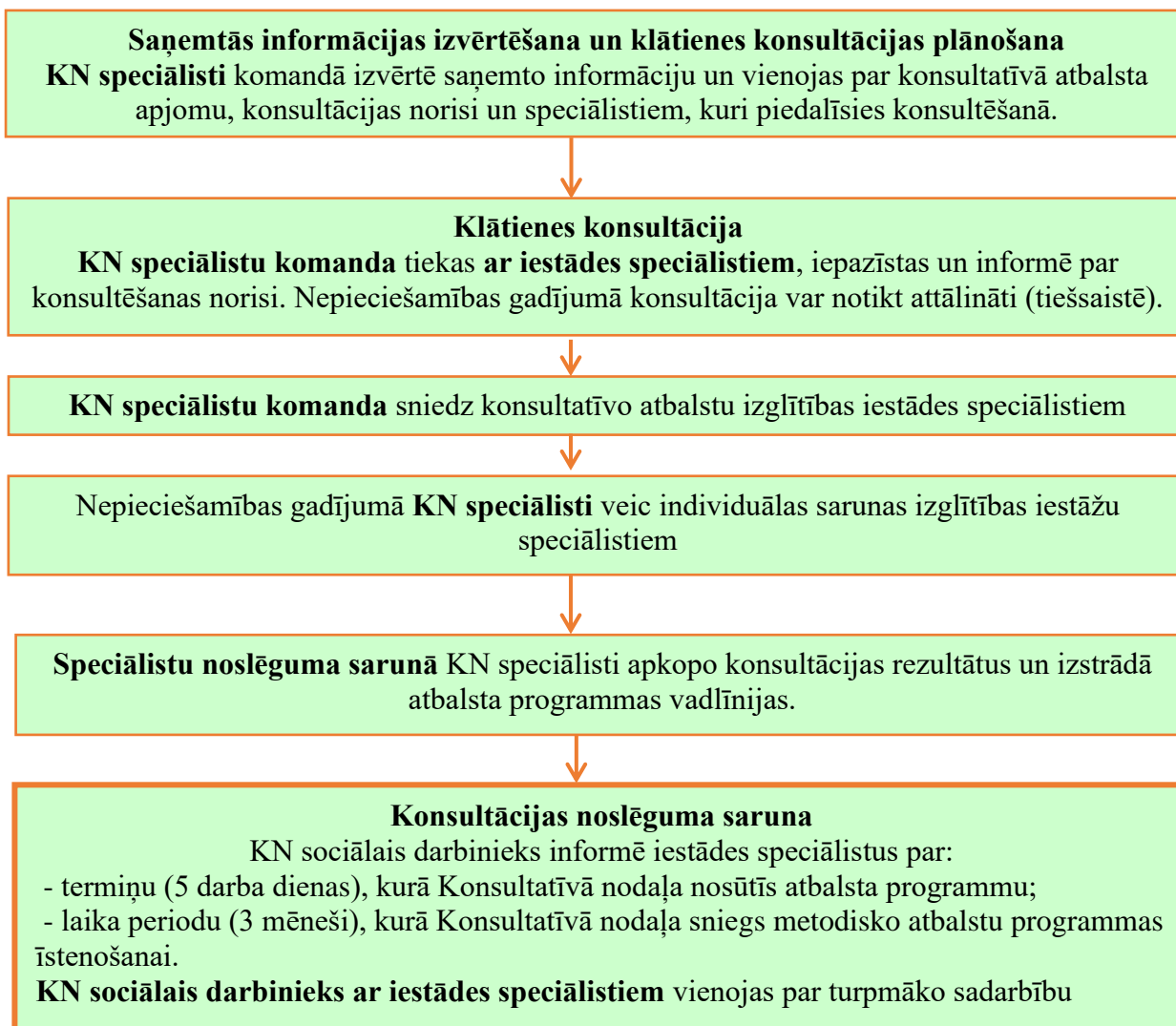
1. posms. Sadarbības uzsākšana ar Konsultatīvo nodaļu

Lai iestāžu speciālisti varētu saņemt konsultatīvo atbalstu un rekomendācijas bērna atbalsta programmas īstenošanai, izglītības iestādes vadītājs iesniedz VBTAI [izglītības iestādes vadītāja iesniegumu](#) un aizpildītu iesnieguma pielikumu – “[Sākotnējās novērtēšanas aptauju](#)”. Minētos dokumentus iestādes vadītājs var iesniegt personīgi, nosūtot pa pastu, vai elektroniska dokumenta formā uz e-pastu: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

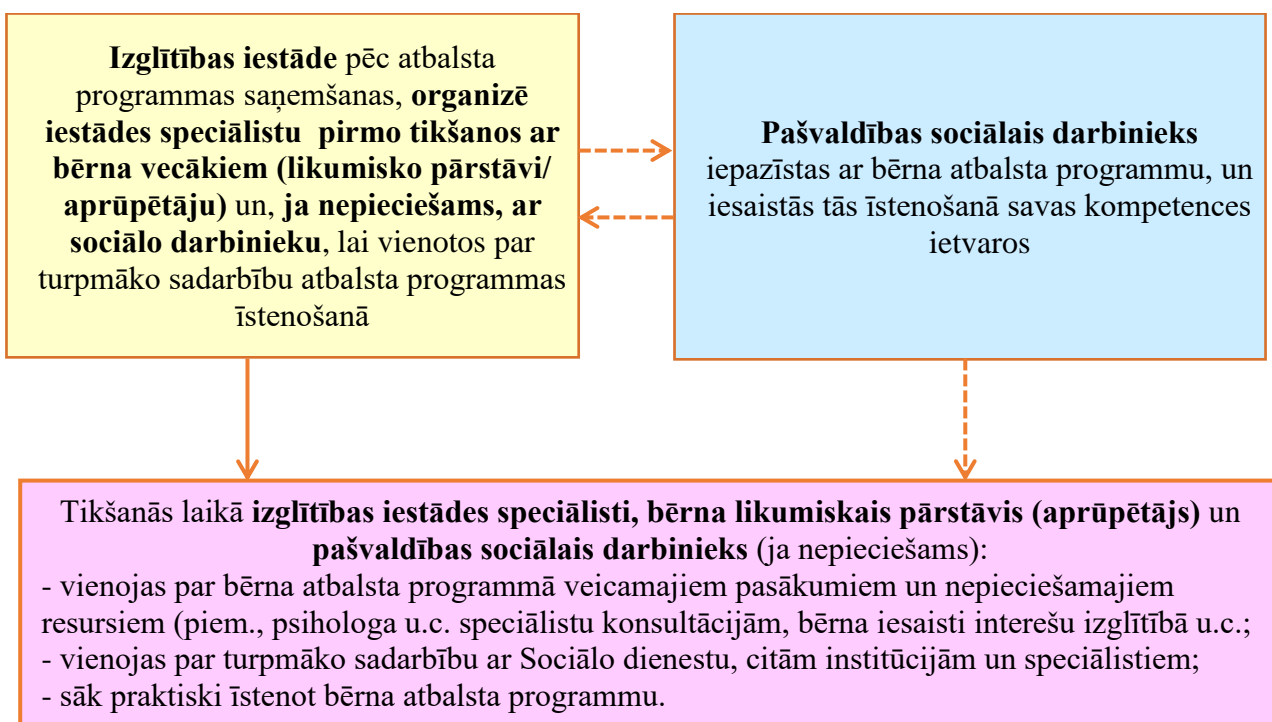

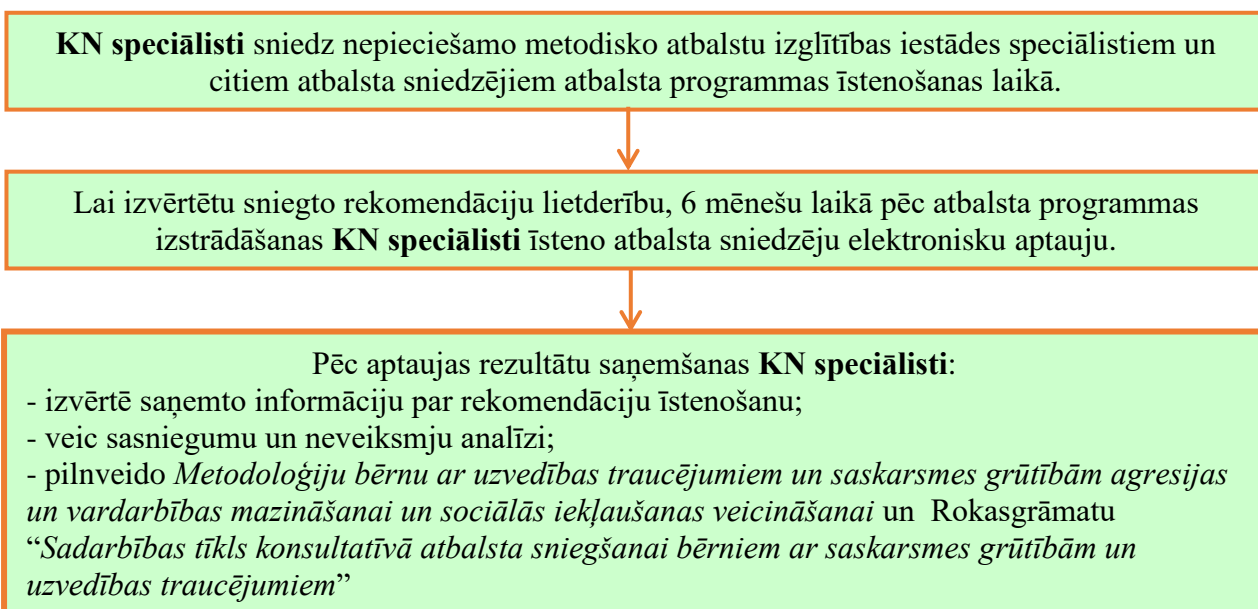
2.posms. Saņemtās informācijas izvērtēšana un klātienes konsultācija

3. posms. Atbalsta programmas īstenošana

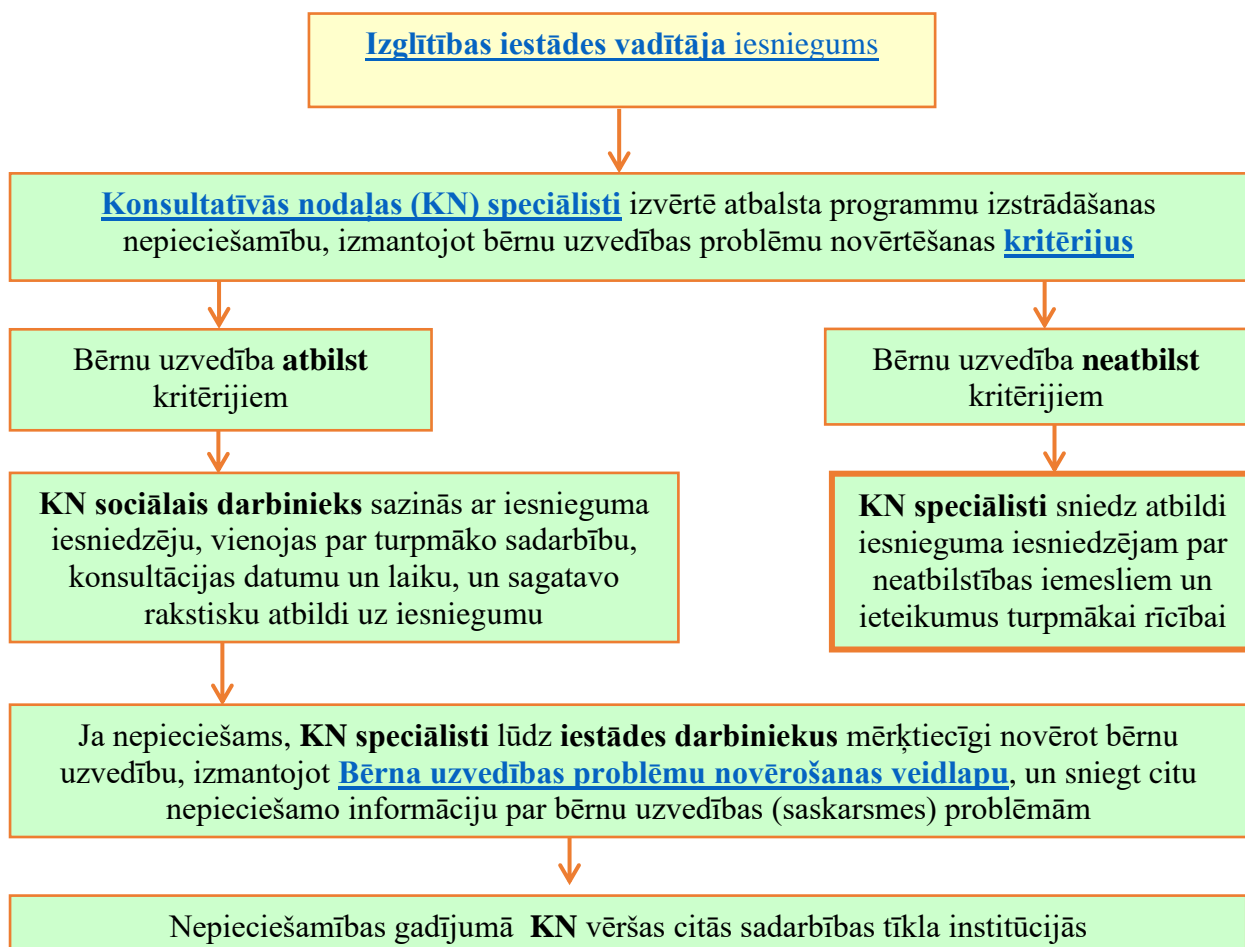
4. posms. Metodiskais atbalsts atbalsta programmas īstenošanā

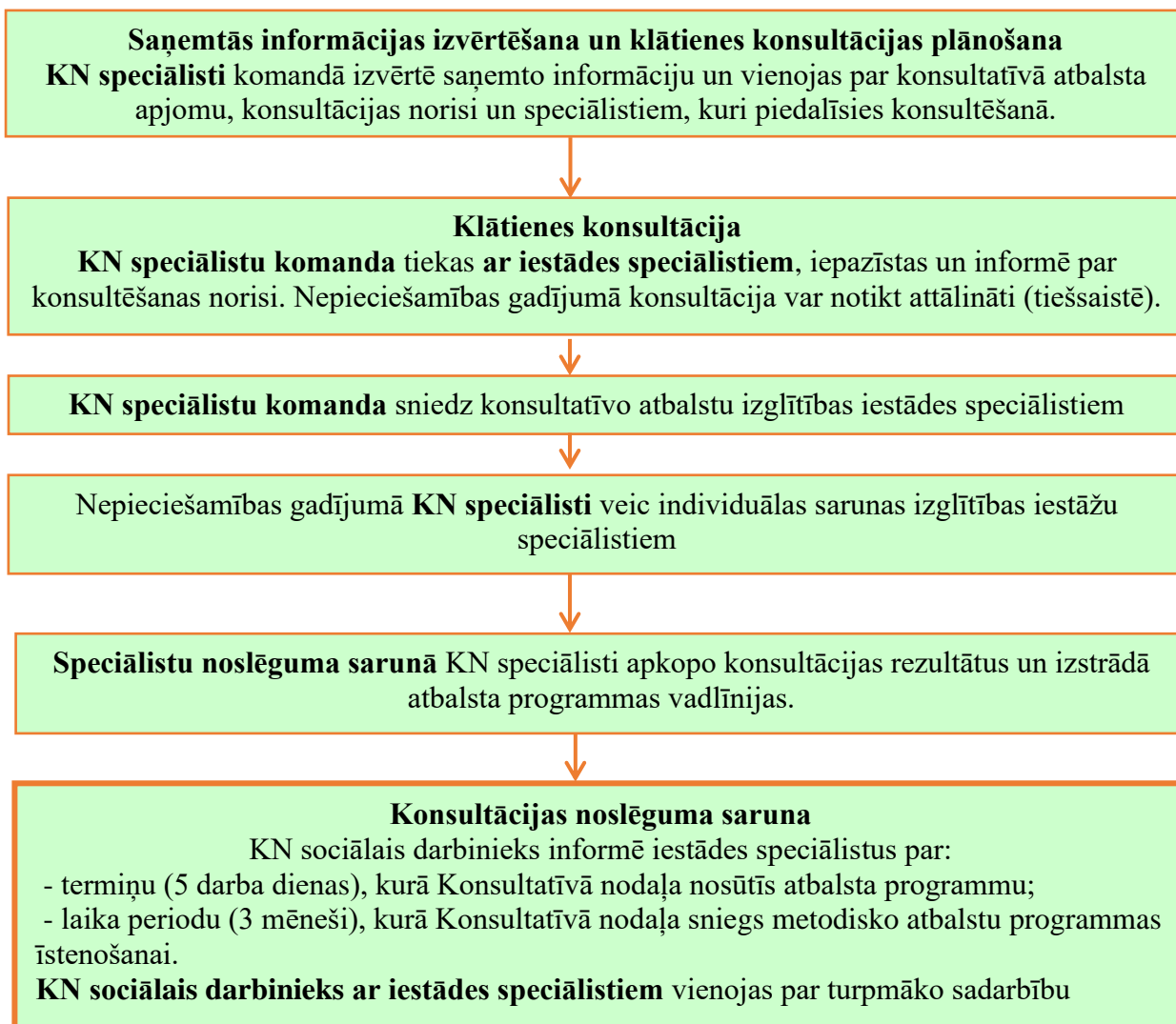
Konsultatīvais atbalsts izglītības iestāžu speciālistiem - atbalsta programmu izstrāde izglītojamo grupai

1. posms. Sadarbības uzsākšana ar Konsultatīvo nodaļu

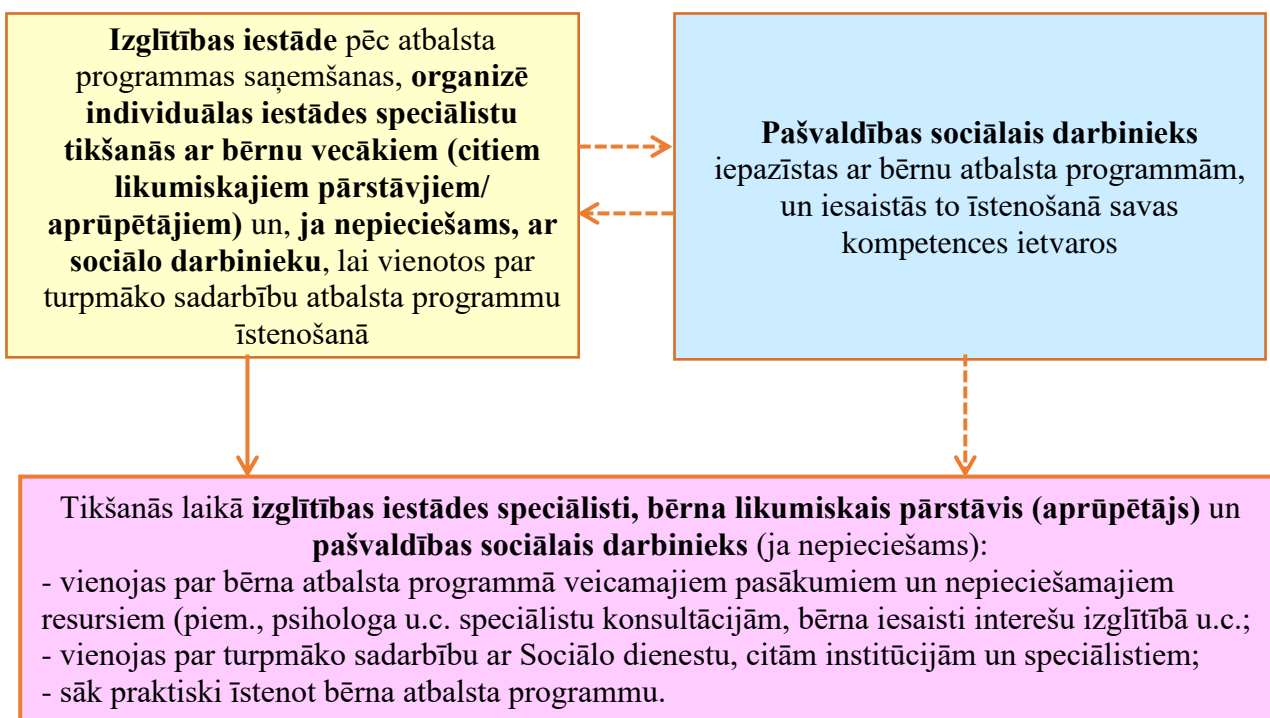
Lai iestāžu speciālisti varētu saņemt konsultatīvo atbalstu un rekomendācijas bērna atbalsta programmas īstenošanai, izglītības iestādes vadītājs iesniedz VBTAI [izglītības iestādes vadītāja iesniegumu atbalsta programmu izstrādei izglītojamo grupai](#) un aizpildītu iesnieguma pielikumu – “[Klases klimata izpētes veidlapa](#)” (vispārējās vai profesionālās izglītības iestādēs) vai “[Grupās raksturojuma veidlapa](#)” (pirmsskolas izglītības iestādēs). Minētos dokumentus iestādes vadītājs var iesniegt personīgi, nosūtot pa pastu, vai elektroniska dokumenta formā uz e-pastu: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

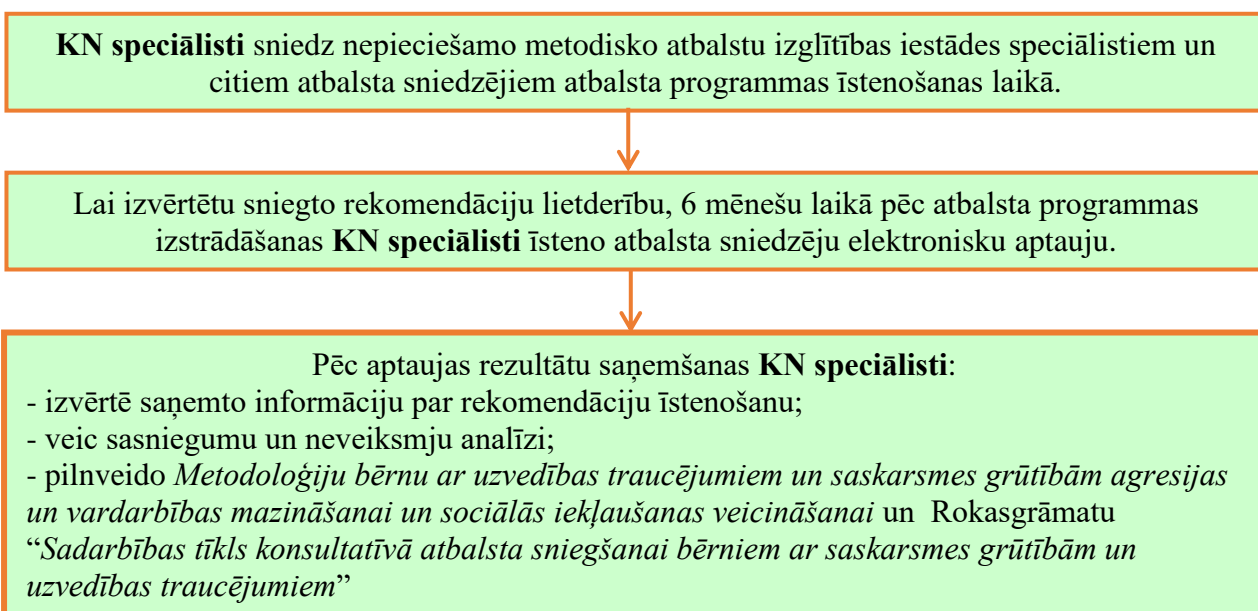
2.posms. Saņemtās informācijas izvērtēšana un klātienes konsultācija

3. posms. Atbalsta programmas īstenošana

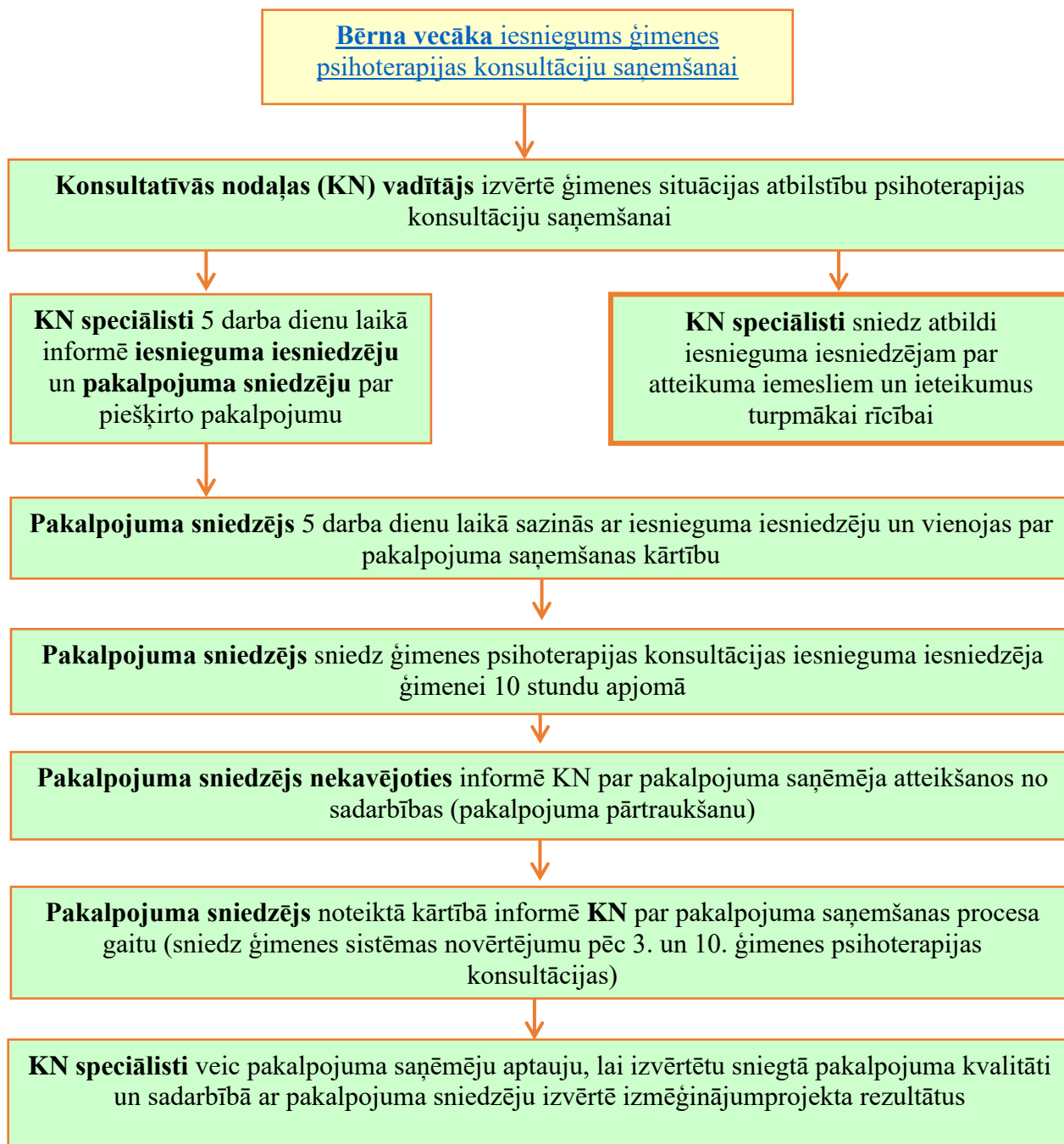

4. posms. Metodiskais atbalsts atbalsta programmas īstenošanā

Konsultatīvā atbalsta izmēģinājumuprojekts - ģimenes psihoterapijas konsultācijas

Lai pieteiktos ģimenes psihoterapijas konsultāciju ģimenēm ar bērniem saņemšanai, viens no bērna vecākiem iesniedz [VBTAI Iesniegumu ģimenes psihoterapijas konsultāciju saņemšanai](#). Iesniedzējs iesniegumu var iesniegt personīgi, nosūtot pa pastu, vai elektroniska dokumenta formā uz e-pastu: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

Iesniegumu un aptauju veidlapu paraugi

Sadaļā ievietoti sekojošu dokumentu paraugi:

- [Bērna vecāka \(aizbildņa\) iesniegums konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmas izstrādei](#)
- [Bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes vadītāja \(bāriņtiesas priekšsēdētāja\) iesniegums konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmas izstrādei](#)
- [Izglītības iestādes vadītāja iesniegums konsultatīvā atbalsta saņemšanai un individuālas atbalsta programmas izstrādei](#)
- [Izglītības iestādes vadītāja iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmu izstrādei izglītojamo grupai](#)
- [Sākotnējās novērtēšanas aptauja \(iesnieguma pielikums\)](#)
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#)
- [Klases klimata izpētes veidlapa](#)
- [Grupās raksturojuma veidlapa \(pirmsskolas izglītības iestādēm\)](#)
- [Iesniegums ģimenes psihoterapijas konsultāciju saņemšanai](#)

Dokumentu veidlapas Microsoft Word formātā lejuplādējamas VBTAI tīmekļa vietnē, sadaļā [Pieteikšanās](#)

[Sākotnējās novērtēšanas aptauja](#) ir aptaujas lapa, ar kuras palīdzību Konsultatīvās nodaļas speciālisti pārskatāmā veidā gūst vispārīgu priekšstatu par bērnu un bērna uzvedības problēmām, lai izanalizējot vecāku vai citu likumisko pārstāvju sniegto informāciju pieņemtu lēmumu par situācijas atbilstību Konsultatīvās nodaļas kritērijiem, t.i., par to, vai sadarbība ar Konsultatīvās nodaļas speciālistiem šīs situācijas risināšanā ir lietderīga.

Aptaujas mērķis ir atspoguļot un sākotnēji izvērtēt bērna uzvedības problēmu galvenās pazīmes un iepriekš veiktās darbības uzvedības problēmu risināšanā. Aptaujā vecāks (bērna likumiskais pārstāvis) sniedz informāciju par bērnu, īsi apraksta bērna uzvedības problēmu un sniedz informāciju par to, kurš pirmais pamanīja bērna uzvedības problēmu, cik vecs bija bērns, kad tika konstatētas uzvedības problēmas, kā un kur izpaužas, un cik bieži atkārtojas bērna uzvedības problēmas. Vecāki vai citi bērna likumiskie pārstāvji norāda, kādu palīdzību saņēmuši bērna uzvedības problēmu pārvarēšanā.

[Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#) paredzēta strukturētai bērna uzvedības problēmu novērošanai dažādās bērna dzīves vidēs. Speciālisti aicina izmantot veidlapu bērna uzvedības novērošanai, gatavojoties konsultācijai Konsultatīvajā nodaļā.

[Klases klimata izpētes veidlapa](#) ir Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādāta aptaujas lapa (Excel izklājlapa), ar kuras palīdzību Konsultatīvās nodaļas speciālisti pārskatāmā un strukturētā veidā gūst priekšstatu par katra iesniegumā minētās klases skolēna (grupas audzēkņa) sociāli emocionālo attīstību, uzvedības grūtībām, specifiskām (piem., mācīšanās, valodas u.c.) grūtībām, atkarību problēmām, aizdomām par piedzīvoto vardarbību, skolotāju un atbalsta personāla sadarbību ar izglītojamā vecākiem (likumiskajiem pārstāvjiem) un speciālistiem. Aptaujas lapā ietverts gan skolēna sociālā statusa raksturojums, gan arī paredzēta iespēja sniegt papildinformāciju, norādot skolēna (audzēkņa) īpašās spējas un prasmes, kā arī citu informāciju. Aptaujas lapā paredzēta vieta gan skolotāju profesionālās saskarsmes grūtību raksturošanai ar katru skolēnu, gan arī klases (grupas) raksturojumam. Klases raksturojuma sadaļā ietverti jautājumi par mobingu/bulingu (pret kādu bērnu un/vai skolotāju), aicinājums minēt mācību

stundas vai ārpusstundu nodarbības, kurās klase (grupa) demonstrē īpašas grūtības, kā arī raksturot, kas līdz šim ir darīts, lai grūtības risinātu.

Grupās raksturojuma veidlapa ir Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādāta aptaujas lapa (Excel izklājlapa), ar kuras palīdzību Konsultatīvās nodaļas speciālisti pārskatāmā un strukturētā veidā gūst priekšstatu par katra iesniegumā minētās grupas bērna sociāli emocionālo attīstību, uzvedību un vispārējo attīstību, aizdomām par piedzīvoto vardarbību, skolotāju un atbalsta personāla sadarbību ar bērna vecākiem (likumiskajiem pārstāvjiem) un speciālistiem. Aptaujas lapā paredzēta vieta gan personāla profesionālās saskarsmes grūtību raksturošanai ar katru bērnu, gan arī grupas raksturojumam. Grupās raksturojuma sadaļā ietverts lūgums raksturot, kas līdz šim ir darīts, lai grūtības risinātu.

Bērna vecāks vai aizbildnis, piesakoties bērna klātienēs konsultācijai un atbalsta programmas izstrādāšanai, iesniedz *Bērna vecāka (aizbildņa) iesniegumu* VBTAI Konsultatīvajai nodaļai un pievieno iesniegumam aizpildītu *Sākotnējās novērtēšanas aptauju*.

Bērna likumiskais pārstāvis - **bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes vadītājs** vai **bāriņtiesas priekšsēdētājs** (ja atbalsta programma jāizstrādā bērnam, kurš ievietots audžuģimenē), piesakoties bērna klātienēs konsultācijai un atbalsta programmas izstrādāšanai iesniedz VBTAI Konsultatīvajai nodaļai *Bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes vadītāja (bāriņtiesas priekšsēdētāja) iesniegumu*. Iesniegumam pievieno aizpildītu *Sākotnējās novērtēšanas aptauju*.

Izglītības iestādes vadītājs, piesakoties individuālas bērna atbalsta programmas izstrādāšanai un iestādes speciālistu konsultatīvā atbalsta saņemšanai VBTAI KN, iesniedz VBTAI Konsultatīvajai nodaļai *Izglītības iestādes vadītāja iesniegumu konsultatīvā atbalsta saņemšanai un individuālas atbalsta programmas izstrādei*. Iesniegumam pievieno aizpildītu *Sākotnējās novērtēšanas aptauju*.

Izglītības iestādes vadītājs, piesakoties atbalsta programmu izstrādāšanai izglītojamo grupai un iestādes speciālistu konsultatīvā atbalsta saņemšanai VBTAI KN, iesniedz VBTAI Konsultatīvajai nodaļai *Izglītības iestādes vadītāja iesniegumu konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmu izstrādei izglītojamo grupai*. Iesniegumam vispārējās vai profesionālās izglītības iestādes vadītājs pievieno aizpildītu *Klases klimata izpēti veidlapu*, pirmsskolas izglītības iestādes vadītājs pievieno aizpildītu *Grupās raksturojuma veidlapu*.

Lai saņemtu **ģimenes psihoterapijas konsultācijas** ģimenes dzīves kvalitātes uzlabošanai, viens no vecākiem iesniedz VBTAI Konsultatīvajai nodaļai *Iesniegumu ģimenes psihoterapijas konsultāciju saņemšanai*.

Minētos dokumentus var iesniegt personīgi, nosūtot pa pastu, vai elektroniska dokumenta formā uz e-pastu: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

Bērna vecāka (aizbildņa) iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmas izstrādei paraugs

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas
Konsultatīvajai nodaļai
Ventspils ielā 53, Rīgā, LV – 1002
E-pasta adrese: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv

Bērna likumiskā pārstāvja

vecāka aizbildņa _____
(vārds, uzvārds)

_____
(dzīvesvietas adrese)

_____
(tālruņa Nr.)

_____
(e-pasta adrese)

iesniegums.

Lūdzu sniegt konsultāciju un izstrādāt atbalsta programmu

_____
(bērna vārds, uzvārds) -
(personas kods)

_____
(deklarētās dzīvesvietas adrese)

_____
(faktiskās dzīvesvietas adrese)

_____
(izglītības iestāde)

_____
(klase, kurss, grupa)

Pielikumā: aizpildīta „Sākotnējās novērtēšanas aptauja”.

Jūsu personas datu (vārds, uzvārds, kontaktinformācija un cita informācija, ko Jūs sniedziet savā dokumentā) apstrādes mērķis - nodrošināt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas kompetencē esoša jautājuma, ko Jūs minat savā dokumentā, izskatīšanu. Nepieciešamības gadījumā var tikt iegūta informācija no citām sistēmām, lai izskatītu Jūsu jautājumu.

Personas datu saņēmēji - Valsts Bērnu Tiesību aizsardzības inspekcijas un/vai valsts pārvaldes iestādes un/vai struktūrvienības, kuru kompetencē ietilpst saņemtā dokumenta izskatīšana, kā arī Centrālā Finanšu un Līgumu aģentūra, kura ir Projekta uzraugošā iestāde.

Tiesiskais pamats Jūsu personas datu apstrādei ir pārzinim tiesību aktos noteikto juridisko pienākumu izpilde, kā arī Iesniegumu likuma 2. panta pirmā daļa.

Jūsu personas dati tiks glabāti atbilstoši Arhīva likumam.

Parakstot šo iesniegumu Jūs piekrītat šajā iesniegumā norādīto un valsts reģistros pieejamo personas datu uzglabāšanai, apstrādei, kā arī pārbaudei, lai veiktu personas identifikāciju, kā arī piekrītat, ka normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, kārtībā un apjomā personas dati var tikt nodoti citām kompetentajām institūcijām to funkciju nodrošināšanai.

Informējam, ka Jums kā datu subjektam ir tiesības:

1. pieprasīt pārzinim piekļūt Jūsu kā datu subjekta apstrādātajiem personas datiem, lūgt neprecīzo personas datu labošanu vai dzēšanu, iesniedzot pamatojumu Jūsu lūgumam, likumā noteiktajos gadījumos lūgt Jūsu personas datu apstrādes ierobežošanu, kā arī iebilst pret apstrādi;

2. iesniegt sūdzību par nelikumīgu Jūsu personas datu apstrādi Datu valsts inspekcijā. Sīkāka informācija: http://www.bti.gov.lv/lat/normativie_akti/ieksejie_normativie_akti/?doc=5375&page=

Datums _____

Paraksts _____

[Lejupielādējamas Iesnieguma un pielikuma veidlapas Word formātā](#)

Bērna ārpusģimenes aprūpes iestādes vadītāja (bāriņtiesas priekšsēdētāja) iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmas izstrādei paraugs

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas
Konsultatīvajai nodaļai
Ventpils ielā 53, Rīgā, LV – 1002
E-pasta adrese: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv

(bērnu ārpusģimenes aprūpes iestādes vai bāriņtiesas nosaukums)																					
(vadītāja amats)	(vārds uzvārds)																				
(tālruņa Nr.)	(e-pasta adrese)																				
iesniegums.																					
Lūdzu sniegt konsultāciju un izstrādāt atbalsta programmu																					
(bērna vārds, uzvārds)	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> - <table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> (personas kods)																				
(deklarētās dzīvesvietas adrese)																					
(faktiskās dzīvesvietas adrese)																					
(izglītības iestāde)	(klase, kurss, grupa)																				

Pielikumā: aizpildīta „Sākotnējās novērtēšanas aptauja”.

Jūsu personas datu (vārds, uzvārds, kontaktinformācija un cita informācija, ko Jūs sniedziet savā dokumentā) apstrādes mērķis - nodrošināt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas kompetencē esoša jautājuma, ko Jūs minat savā dokumentā, izskatīšanu. Nepieciešamības gadījumā var tikt iegūta informācija no citām sistēmām, lai izskatītu Jūsu jautājumu.

Personas datu saņēmēji - Valsts Bērnu Tiesību aizsardzības inspekcijas un/vai valsts pārvaldes iestādes un/vai struktūrvienības, kuru kompetencē ietilpst saņemtā dokumenta izskatīšana, kā arī Centrālā Finanšu un Līgumu aģentūra, kura ir Projekta uzraugošā iestāde.

Tiesiskais pamats Jūsu personas datu apstrādei ir pārzinim tiesību aktos noteikto juridisko pienākumu izpilde, kā arī Iesniegumu likuma 2. panta pirmā daļa.

Jūsu personas dati tiks glabāti atbilstoši Arhīva likumam.

Parakstot šo iesniegumu Jūs piekrītat šajā iesniegumā norādīto un valsts reģistros pieejamo personas datu uzglabāšanai, apstrādei, kā arī pārbaudei, lai veiktu personas identifikāciju, kā arī piekrītat, ka normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, kārtībā un apjomā personas dati var tikt nodoti citām kompetentajām institūcijām to funkciju nodrošināšanai.

Informējam, ka Jums kā datu subjektam ir tiesības:

1. pieprasīt pārzinim piekļūt Jūsu kā datu subjekta apstrādātajiem personas datiem, lūgt neprecīzo personas datu labošanu vai dzēšanu, iesniedzot pamatojumu Jūsu lūgumam, likumā noteiktajos gadījumos lūgt Jūsu personas datu apstrādes ierobežošanu, kā arī iebilst pret apstrādi;

2. iesniegt sūdzību par nelikumīgu Jūsu personas datu apstrādi Datu valsts inspekcijā. Sīkāka informācija: http://www.bti.gov.lv/lat/normativie_akti/ieksejie_normativie_akti/?doc=5375&page=

Datums _____

Paraksts _____

[Lejupielādējamas Iesnieguma un pielikuma veidlapas Word formātā](#)

Izglītības iestādes vadītāja iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un individuālas atbalsta programmas izstrādei paraugs

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas
Konsultatīvajai nodaļai
Ventspils ielā 53, Rīgā, LV – 1002
E-pasta adrese: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv

(izglītības iestādes nosaukums)	
(vadītāja amats)	(vārds uzvārds)
(tālruņa Nr.)	(e-pasta adrese)
iesniegums.	
Lūdzu sniegt konsultatīvo atbalstu izglītības iestādes speciālistiem un izstrādāt atbalsta programmu	
(bērna vārds, uzvārds)	- (personas kods)
(deklarētās dzīvesvietas adrese)	
(faktiskās dzīvesvietas adrese)	
(izglītības iestāde)	(klase, kurss, grupa)

Pielikumā: aizpildīta „Sākotnējās novērtēšanas aptauja”.

Jūsu personas datu (vārds, uzvārds, kontaktinformācija un cita informācija, ko Jūs sniedziet savā dokumentā) apstrādes mērķis - nodrošināt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas kompetencē esoša jautājuma, ko Jūs minat savā dokumentā, izskatīšanu. Nepieciešamības gadījumā var tikt iegūta informācija no citām sistēmām, lai izskatītu Jūsu jautājumu.

Personas datu saņēmēji - Valsts Bērnu Tiesību aizsardzības inspekcijas un/vai valsts pārvaldes iestādes un/vai struktūrvienības, kuru kompetencē ietilpst saņemtā dokumenta izskatīšana, kā arī Centrālā Finanšu un Līgumu aģentūra, kura ir Projekta uzraugošā iestāde.

Tiesiskais pamats Jūsu personas datu apstrādei ir pārzinim tiesību aktos noteikto juridisko pienākumu izpilde, kā arī Iesniegumu likuma 2. panta pirmā daļa.

Jūsu personas dati tiks glabāti atbilstoši Arhīva likumam.

Parakstot šo iesniegumu Jūs piekrītat šajā iesniegumā norādīto un valsts reģistros pieejamo personas datu uzglabāšanai, apstrādei, kā arī pārbaudei, lai veiktu personas identifikāciju, kā arī piekrītat, ka normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, kārtībā un apjomā personas dati var tikt nodoti citām kompetentajām institūcijām to funkciju nodrošināšanai.

Informējam, ka Jums kā datu subjektam ir tiesības:

1. pieprasīt pārzinim piekļūt Jūsu kā datu subjekta apstrādātajiem personas datiem, lūgt neprecīzo personas datu labošanu vai dzēšanu, iesniedzot pamatojumu Jūsu lūgumam, likumā noteiktajos gadījumos lūgt Jūsu personas datu apstrādes ierobežošanu, kā arī iebilst pret apstrādi;

2. iesniegt sūdzību par nelikumīgu Jūsu personas datu apstrādi Datu valsts inspekcijā. Sīkāka informācija: http://www.bti.gov.lv/lat/normativie_akti/ieksejie_normativie_akti/?doc=5375&page=

Datums _____

Paraksts _____

[Lejupielādējamas Iesnieguma un pielikuma veidlapas Word formātā](#)

Izglītības iestādes vadītāja iesnieguma konsultatīvā atbalsta saņemšanai un atbalsta programmu izstrādei izglītojamo grupai paraugs

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas
 Konsultatīvajai nodaļai
 Ventspils ielā 53, Rīgā, LV – 1002
 E-pasta adrese: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv

(izglītības iestādes nosaukums)

(vadītāja amats)

(vārds uzvārds)

(tālruna Nr.)

(e-pasta adrese)

iesniegums.

Lūdzu sniegt konsultatīvo atbalstu izglītības iestādes speciālistiem un izstrādāt atbalsta programmas _____ skolēniem (audzēkņiem):

(klase, kurss, grupa)

Bērna vārds, uzvārds	Personas kods	Deklarētā dzīvesvieta

Pielikumā: Informācija par skolēnu (audzēkņu) uzvedības un saskarsmes grūtībām.

Jūsu personas datu (vārds, uzvārds, kontaktinformācija un cita informācija, ko Jūs sniedziet savā dokumentā) apstrādes mērķis - nodrošināt Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas kompetencē esoša jautājuma, ko Jūs minat savā dokumentā, izskatīšanu. Nepieciešamības gadījumā var tikt iegūta informācija no citām sistēmām, lai izskatītu Jūsu jautājumu.

Personas datu saņēmēji - Valsts Bērnu Tiesību aizsardzības inspekcijas un/vai valsts pārvaldes iestādes un/vai struktūrvienības, kuru kompetencē ietilpst saņemtā dokumenta izskatīšana, kā arī Centrālā Finanšu un Līgumu aģentūra, kura ir Projekta uzraugošā iestāde.

Tiesiskais pamats Jūsu personas datu apstrādei ir pārzinim tiesību aktos noteikto juridisko pienākumu izpilde, kā arī Iesniegumu likuma 2. panta pirmā daļa.

Jūsu personas dati tiks glabāti atbilstoši Arhīva likumam.

Parakstot šo iesniegumu Jūs piekrītat šajā iesniegumā norādīto un valsts reģistros pieejamo personas datu uzglabāšanai, apstrādei, kā arī pārbaudei, lai veiktu personas identifikāciju, kā arī piekrītat, ka normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, kārtībā un apjomā personas dati var tikt nodoti citām kompetentajām institūcijām to funkciju nodrošināšanai.

Informējam, ka Jums kā datu subjektam ir tiesības:

1. pieprasīt pārzinim piekļūt Jūsu kā datu subjekta apstrādātajiem personas datiem, lūgt neprecīzo personas datu labošanu vai dzēšanu, iesniedzot pamatojumu Jūsu lūgumam, likumā noteiktajos gadījumos lūgt Jūsu personas datu apstrādes ierobežošanu, kā arī iebilst pret apstrādi;

2. iesniegt sūdzību par nelikumīgu Jūsu personas datu apstrādi Datu valsts inspekcijā. Sīkāka informācija: http://www.bti.gov.lv/lat/normativie_akti/ieksejie_normativie_akti/?doc=5375&page=

Datums _____

Paraksts _____

(aizpilda Konsultatīvās nodaļas speciālists)

Sniegt konsultatīvo atbalstu un izstrādāt atbalsta programmas

Atteikums sniegt konsultatīvo atbalstu un izstrādāt atbalsta programmas

Konsultatīvās nodaļas speciālista papildus sniegtā informācija _____

Konsultatīvās nodaļas speciālista paraksts: _____

Sākotnējās novērtēšanas aptaujas paraugs

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvā nodaļa Sākotnējās novērtēšanas aptauja

Bērna vārds uzvārds _____ Bērna vecums _____
(pilni gadi)

Bērns dzīvo kopā ar: _____
_____

Saziņas valoda ģimenē: latviešu krievu cita _____
(ierakstiet, kāda)

Īss bērna uzvedības problēmu apraksts: _____
_____
_____

(uzvedības problēmas, saskarsmes grūtības, faktori, kas ietekmē bērna uzvedību u.c.)

Bērna vecums, kad tika pamanītas uzvedības problēmas: _____

Mācīšanās grūtības: _____
_____

Atkarību pieredze: _____
_____

(smēķēšana, alkohols u.c. un/vai citas atkarības (datorspēļu atkarība, azartspēles))

Kādas darbības, pasākumi jau veikti bērna uzvedības problēmu mazināšanai: _____
_____

Bērnu uzvedības problēmu jautājumā jau konsultēja: psihologs sociālais pedagogs
 psihoterapeits sociālais darbinieks bāriņtiesas pārstāvis policijas pārstāvis
 pedagogiski medicīniskajā komisijā ārsts _____ cits _____
(norādiet specialitāti) (norādiet specialitāti)

Bērna stiprās puses: _____
_____
_____

(rakstura īpašības, mācību sasniegumi, vaļasprieki, intereses u.c.)

(aizpilda Konsultatīvās nodaļas speciālists)

Ir pamats aicināt uz klātienes konsultāciju Nav pamata aicināt uz klātienes konsultāciju
Konsultatīvās nodaļas speciālista papildus sniegtā informācija _____

Konsultatīvās nodaļas speciālista paraksts: _____

Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapas paraugs

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvā nodaļa

Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa

Lūdzam aprakstīt bērna uzvedības problēmu izpausmes (piemēram, bērns sit citam bērnam - cik bieži, kuram bērnam, kādos gadījumos, ko panāk ar savu rīcību, kā reaģē uz aizrādījumu).

Bērna vārds, uzvārds: _____

Dzimšanas datums: _____

Novērošanas datums, nedēļas diena: _____

Laiks, kad tika novērotas bērna uzvedības problēmas:

- Rīta cēliens
- Pusdienas laiks
- Pēcpusdiena
- Visa diena

Bērna uzvedības problēmas apraksts (konkrēta epizode, bērna rīcība):

Kāpēc, Jūsuprāt, bērnam radās uzvedības problēmas?

Kā Jūs rīkojāties šajā situācijā:

Kā bērns reaģēja uz Jūsu rīcību:

Kādu rezultātu bērns panāca ar savu uzvedību:

Bērna uzvedības problēmu novērtējums (no 1 līdz 4, kur ar „1” apzīmē –minimāli, ar „4” - pilnīgi neizturami, absolūti neciešami).

Lūdzam atzīmējiet, Jūsuprāt, atbilstošo vērtējumu: 1, 2, 3, 4.

Papildus informācija:

Novērotāja saistība ar bērnu (piem., māte, skolotājs, aizbildnis u.c.): _____

Klases klimata izpētes veidlapas paraugs

Jautājumi/ apgalvojumi	1. Skolēna vārds, uzvārds	2. Skolēna vārds, uzvārds
Kādas problēmas skolotājiem rodas darbā ar skolēnu?		
I daļa. Skolēnu individuālie raksturojumi (0 – neatbilst; 1 - daļēji atbilst; 2 - atbilst)		
<i>I.I. Sociāli emocionālā attīstība</i>		
1. Atpazīst savas emocijas.		
2. Efektīvi regulē savas domas, emocijas un uzvedību dažādās situācijās.		
3. Piemīt pašpaļāvība un pašcieņa.		
4. Pozitīvi motivēts		
5. Optimistiski noskaņots/-a		
6. Pauž savu viedokli.		
7. Atzīst savas kļūdas.		
8. Atpazīst citu emocijas.		
9. Izrāda empātiju, piemēram, sniedz palīdzību		
10. Prognozē citu emocijas un reakcijas.		
11. Ieklausās citu viedoklī.		
12. Ciena citus, pieņem dažādību.		
13. Sadarbojas, lai sasniegtu kopīgus mērķus.		
14. Efektīvi mijiedarbojas ar citiem, piemēram, komunicējot vai iesaistoties kopīgās aktivitātēs.		
15. Konstruktīvi risina domstarpības.		
16. Lūdz un pieņem palīdzību.		
17. Izprot iekšējās kārtības noteikumus.		
18. Ievēro savas un līdzcilvēku robežas		
19. Pieņem lēmumus atbildīgi, atbilstoši morāles un ētikas normām.		
<i>I.II. Uzvedības grūtības</i>		
1. Pārkāpj iekšējās kārtības noteikumus.		
2. Melo vai mēnās.		
3. Zog.		
4. Ir emocionāli agresīvs (mēdās, aizskar citus verbāli u.c.).		
5. Ir fiziski agresīvs pret citiem.		
6. Piesavinās svešas lietas, tās bojā vai iznīcina.		
7. Impulsīvs.		
8. Traucē citus stundu laikā		
9. Pārmērīgi aktīvs/-a.		
10. Uzvedas opozicionāri izaicinoši.		
11. Pārmērīgi seksualizēta uzvedība		
<i>I.III. Specifiskās grūtības</i>		
1. Mācīšanās grūtības.		
3. Lasīšanas un rakstīšanas grūtības.		
4. Runas grūtības.		
5. Stostīšanās.		
5. Uzmanības nenoturība, koncentrēšanās grūtības.		
6. Motorikas problēmas		

7. Tiki.		
8. Paaugstināts sensorais jutīgums.		
9. Bieži slimo.		
10. Pašaprūpes grūtības		
11. Pārmērīga/neatbilstoša viedierīču lietošana.		
12. Atkarību izraisošo vielu lietošana - cigaretes, alkohols u.c.		
13. Aizdomas par iespējamiem bērna attīstībai nelabvēlīgiem fiziskiem, sociāliem vai emocionāliem apstākļiem dzīvesvietā.		
14. Aizdomas par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu.		
15. Nakšņo skolas internātā.		
16. Sadarbības grūtības ar vecākiem (bērna likumiskajiem pārstāvjiem).		
17. Nepietiekama sadarbība ar speciālistiem (sociālais darbinieks, ārsts, NVO u.c.)		
18. Aizdomas par piedzīvotu vardarbību.		
<i>II daļa. Skolēna sociālais statuss klases kolektīvā (atzīmējiet atbilstošo ar "x")</i>		
1. Populārs (ievērots, tiek cienīts).		
2. Atstumts (ievērots, netiek cienīts).		
3. Pamests novārtā (neglected) (neievērots, var tikt gan cienīts, gan necienīts).		
4. Pretrunīgi vērtēts (controversial) (ievērots, var tikt gan cienīts, gan necienīts).		
5. Vidusmēra (vidēji ievērots, vidēji cienīts).		
<i>Īpašas prasmes/spējas</i>		
<i>Papildinformācija (piem., diagnosticētie traucējumi, apgūstamā izglītības programma, atbalsta speciālisti, kuri strādā ar bērnu u.c.)</i>		
Klases raksturojums, t.sk. atbildes uz jautājumiem:		
1. Vai klasē notiek mobings/bulings (pret kādu bērnu un/vai skolotāju)?		
2. Kādās mācību stundās vai ārpusstundu nodarbībās klase demonstrē īpašas grūtības?		
3. Kas līdz šim ir darīts, lai grūtības risinātu?		
Speciālisti, kuri aizpildīja aptauju (vārds, uzvārds, amats)		

Grupas raksturojuma veidlapas paraugs

Jautājumi/ apgalvojumi	1. Bērna vārds, uzvārds	2. Bērna vārds, uzvārds
Kādas grūtības Jums rodas darbā ar grupu?		
I daļa. Bērnu individuālie raksturojumi (0 – neatbilst; 1 - daļēji atbilst; 2 - atbilst)		
<i>I.I. Sociāli emocionālā attīstība</i>		
1. Sūdzas par sāpēm vai sliktu pašsajūtu		
2. Pastāvīgi noguris(-usi)		
3. Noraizējies(-usies) vai bailīgs(-a)		
4. Apātisks(-a)		
5. Nomākts(-a) vai raudulīgs(-a)		
6. Uztraucas jaunās situācijās		
7. Nervozas, saraustītas kustības		
8. Pēkšņas garastāvokļa svārstības		
9. Pārmērīga vainas vai kauna izjūta		
10. Neatsaucas, kad tiek uzrunāts(-a)		
11. Izvairās no komunikācijas		
12. Izvairās no sadarbības, piemēram, kopīgu aktivitāšu laikā		
13. Grūtības ievērot fiziskās vai psiholoģiskās robežas		
14. Ignorē citu jūtas, neizrāda empātiju		
15. Nereaģē uz lūgumiem vai aizrādījumiem		
16. Nelabprāt dalās ar citiem		
17. Neizpalīdz citiem		
18. Nelaipns(-a), neizrāda cieņu		
19. Nelūdz vai nepieņem palīdzību		
<i>I.II. Uzvedība</i>		
1. Intensīvu dusmu epizodes		
2. Nepaklausīgs(-a), pārkāpj noteikumus		
3. Neievēro ikdienas režīmu		
4. Melo vai mēnās		
5. Emocionāli agresīvs(-a) (mēdās, aizskar citus verbāli u.c.)		
6. Fiziski agresīvs(-a) pret citiem		
7. Piesavinās svešas lietas, tās bojā vai iznīcina.		
8. Traucē citus nodarbību laikā		
9. Uzvedas opozicionāri izaicinoši		
10. Pārmērīgi seksualizēta uzvedība		
11. Izvairās iesaistīties aktivitātēs		
12. Paaugstināta aktivitāte		
13. Mazkustīgs(-a)		
<i>I.III. Vispārējā attīstība</i>		
1. Bieži slimo		
2. Veselības grūtības		
3. Attīstīta lielā motorika (līdzsvara izjūta, kāpj pa trepēm, skrien, lec, met un ķer bumbu)		
4. Attīstīta sīkā motorika (saskaņo roku un acu kustības, pareizs satvēriens, atdarina pēc parauga).		

5. Attīstītas patstāvības iemaņas (primāras pašapkalpošanās un pašaprūpes iemaņas - ēšana, ģērbšanās, higiēna)		
6. Orientējas sevī (spēj pastāstīt par sevi) un citos cilvēkos (atpazīst audzinātāju, grupas biedrus u.c.)		
7. Attīstīta valodas sapratne (impresīvā valoda)		
8. Attīstīta valodas lietošanas prasme (ekspresīvā valoda)		
9. Uztver un lieto žestus un mīmiku		
10. Verbālās un neverbālās izpausmes ir saskaņotas		
11. Attīstītas izziņas prasmes (atrod līdzības un atšķirības, atpazīst krāsas, izprot cēloņsakarības u.c.)		
12. Attīstīta prasme nenovērsties strādāt pie uzdevuma vai vērot kādu darbību (4-5 g. 5 min; 5-6g. 10min; 6-7g.15 min)		
13. Plāno savas darbības, lai sasniegtu mērķi		
<i>Sadarbība ar bērna ģimeni un speciālistiem</i>		
1. Aizdomas par iespējamiem bērna attīstībai nelabvēlīgiem fiziskiem, sociāliem vai emocionāliem apstākļiem bērna dzīvesvietā		
2. Aizdomas par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu		
3. Sadarbības grūtības ar vecākiem (bērna likumiskajiem pārstāvjiem)		
4. Nepietiekama sadarbība ar speciālistiem (sociālais darbinieks, ārsts, NVO u.c.)		
5. Aizdomas par piedzīvotu vardarbību		
<i>Īpašas prasmes/spējas</i>		
<i>Papildinformācija (piem., diagnosticētie traucējumi, izglītības programma, atbalsta speciālisti, kuri strādā ar bērnu u.c.)</i>		
Grupās raksturojums, t.sk. atbilde uz jautājumu:		
Kas līdz šim ir darīts, lai grūtības risinātu?		
Speciālisti, kuri aizpildīja aptauju (vārds, uzvārds, amats)		

Iesnieguma ģimenes psihoterapijas konsultāciju saņemšanai paraugs

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas
Konsultatīvajai nodaļai
Ventspils ielā 53, Rīgā, LV – 1002
E-pasta adrese: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv

					-					
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

(vārds, uzvārds) (personas kods)

(dzīvesvietas adrese)

(tālruņa Nr.) (e-pasta adrese)

iesniegums.

Lūdzu sniegt ģimenes psihoterapijas konsultācijas ģimenes dzīves kvalitātes uzlabošanai (turpmāk – Pakalpojums) Eiropas Savienības fonda projekta Nr. 9.2.1.3/16/I/001 „Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē” ietvaros.

Jūsu personas datu (vārds, uzvārds, un kontaktinformācija) apstrādes mērķis ir nodrošināt Jums ģimenes psihoterapijas konsultāciju saņemšanu Eiropas Sociāla fonda projekta Nr.9.2.1.3/16/I/001 „Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē”) ietvaros.

Personas datu saņēmēji - Valsts Bērnu Tiesību aizsardzības inspekcija un Jūsu pieprasītā pakalpojuma sniedzēji - Latvijas Sistēmisko un ģimenes psihoterapeitu biedrība un SIA “Projektu un kvalitātes vadība”, kā arī Centrālā Finanšu un Līgumu aģentūra, kura ir Projekta uzraugošā iestāde.

Parakstot šo iesniegumu, Jūs apliecināt, ka esat iepazinies un piekrītat sadaļā “Klienta un psihoterapijas speciālista pienākumi un tiesības” sniegtajai informācijai, kā arī Jūsu iesniegumā norādīto un Pakalpojuma nodrošināšanas laikā iegūto personas datu uzglabāšanai, apstrādei, kā arī pārbaudei, lai veiktu personas identifikāciju, un piekrītat, ka normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, kārtībā un apjomā personas dati (vārds, uzvārds, un kontaktinformācija) var tikt nodoti citām kompetentām institūcijām to funkciju nodrošināšanai. Lai pārliecinātos par Jūsu atbilstību Pakalpojuma saņemšanai, var tikt iegūta informācija par Jums no valsts pārvalžu institūciju datu bāzēm.

Parakstot šo iesniegumu Jūs piekrītat izmantot pakalpojuma sniedzēja piedāvātā psihoterapijas speciālista pakalpojumu, ja tuvākajā laikā nebūs pieejams neviens no Jūsu izvēlētajiem psihoterapijas speciālistiem.

Tiesiskais pamats Jūsu personas datu apstrādei ir pārzinim tiesību aktos noteikto juridisko pienākumu izpilde, kā arī Iesniegumu likuma 2. panta pirmā daļa.

Jūsu personas dati tiks glabāti atbilstoši Arhīva likumam.

Informējam, ka Jums kā datu subjektam ir tiesības:

1. pieprasīt pārzinim piekļūt Jūsu kā datu subjekta apstrādātajiem personas datiem, lūgt neprecīzo personas datu labošanu vai dzēšanu, iesniedzot pamatojumu Jūsu lūgumam, likumā noteiktajos gadījumos lūgt Jūsu personas datu apstrādes ierobežošanu, kā arī iebilst pret apstrādi;

2. iesniegt sūdzību par nelikumīgu Jūsu personas datu apstrādi Datu valsts inspekcijā. Sīkāka informācija: http://www.bti.gov.lv/lat/normativie_akti/ieksejie_normativie_akti/?doc=5375&page=

Datums _____

Paraksts _____

Klienta un psihoterapijas speciālista pienākumi un tiesības

1. Klienta, kurš saņem ģimenes psihoterapijas konsultācijas Eiropas Sociāla fonda projekta Nr.9.2.1.3/16/I/001, „Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē” (turpmāk – Projekts) ietvaros, pienākumi un tiesības.

- Klients var būt gan visa ģimene ar nepilngadīgiem bērniem, gan tikai daļa no tās, vai pat viens ģimenes pārstāvis.
- Klienta sadarbība ar psihoterapijas speciālistu ir brīvprātīga.
- Klientam ir tiesības saņemt ģimenes psihoterapijas konsultācijas (turpmāk – konsultācijas) bez maksas.
- Klienta un psihoterapijas speciālista sadarbības mērķa sasniegšanai nepieciešamo konsultāciju skaitu nosaka psihoterapijas speciālists, taču to kopējais ilgums nevar pārsniegt 10 stundas (viena konsultāciju stunda ir 60 min).
- Klientam ir tiesības saņemt konsultācijas 4 mēnešu laikā kopš pirmās konsultācijas, bet ne ilgāk par 2022.gada februāri.
- Ja ģimenes psihoterapijas speciālists un Klients vienojas, ka konsultācijas tiek nodrošinātas klātienē, tad gan psihoterapijas speciālists, gan Klients apņemas ievērot Slimību un profilakses kontroles centra noteiktās rekomendācijas.
- Ja ģimenes psihoterapijas speciālists un Klients vienojas, ka konsultācijas tiek nodrošinātas attālināti, tās tiek nodrošinātas tiešsaistē, izmantojot kādu no Klientiem ērtiem tiešsaistes rīkiem.
- Ja konsultācijas notiek klātienē, tad Klientam ir pienākums ierasties uz konsultāciju norises vietu iepriekš saskaņotajā konsultāciju laikā. Gadījumā, ja Klients attaisnojošu iemeslu dēļ nevar ierasties uz konsultāciju, viņš par to nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundas pirms konsultācijas norises brīdina psihoterapijas speciālistu, nosūtot ziņu elektroniski vai pa tālruni, un vienojas par nākamo konsultāciju. Ja Klients laikus nav informējis psihoterapijas speciālistu par neierašanos uz saskaņoto konsultāciju, psihoterapijas speciālistam **ir tiesības neturpināt sadarbību ar Klientu**. Šajā gadījumā psihoterapijas speciālista nomaņa Projekta ietvaros netiek veikta.
- Ja konsultācija notiek attālināti, Klientam ir pienākums pieslēgties iepriekš saskaņotajām tiešsaistes konsultācijām. Gadījumā, ja Klients attaisnojošu iemeslu dēļ nevar pieslēgties tiešsaistes konsultācijai, viņš par to nekavējoties, bet ne vēlāk kā 12 stundas pirms konsultācijas norises brīdina psihoterapijas speciālistu, nosūtot ziņu elektroniski vai pa tālruni, un vienojas par nākamo konsultāciju. Ja Klients laikus nav informējis psihoterapijas speciālistu par nepieslēgšanos saskaņotajai konsultācijai, psihoterapijas speciālistam **ir tiesības neturpināt sadarbību ar Klientu**. Šajā gadījumā psihoterapijas speciālista nomaņa Projekta ietvaros netiek veikta.
- Klientam ir tiesības pēc pirmās konsultācijas lūgt psihoterapijas speciālista nomaņu, par to 5 (piecu) dienu laikā, bet vismaz 2 (divas) dienas pirms nākamās sarunātās konsultācijas, rakstiski informējot gan savu psihoterapijas speciālistu, gan Latvijas Sistēmisko un ģimenes psihoterapeitu biedrības (turpmāk - LSGPB) pārstāvi (e-pasts: info@gimenespsihoterapija.lv)

- Klientam ir tiesības pārtraukt konsultācijas pat tādā gadījumā, ja šis Klienta lēmums nesaskan ar sākotnējo Klienta un psihoterapeita vienošanos par konsultāciju apjomu un termiņiem. Šajā gadījumā Klients vismaz 2 (divas) dienas pirms nākamās sarunātās konsultācijas (ja tāda ir sarunāta ar psihoterapijas speciālistu) rakstiski informē Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju (e-pasts: konsultativaiscentrs@bti.gov.lv) un LSĢPB pārstāvi (e-pasts: info@gimenespsihoterapija.lv) par savu lēmumu pārtraukt konsultāciju saņemšanu, apzinoties, ka turpmāka psihoterapijas speciālista konsultāciju saņemšana Projekta ietvaros nebūs iespējama.
- Domstarpību gadījumos Klients vēršas Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā.

2. Psihoterapijas speciālista pienākumi un tiesības.

- Psihoterapijas speciālists savu profesionālo darbu organizē saskaņā ar LSĢPB un LPB ētikas kodeksiem, ievērojot Projekta ietvaros noslēgtā līguma nosacījumus. Ar abu biedrību kontaktinformāciju un Ētikas kodeksiem var iepazīties LSĢPB mājas lapā: www.gimenespsihoterapija.lv un LPB mājas lapā: www.psihoterapija.lv.
- Psihoterapijas speciālistam ir pienākums pirms konsultāciju uzsākšanas, Klientam saprotamā veidā izskaidrot konsultācijas principus, nosacījumus un metodes, kā arī sagaidāmos vēlamos rezultātus un iespējamās apgrūtinātās blakusparādības.
- Psihoterapijas speciālists apņemas nodrošināt konsultāciju laikā saņemtās informācijas konfidencialitāti, kā arī informē Klientu par konfidencialitātes ievērošanas nosacījumiem. Ar pilnu informāciju par konfidencialitātes ievērošanas nosacījumiem un izņēmumiem, Klients var iepazīties LSĢPB un LPB ētikas kodeksu sadaļā Konfidencialitāte.
- Izņēmuma gadījumā Psihoterapijas speciālistam ir tiesības un pienākums ziņot tiesībsargājošām iestādēm vai citām kompetentām iestādēm par apstākļiem, kas viņam kļuvuši zināmi konsultācijas laikā, ja pastāv pamatotas aizdomas, ka minēto apstākļu iestāšanās var apdraudēt psihoterapijas speciālista, Klienta vai trešās personas dzīvību vai veselību, kā arī sniegt ziņas par Klientu pēc šo iestāžu rakstiska pieprasījuma.

Esmu iepazinies/-usies ar klienta un psihoterapijas speciālista pienākumiem un tiesībām.

Paraksts _____

Ģimenes situācijas novērtēšanas aptauja

Aprakstiet savu ģimeni. Mēs labprāt vēlētos, lai Jūs pastāstītu, kādu šobrīd redziet savu ģimeni. Tas, ko Jūs uzskatāt par savu ģimeni, nosakāt Jūs pats.

Katram apgalvojumam atzīmējiet to atbildi, kura vislabāk raksturo Jūsu ģimeni. Nedomājiet pārāk ilgi par katru izteikto apgalvojumu, bet centieties atzīmēt tikai vienu no atbildēm katrā no jautājumiem.

Nr.	Apgalvojums	Pilnīgi piekrītu	Piekrītu	Daļēji piekrītu	Nepiekrītu	Noteikti nepiekrītu
1.	Manā ģimenē mēs runājam viens ar otru par lietām, kas mums ir svarīgas					
2.	Cilvēki manā ģimenē bieži nesaka viens otram patiesību					
3.	Katrs no mums ģimenē tiek uzklauts					
4.	Ir riskanti nepiekrīst mūsu ģimenē					
5.	Mums ir grūti atrisināt ikdienas problēmas					
6.	Mēs uzticamies viens otram					
7.	Es jūtos ģimenē nožēlojami					
8.	Kad mani ģimenes locekļi dusmojas, viņi apzināti ignorē viens otru					
9.	Šķiet, ka manā ģimenē mēs no vienas krīzes nonākam citā					
10.	Kad kāds no mums ir satraukts, ģimene par viņu rūpējas					
11.	Šķiet, ka manā ģimenē visas lietas vienmēr iet šķērsām					
12.	Ģimenes locekļi izturas nejauki viens pret otru					
13.	Cilvēki manā ģimenē pārāk daudz iejaucas viens otra dzīvē/lietās					
14.	Manā ģimenē mēs vainojam viens otru, ja kaut kas "iet šķērsām"					
15.	Mēs veiksmīgi spējam atrast jaunus veidus, kā atrisināt grūtības/problēmas					

Kādi vārdi vislabāk raksturo Jūsu ģimeni? _____

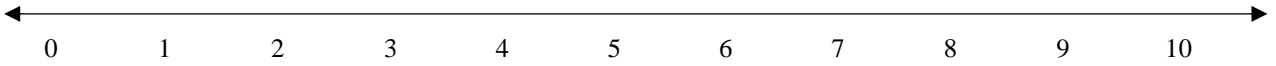
Kāda ir galvenā problēma, kas pamudinājusi doties uz ģimenes psihoterapijas konsultācijām (turpmāk – terapiju)?

Galvenā problēma ir _____

Cik nopietna tā ir? Lūdzu, atzīmējiet savu atbildi zemāk esošajā rindīņā:

Nesagādā nekādas problēmas

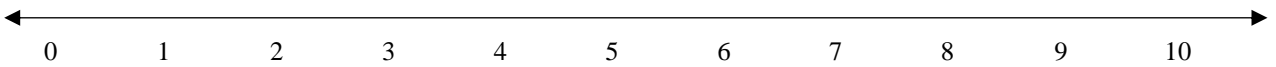
Ļoti nopietna problēma

Cik veiksmīgi Jūs kā ģimene to risināt? (Lūdzu, atzīmējiet savu atbildi zemāk esošajā rindīņā)

Ļoti veiksmīgi

Ļoti neveiksmīgi

Vai jūs domājat, ka terapija varētu būt noderīga? (Lūdzu, atzīmējiet savu atbildi zemāk esošajā rindīņā)

Ļoti noderīga

Bezjēdzīga/Nenoderīga

Pamatinformācija par ģimeni

Jūsu vecums: _____

Dzimums: _____

Cilvēki, kas dzīvo jūsu mājsaimniecībā (lūdzu, nenorādiet vārdus, rakstiet, piemēram, “12 gadus veca meita” u.c.):

(aizpilda Konsultatīvās nodaļas vadītājs)

Lēmums: _____

Konsultatīvās nodaļas vadītāja paraksts: _____

Psihoterapijas speciālistu izvēle

1. Lūdzam izvēlēties 3 psihoterapijas speciālistus, kuru konsultācijas Jūs vēlaties saņemt.
2. Psihoterapijas speciālistam, kura konsultāciju vēlaties saņemt visvairāk, ailē “Speciālista izvēle” ierakstiet “1”, nākamajiem – “2” un “3”
3. Pakalpojuma sniedzējs centīsies ņemt vērā Jūsu izvēles; ja Jūsu izvēlētais psihoterapijas speciālists tuvākajā laikā nebūs pieejams, tiks piedāvāts cits speciālists.

Speciālista izvēle	Psihoterapijas speciālists	Psihoterapijas virziens	Prakses vieta
	Ruta Abramova	Ģimenes psihoterapija	Gulbenes novads
	Sarmīte Bambāne	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Līga Bernāte	Psihoorganiskā psihoterapija	Rīga
	Dace Gailīte	Ģimenes psihoterapija	Smiltene, Valmiera
	Andželika Kāle	Ģimenes psihoterapija	Liepāja
	Lelde Kāpiņa	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Vita Kārklīņa	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Vita Kirilova	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Tatjana Kutuzova	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Ilona Laizāne	Ģimenes psihoterapija	Mārupes novads
	Aldis Miglinieks	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Baiba Miķelsone	Psihoorganiskā psihoterapija	Rīga
	Iluta Neimane	Ģimenes psihoterapija	Ventspils
	Inese Platpīre	Ģimenes psihoterapija	Ogre, Ikšķile
	Egita Pļaviņa	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Irina Rabša	Eksistenciālā psihoterapija	Daugavpils
	Liene Stālmāne	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Vineta Šplīta	Psihodrāmas psihoterapija	Liepāja
	Sarmīte Štāle	Ģimenes psihoterapija	Liepāja
	Indra Tretjakova	Psihoorganiskā psihoterapija	Rīga, Ogres novads
	Gunārs Trimda	Ģimenes psihoterapija	Rīga
	Jolanta Ūsiņa	Ģimenes psihoterapija	Talsi, Rīga
	Ilva Vanaga	Ģimenes psihoterapija	Jelgava
	Ilona Zariņa	Ģimenes psihoterapija	Cēsis

[Lejupielādējama Iesnieguma ģimenes psihoterapijas konsultāciju saņemšanai veidlapa Word formātā](#)

Praktiski piemēri bērna uzvedības problēmu risināšanā

Bērni, kuriem nav uzvedības traucējumu un saskarsmes grūtību, atbilstoši vecumposmam, ir līdzsvaroti, spēj sevi kontrolēt, māk kontaktēties ar citiem bērniem un pieaugušajiem un spēj pretoties negatīvai vides un sabiedrības ietekmei.

VBTAI Konsultatīvā nodaļa izstrādā atbalsta programmas bērniem ar uzvedības traucējumiem un saskarsmes grūtībām, ja

- 1) bērna uzvedība ir **būtiski atšķirīga** no viņa vecuma bērnu uzvedības;
- 2) bērna uzvedības problēmas izpaužas **vairākās**, atšķirīgās **bērna dzīves vidēs**;
- 3) bērna problēmas, salīdzinot ar viņa vecuma bērnu uzvedību līdzīgās situācijās, **izpaužas biežāk**;
- 4) bērna uzvedības problēmas atkārtoti izpaužas ilgākā laika posmā;
- 5) bērna uzvedības problēmas **apgrūtina viņa attīstību**, piemēram, jaunu zināšanu un prasmju apgūšanu, mācības skolā u.c.;
- 6) bērna uzvedības problēmas **apgrūtina viņa iekļaušanos sabiedrībā**, piemēram, rada sadarbības un komunikācijas grūtības ar vienaudžiem un/ vai pieaugušajiem u.c.;
- 7) bērna uzvedību **neizdodas koriģēt**, mainot pieeju bērnam un izmantojot dažādas disciplinēšanas metodes.

Ja bērna uzvedībā nav novērojamas visas uzvedības problēmu pazīmes (kritēriji), piem., bērna uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, bet tā neapgrūtina bērna attīstību un iekļaušanos sabiedrībā, VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālisti iesaka izmantot citus Sadarbības tīkla resursus.

Bērnu uzvedības problēmu piemēri un informācija par iespējamo un vēlamu rīcību šādos gadījumos atrodama VBTAI Konsultatīvās nodaļas izstrādātajā metodiskajā materiālā “Diagnosticēšanas materiāls bērnu uzvedības traucējumu un saskarsmes grūtību diagnosticēšanai speciālistiem, kas iesaistīti atbalsta sniegšanā bērniem ar uzvedības traucējumiem un saskarsmes grūtībām izglītības iestādēs, aprūpes iestādēs, bāriņtiesās un pašvaldību iestādēs”.

Pirmsskola

Kārlis

Kārlis (3 gadi) jau vairākas dienas ir noslēgts, atsakās rotaļāties ar citiem bērniem, uz skolotājas jautājumiem neatbild, bet šodien vairākkārt sita un grūstīja citus bērnus, neraugoties uz skolotājas aizrādījumiem.

Izglītības iestāde

Informē vecākus un turpina novērot bērna uzvedību sadarbībā ar vecākiem.

Vecāki

Novēro bērna uzvedību sadarbībā ar izglītības iestādi.

Uzvedības **problēmu pazīmes:**

- Kārļa uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības un sociāli nepieņemama;
- Nevar apgalvot, ka Kārļa uzvedības problēmas ir noturīgas, jo tās vērojamas dažas dienas;
- Kārļa uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņa iekļaušanos sabiedrībā;
- Kārļa uzvedības problēmas neizdodas koriģēt (zēns nereaģēja uz skolotājas aizrādījumiem).

Ieteikumi izglītības iestādei:

- Veikt individuālu atbalstošu sarunu ar bērnu;
- Informēt vecākus, sarunā noskaidrot bērna uzvedības iespējamās cēloņus, vienoties par savstarpējo sadarbību Kārļa uzvedības korekcijai;
- Turpināt bērna uzvedības mērķtiecīgu un strukturētu novērošanu (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);
- Atkārtoti tikties ar vecākiem par zēna uzvedības novērošanas rezultātiem un vienoties par turpmāko sadarbību.

Ieteicamie **resursi izglītības iestādei:**

- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa;](#)
- Atbalsta speciālistu metodiskais atbalsts bērna uzvedības problēmu risināšanā un sadarbības veidošanā ar bērna vecākiem
- Pozitīva sadarbība ar Kārļa vecākiem

Ieteikumi vecākiem:

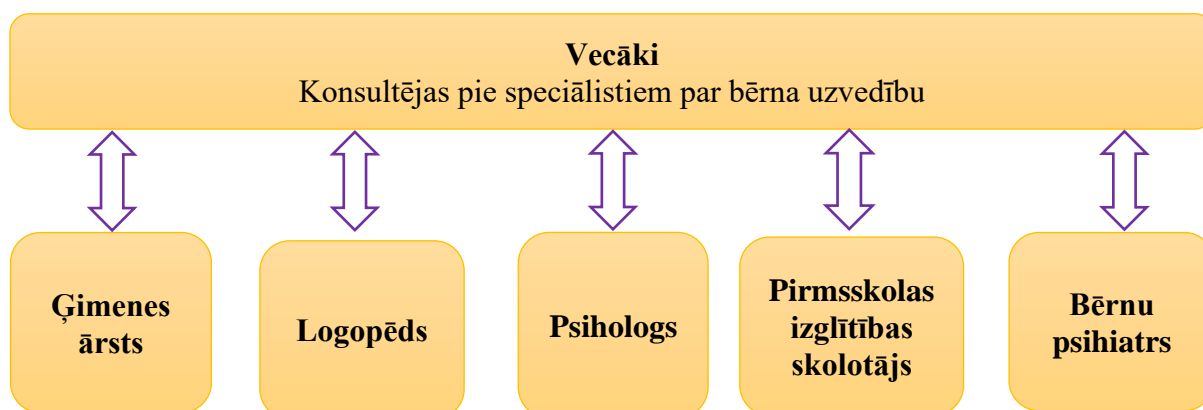
- Veikt atbalstošas ikdienas sarunas ar bērnu drošā, draudzīgā vidē;
- Sadarboties ar izglītības iestādi un vienoties par veicamajām darbībām bērna uzvedības korekcijai;
- Mērķtiecīgi novērot bērna uzvedību (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);
- Atkārtoti tikties ar pirmsskolas skolotāju par zēna uzvedības novērošanas rezultātiem un vienoties par turpmāko sadarbību.

Ieteicamie resursi vecākiem:

- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);
- Personīgo un ģimenes resursu stiprināšana;
- Pirmsskolas izglītības iestādes speciālistu ieteikumi bērna audzināšanā;

Ieva

Ieva (4 gadi) pirmsskolu neapmeklē, ir vienīgais bērns ģimenē. Ieva mājās labprātāk rotaļājas savā nodabā. Situācijās, kad Ievai nākas uzturēties bērnu sabiedrībā, meitene atsakās rotaļāties ar bērniem, novēršas un nepiedalās kopīgās rotaļās. Ievai šāda uzvedība ir raksturīga kopš agrīnas bērnības.

Uzvedības problēmu pazīmes:

- Ievas uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, jo šī vecumposma bērni parasti aktīvi iesaistās rotaļās ar citiem bērniem;
- Ievas uzvedības problēmas ir ilgstošas (vairākus gadus);
- Ievas uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņas iekļaušanos sabiedrībā un apgrūtina viņas vispusīgu attīstību (neveidojas saskarsmes, sadarbības prasmes ar vienaudžiem, tas var kavēt adaptāciju un harmoniskas personības attīstību);
- Ievas uzvedības problēmas nav mēģināts koriģēt.

Ieteikumi vecākiem:

- konsultēties par bērna uzvedību pie ģimenes ārsta;
- papildus iespējams konsultēties pie psihologa, pirmsskolas izglītības skolotāja, bērnu psihiatra, logopēda.

Ieteicamie resursi vecākiem:

- personīgo un ģimenes resursu stiprināšana;
- pirmsskolas izglītības iestādes;
- interešu izglītības iespējas pašvaldībā (individuālās un kolektīvas nodarbības);
- sociālais dienests (informācijas saņemšanai par pašvaldībā pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem un/vai sociālās palīdzības saņemšanas iespējām).

Valdis

Valdis (6 gadi) apsaukā bērnus rupjiem vārdiem un nereaģē uz skolotājas aizrādījumiem. Valdis ilgstoši ir vardarbīgs, kā rezultātā vairāki bērni atkārtoti guvuši traumas – zilumus, skrāpējumus. Pirmsskolas vadītāja informē Valda aizbildni par to, ka saņemts citu bērnu vecāku iesniegums par to, ka cietušie bērni atsakās iet uz pirmsskolu un viņu vecāki pieprasa nekavējoties atrisināt problēmsituāciju. Vadītāja informē, ka ir izmantoti iestādes resursi Valda uzvedības problēmu korekcijai.

Izglītības iestāde

Nodrošina pirmsskolā drošu vidi, atbalsta pasākumus un vienojas ar aizbildi par veicamajiem uzdevumiem

Aizbildnis

Sadarbībā ar izglītības iestādi veic Valda agresīvās uzvedības korekciju.

Izglītības iestāde

Ja Valda agresīvo uzvedību neizdodas koriģēt, rakstiski informē sociālo dienestu.

Sociālais dienests

Izvērtē Valda un aizbildņa ģimenes vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un sociālās palīdzības, sniedz un organizē nepieciešamos pakalpojumus un palīdzību.

Ja Valda agresīvo uzvedību neizdodas koriģēt, sociālais dienests informē aizbildni par iespēju vērsties VBTAI Konsultatīvajā nodaļā.

Ja aizbildnis atsakās sadarboties ar VBTAI Konsultatīvo nodaļu, sociālais dienests vēršas bārintiesā.

Bārintiesā

Lemj par Valda nosūtīšanu uz konsultāciju VBTAI Konsultatīvajā nodaļā.

Uzvedības **problēmu pazīmes:**

- Valda uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, sociāli nepieņemama un apdraudoša;
- Valda uzvedības problēmas ir noturīgas;
- Valda uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņa iekļaušanos sabiedrībā;
- Valda uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi izglītības iestādei:

- risinot problēmsituācijas, rakstiski fiksēt veiktās darbības. Dokumentējot vēlams iekļaut informāciju, piemēram, par sarunas, tikšanās datumu, vietu, sarunas dalībniekiem, tikšanās iemeslu, veiktajām darbībām, panākto vienošanos, uzdevumiem un izpildes termiņiem un atbildīgajiem u.c.;
- bērna vardarbīgas uzvedības gadījumos rīkoties saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumiem Nr.1338 “Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos”;
- nodrošināt pirmsskolā drošu vidi, veicot drošības pasākumus, izmantojot visus iespējamus izglītības iestādes resursus, nepieciešamības gadījumā piesaistot pašvaldības resursus;
- turpināt uzsāktos atbalsta pasākumus problēmsituācijā iesaistītajiem;
- informēt aizbildni par zēna atkārtoti agresīvo uzvedību pret vienaudžiem un citu vecāku prasību nekavējoties novērst vardarbības gadījumus grupā;
- pēc iespējas ātrāk organizēt grupas vecāku sapulci, pieaicinot atbalsta personālu un vai iestādes vadītāju, ar mērķi:
  - izskaidrot iestādes turpmākās darbības, nodrošinot drošu vidi iestādē;
  - informēt par palīdzības saņemšanas iespējām vardarbībā cietušajiem.

Svarīgi! Sanāksmes laikā nav pieļaujama situācija, ka publiski tiek apspriesta agresīvā bērna situācija ģimenē, ģimenes locekļi, veselības stāvoklis un citi sensitīvie dati. Sanāksmes vadītājam jāseko, lai sanāksmes vadību nepārņem bērna vecāki.

- noslēgt rakstisku vienošanos ar aizbildni par veicamajiem uzdevumiem, izpildītājiem un izpildes termiņiem;
- ja aizbildnis neievēro vienošanos, rakstiski informēt sociālo dienestu par Valda uzvedības problēmām, sniedzot vispusīgu, detalizētu informāciju par laika periodu, kopš kura laika vērojamas uzvedības problēmas, to izpausmēm, biežumu, intensitāti, sadarbību ar aizbildni un iestādes līdz šim veiktās darbības, un lūdzot iesaistīties problēmsituācijas risināšanā, t.sk., izvērtēt nepieciešamību organizēt starpinstitūciju tikšanos un bāriņtiesas iespējamo iesaistīšanu;
- sniegt informāciju aizbildnim par iespēju VBTAI Konsultatīvajā nodaļā izstrādāt Valdim atbalsta programmu.

Ieteicamie **resursi izglītības iestādei:**

- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar bērna likumiskajiem pārstāvjiem;
- atbalsta personāla komandas ieteikumi Valda uzvedības problēmu risināšanā un sadarbības veidošanā ar bērna vecākiem;
- izglītības iestādes Valda grupas vecāki;

- pozitīva sadarbība ar Valda aizbildni un grupas bērnu vecākiem un valsts, pašvaldību speciālistiem (sociālais dienests, ģimenes ārsta prakse, psiholoģiskā atbalsta centri, pašvaldības pedagoģiski medicīniskā komisija u.c.);
- izglītojošais, informatīvais, konsultatīvais atbalsts izglītības iestādes speciālistiem;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- no prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā (skat. Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 “[Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām](#)”);
- radošās darbnīcas pirmsskolai;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas izstrādātā atbalsta programma Valdim.

Ieteikumi pašvaldības sociālajam dienestam:

- izvērtēt Valda un aizbildņa ģimenes sociālo situāciju;
- izvērtēt Valda un ģimenes vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un sociālās palīdzības;
- informēt Valda aizbildni par iespējām vērsties VBTAI Konsultatīvajā nodaļā atbalsta programmas izstrādāšanai Valdim;
- ja Valda aizbildnis atsakās sadarboties ar VBTAI Konsultatīvo nodaļu, vērsties bāriņtiesā ar lūgumu izvērtēt nepieciešamību nosūtīt Valdi atbalsta programmas izstrādāšanai VBTAI Konsultatīvajā nodaļā.

Ieteicamie resursi pašvaldības sociālajam dienestam:

- starpinstitucionāla sadarbība;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- regulāras supervīzijas un kovīzijas;
- profesionālās pilnveides pasākumi;
- VBTAI Konsultatīvajā nodaļā izstrādātā atbalsta programma Valdim.

Ieteikumi aizbildnim:

- sadarboties ar izglītības iestādi un vienoties par veicamajām darbībām bērna uzvedības korekcijai;
- mērķtiecīgi novērot bērna uzvedību (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);
- atkārtoti tikties ar pirmsskolas skolotāju par zēna uzvedības novērošanas rezultātiem un vienošanās par turpmāko sadarbību;

Ieteicamie resursi aizbildnim:

- personīgo un ģimenes resursu stiprināšana, piemēram, apmācības programmas Bērnu emocionālā audzināšana u.c.;
- pirmsskolas izglītības iestādes Valda grupas vecāki;
- izglītības iestādes speciālistu ieteikumi bērna audzināšanā;
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);
- sociālais dienests;
- bāriņtiesa;
- pedagoģiski medicīniskā komisija;
- interešu izglītības iestādes un programmas;
- starptautiski atzīta apmācību programma “[Apmācības audžuvecākiem, adoptētājiem, aizbildņiem, viesģimenēm \(AIRI vecākiem\)](#)”, ko nodrošina [Latvijas SOS bērnu ciematu asociācija](#).

- VBTAI Konsultatīvās nodaļas izstrādātā atbalsta programma Valdim.

Ieteikumi pirmsskolas izglītības iestādes cietušo bērnu vecākiem:

- par katru problēmsituāciju izglītības iestādē nekavējoties informēt grupas skolotāju, vadītāju vai metodiķi;
- konstruktīvi iesaistīties problēmsituācijas risināšanā, t.sk., sniegt priekšlikumus situācijas risināšanai;

Svarīgi! Pārrunas ar citu bērnu izglītības iestādē var veikt tikai izglītības iestādes darbinieki!

- ja nepieciešams, vērsties sociālajā dienestā, lai saņemtu ģimenes vajadzībām atbilstošus pakalpojumus, piemēram, *No prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā* (skat. Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 “[Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām](#)”)

Resursi pirmsskolas izglītības iestādes cietušo bērnu vecākiem:

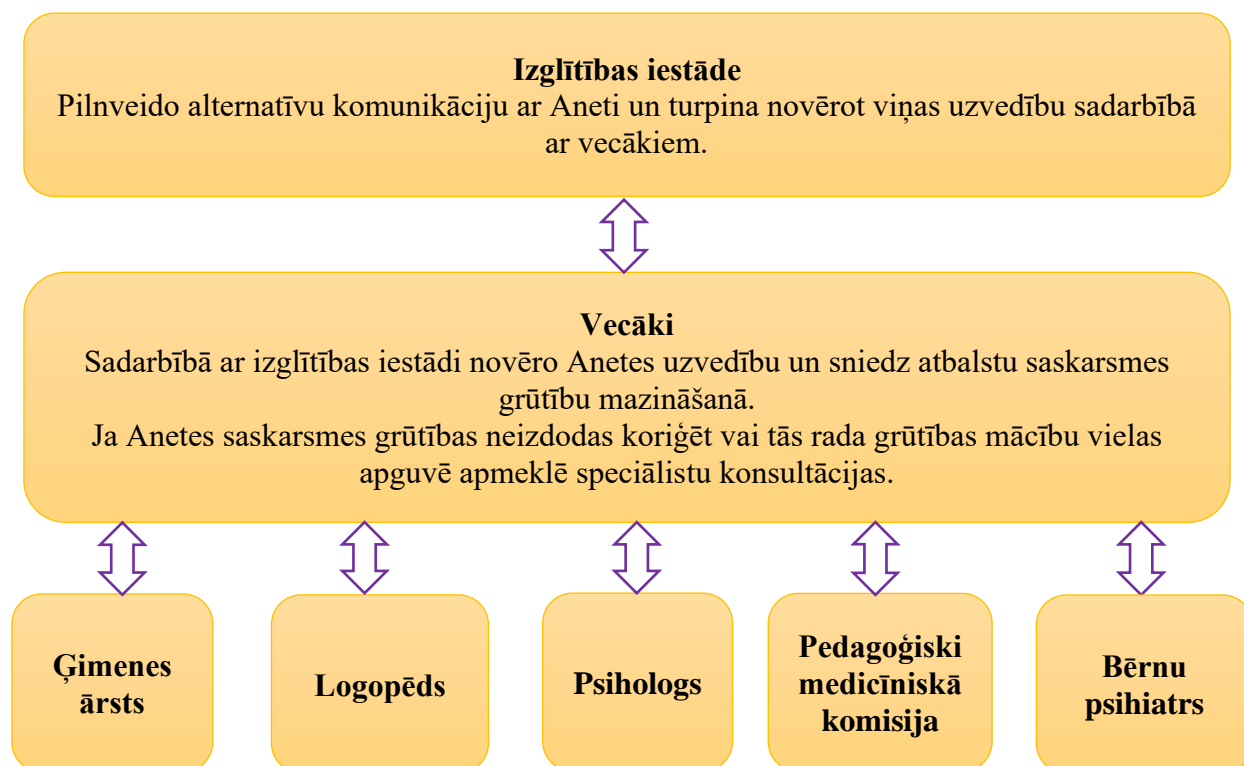
- personīgo un ģimenes resursu stiprināšana;
- izglītojošais, informatīvais, konsultatīvais atbalsts vecākiem izglītības iestādē;
- pozitīva sadarbība ar izglītības iestādi;
- atbalstošas savstarpējās attiecības grupas vecāku/ aizbildņu starpā
- sociālais dienests;
- *no prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā* (Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 “[Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām](#)”)

Sākumskola

Anete

Anete (2.klase) regulāri apmeklē skolu, ir labas sekmes mācībās, ar interesi apmeklē nodarbības mākslas skolā. Anete kopš pirmās klases verbāli nekontaktējās ar skolasbiedriem un skolotājiem, izvairās no jebkāda fiziskā kontakta. Piemēram, iemācītu dzejoli no galvas atbild tikai rakstiskā veidā. Anete nelabprāt atstāj savu mācību vietu, beidzoties mācību stundām, viņa nostājas pie sava skapiša un nekustīgi gaida mātes ierašanos. Kontaktā ar māti brīvi komunicē, t.sk., verbāli, bet pie noteikuma, ka citi to neredz. Vecāki bērna uzvedību raksturo kā kautrīgu, uzskata, ka bērnam nepieciešams iedrošinājums un laiks lai adaptētos skolas vidē. Skolā nav atbalsta personāla.

Uzvedības problēmu pazīmes:

- Anetes uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības;
- Anetes uzvedības problēmas ir noturīgas;
- Anetes uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņa iekļaušanos sabiedrībā;
- Anetes uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi vispārējās izglītības iestādei:

- regulāras, individuālas un atbalstošas sarunas ar Aneti, izmantojot alternatīvas komunikācijas metodes;
- piedāvāt Anetes vecākiem novērot savu bērnu mācību procesā un starpbrīžos izglītības iestādē;
- klases audzinātājas individuāla un atbalstoša saruna ar Anetes vecākiem par novērotajām meitas uzvedības problēmām. Sarunas laikā rūpīgi uzklausi vecāku viedokli un ieteikumus Anetes saskarsmes prasmju pilnveidošanai izglītības iestādē;
- klases audzinātājam un priekšmetu skolotājiem rakstiski fiksēt veiktās darbības un novērojumus un nekavējoties informēt skolas vadību par Anetes uzvedības problēmām;
- klases audzinātājam un priekšmetu skolotājiem uzsākt Anetes uzvedības mērķtiecīgu un strukturētu novērošanu (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);
- ja, apkopojot Anetes uzvedības novērošanas rezultātus, var secināt, ka meitenes uzvedība negatīvi ietekmē mācību vielas apguvi, organizēt klases audzinātājas un skolas vadības tikšanos ar Anetes vecākiem par Anetes uzvedības novērošanas rezultātiem un vienoties par turpmāko sadarbību un veicamajām darbībām. Tikšanās noslēgumā sagatavot rakstisku tikšanās aprakstu par konkrētām darbībām, kuras noteiktos termiņos apņemas veikt izglītības iestāde (organizē atbalsta speciālistu piesaisti) un vecāki (konsultē bērnu pie atbilstošajiem speciālistiem);
- klases audzinātājam un priekšmetu skolotājiem turpināt ikdienas darbā, veicināt bērnu savstarpējo toleranci ar mērķi pēc iespējas veiksmīgāk integrēt Aneti klases kolektīvā;
- sniegt informāciju Anetes vecākiem par atbalsta programmas izstrādes iespējām VBTAI Konsultatīvajā nodaļā.

Ieteicamie resursi vispārējās izglītības iestādei:

- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar Anetes vecākiem;
- pozitīva sadarbība ar Anetes vecākiem un valsts un pašvaldības speciālistiem (sociālais dienests, ģimenes ārsta prakse, psiholoģiskā atbalsta centri, u.c.);
- pedagoģiski medicīniskā komisija (ja Anetei nepieciešami atbalsta pasākumi 3. klases mutisko pārbaudes darbu kārtīšanai);
- izglītojošais, informatīvais, konsultatīvais atbalsts izglītības iestādes speciālistiem;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- pašvaldība (piemēram, izglītības pārvalde, atbalsta speciālistu nodrošināšanā);
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Anetei.

Ieteikumi Anetes vecākiem:

- ikdienas atbalstošas sarunas ar bērnu drošā, draudzīgā vidē;
- sadarboties ar izglītības iestādi un vienoties par veicamajām darbībām bērna uzvedības korekcijai;
- mērķtiecīgi novērot bērna uzvedību dažādās vidēs;
- apmeklēt nepieciešamo speciālistu konsultācijas par Anetes saskarsmes grūtībām;
- atkārtota tikšanās ar izglītības iestādes skolotājiem par Anetes uzvedības novērošanas rezultātiem un vienošanās par turpmāko sadarbību;
- vērsties VBTAI Konsultatīvajā nodaļā atbalsta programmas izstrādei.

Ieteicamie resursi Anetes vecākiem:

- izglītības iestādes speciālistu ieteikumi bērna audzināšanā;
- pozitīvas sadarbības veidošana un uzturēšana;
- speciālistu konsultācijas (piemēram, ģimenes ārsts, ārsti speciālisti, logopēds, psihologs u.c.);
- sociālais dienests (par iespējamo sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšanu);
- pedagoģiski medicīniskā komisija;
- mākslas skola;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Anetei

Ansis

Ansis (1.klase) pirmajā mācību dienā, mācību stundā, pieceļas un sāk skraidīt pa klasi. Skolotāja zēnu paņēma aiz rokas un ved uz zēna vietu, taču zēns izraujas, paķer savu krēslu un met pāri klases biedru galvām. Klases audzinātāja atkārtoti mēģina bērnu nomierināt, bet viņai tas neizdodas. Pārējie bērni kļūst aizvien satrauktāki. Situācija kļūst nekontrolējama.

Izglītības iestāde

Nodrošina Ansim atsevišķu telpu atbalsta speciālista uzraudzībā un drošu vidi klases telpā, nekavējoties informē Anša vecākus un aicina ierasties izglītības iestādē. Ja Anša agresīvo uzvedību neizdodas koriģēt, izvērtē nepieciešamību izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību.

Vecāki

Sadarbībā ar izglītības iestādi vienojas par Anša uzvedības korekciju.

Uzvedības problēmu pazīmes:

- Anša uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, sociāli nepieņemama un apdraudoša apkārtējiem;
- nevar apgalvot, ka Anša uzvedības problēmas ir noturīgas, jo tās vērojamas īsu laika posmu;
- Anša uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņa iekļaušanos sabiedrībā;
- Anša uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi izglītības iestādei:

- nodrošināt Ansim atsevišķu telpu atbalsta speciālista uzraudzībā un rīkoties saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumiem Nr.1338 "[Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos](#)", vienlaikus nodrošinot pārējo bērnu uzraudzību, atbalstu un drošību klasē,
- klases audzinātājam nekavējoties informēt izglītības iestādes vadītāju un izglītības iestādes medicīnas darbinieku;
- nekavējoties sazināties ar bērna vecākiem un informēt par Anša uzvedības problēmām un aicināt nekavējoties ierasties izglītības iestādē.

- ja neizdodas telefoniski sazināties ne ar vienu no vecākiem, nosūtīt īsziņu abiem vecākiem ar lūgumu nekavējoties sazināties ar izglītības iestādi;
- ja atbalsta speciālistam vai pedagogam izdodas mierīgā un atbalstošā sarunā korigēt Anša uzvedību, var pieņemt lēmumu par zēna atgriešanos klases telpā;
- ja Anša vecāki sazinās ar izglītības iestādi pēc īsziņu saņemšanas, informēt vecākus par radušos situāciju un aicināt nekavējoties ierasties izglītības iestādē;
- ja, ierodoties Anša vecākiem, nav vērojamas būtiskas, pozitīvas zēna emocionālā stāvokļa izmaiņas, izglītības iestādes vadībai, atbalsta speciālistiem un klases audzinātājam kopā ar vecākiem pieņemt lēmumu par turpmāko rīcību;
- ja Ansi neizdodas nomierināt un vecāki nav ieradušies, izglītības iestādes vadītājs kopā ar skolas medicīnas darbinieku izvērtē nepieciešamību izsaukt Ansim neatliekamo medicīnisko palīdzību. Ja izglītības iestādē nav medicīnas darbinieka, lēmumu par neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukšanu pieņem izglītības iestādes vadītājs;
- ja Ansis tiek ievietots ārstniecības iestādē pirms vecāku ierašanās, nosūtīt vecākiem īsziņu par Anša ievietošanu ārstniecības iestādē;
- rakstiski fiksēt ārkārtas situācijas aprakstu, datumu, vietu, iesaistītās personas, veiktās darbības, u.c.;
- nodrošināt izglītības iestādē drošu vidi, veicot drošības pasākumus, izmantojot visus iespējamus izglītības iestādes resursus, nepieciešamības gadījumā piesaistot pašvaldības resursus;
- turpmāk mērķtiecīgi novērot Anša uzvedību izglītības iestādē un motivēt vecākus novērot bērna uzvedību dažādās vidēs un situācijās (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);
- organizēt darbinieku sanākumi, lai analizētu ārkārtas situāciju, izvērtējot rīcības stiprās un vājās puses, un izstrādāt (aktualizēt) plānu rīcībai ārkārtas situācijās

Ieteicamie **resursi izglītības iestādei:**

- izstrādāts, lomu spēlēs un simulācijās aprobēts un aktualizēts plāns rīcībai ārkārtas situācijā izglītības iestādē (īpaši paredzēt rīcību, ja izglītības iestādē nav atbalsta speciālistu);
- aktualizēti darba drošības un iekšējās kārtības noteikumi;
- Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumi Nr.1338 “[Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos](#)”;
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);
- atbalsta personāls izglītības iestādē;
- Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests;
- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagogiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar bērna likumiskajiem pārstāvjiem;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- pozitīvas sadarbības veidošana un uzturēšana ar bērnu vecākiem;
- konsultācijas VBTAI Bērnu tiesību aizsardzības departamentā.

Ieteikumi **vecākiem:**

- veikt atbalstošu sarunu ar Ansi drošā, draudzīgā vidē;
- veidot pozitīvu sadarbību ar izglītības iestādi un vienoties par veicamajām darbībām bērna uzvedības korekcijai;

- mērķtiecīgi novērot bērna uzvedību dažādās vidēs un situācijās (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);
- gadījumā, ja bērns saņēmis speciālista (piemēram, psihologa, logopēda, ārsta speciālista u.c.) rekomendācijas, kas attiecas uz izglītības iestādi, informēt par tām izglītības iestādi.

Ieteicamie **resursi vecākiem:**

- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa;](#)
- personīgo un ģimenes resursu stiprināšana;
- izglītības iestādes atbalsta speciālisti, klases audzinātāja;
- pozitīvas sadarbības veidošana un uzturēšana (pieņemšana, atklāta.);

Turpmākā izglītības iestādes un vecāku rīcība ir atkarīga no Anša uzvedības novērošanas rezultātiem.

Artūrs

Artūrs sekmīgi mācās 3.klasē, brīvajā laikā apmeklē sporta pulciņu, tomēr katru mācību gadu uzsāk citā skolā uzvedības problēmu dēļ. Artūrs gandrīz katru dienu uzvedas agresīvi – sit, kož, vienaudžiem, atņem un sabojā citu bērnu personiskās mantas, rāpo pa klasi un reizēm izdveš nesaprotamas skaņas. Uz skolotājas aizrādījumiem reaģē agresīvi, pat kož vai sit skolotājai. Artūru kopš dzimšanas audzina mātes māte, kurai ir vecāku izsniegta ģenerālpilnvara pārstāvēt bērna intereses. Vecmāmiņa nodrošina atbilstošu aprūpi. Artūra mātei ir konfliktējošas attiecības ar savu māti, tēvs bērna audzināšanā nepiedalās. Vecmāmiņa kategoriski noliedz Artūra uzvedības problēmas un atsakās Artūru konsultēt pie speciālistiem.

Izglītības iestāde

Turpina atbalsta pasākumus Artūram un Artūra klases kolektīvam, un no Artūra vardarbības cietušajiem bērniem, viņu vecākiem un izglītības iestādes personālam. Vienojas ar Artūra vecmāmiņu par Artūra uzvedības korekciju.

Vecmāmiņa

Sadarbībā ar izglītības iestādi veic Artūra agresīvās uzvedības korekciju.

Izglītības iestāde

Ja Artūra agresīvo uzvedību neizdodas koriģēt un vecmāmiņa atsakās sadarboties ar izglītības iestādi Artūra uzvedības koriģēšanā, rakstiski informē sociālo dienestu.

Sociālais dienests

Izvērtē Artūra un ģimenes vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un sociālās palīdzības, sniedz un organizē nepieciešamos pakalpojumus un palīdzību. Ja Artūra agresīvo uzvedību neizdodas koriģēt, sociālais dienests informē vecmāmiņu un vecākus par iespēju vērsties VBTAI Konsultatīvajā nodaļā. Ja Artūra vecmāmiņa un vecāki atsakās sadarboties ar VBTAI Konsultatīvo nodaļu, sociālais dienests vēršas bāriņtiesā.

Vecāki

Iesaistās Artūra aizgādībā un uzņemas atbildību par uzvedības koriģēšanu.

Bāriņtiesa

Lemj par Artūra nosūtīšanu uz konsultāciju VBTAI Konsultatīvajā nodaļā.

Uzvedības **problēmu pazīmes:**

- Artūra uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, sociāli nepieņemama un apdraudoša apkārtējiem;
- Artūra uzvedības problēmas ir noturīgas;
- Artūra uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņa iekļaušanos sabiedrībā;
- Artūra uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi izglītības iestādei:

- veikt individuālu un atbalstošu sarunu ar Artūru;
- rakstiski fiksēt situācijas, kurās Artūrs pārkāpis izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumus un izglītības iestādes veiktās darbības;
- turpināt izglītības iestādes atbalsta speciālistu darbu ar Artūra klases kolektīvu un izglītības iestādes personālu;
- informēt vecmāmiņu, sarunā noskaidrot bērna uzvedības iespējamus cēloņus, vienoties par savstarpējo sadarbību Artūra uzvedības korekcijai, t.sk., individuālām izglītības iestādes psihologa konsultācijām Artūram un nepieciešamību apmeklēt pedagoģiski medicīnisko komisiju;
- ja vecmāmiņa atsakās sadarboties, rakstiski vērsties sociālajā dienestā ar lūgumu iesaistīties problēmsituācijas risināšanā, sniedzot objektīvu, izvērstu informāciju par Artūra uzvedības problēmām, to ilgumu, sadarbību ar vecmāmiņu u.c. būtiskiem jautājumiem;
- veikt Artūra uzvedības mērķtiecīgu un strukturētu novērošanu, klases audzinātājam un citiem priekšmetu skolotājiem, (ieteicams izmantot Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu);
- atkārtoti tikties ar vecmāmiņu par zēna uzvedības novērošanas rezultātiem un vienoties par turpmāko sadarbību;
- Bērna vardarbīgas uzvedības gadījumos rīkoties saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumiem Nr.1338 “[Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos](#)”;
- nodrošināt izglītības iestādē drošu vidi, veicot drošības pasākumus, izmantojot visus iespējamus izglītības iestādes resursus, nepieciešamības gadījumā piesaistot pašvaldības resursus;
- pēc iespējas ātrāk organizēt klases vecāku sapulci, pieaicinot atbalsta personālu un/vai administrāciju ar mērķi:
  - izskaidrot iestādes turpmākās darbības nodrošinot drošu vidi iestādē.
  - informēt par palīdzības saņemšanas iespējām vardarbībā cietušajiem.

Svarīgi! Sanāksmes laikā nav pieļaujama situācija, ka publiski tiek apspriesta agresīvā bērna situācija ģimenē, ģimenes locekļi, veselības stāvoklis un citi sensitīvie dati. Sanāksmes vadītājam jāseko, lai sanāksmes vadību nepārņem bērnu vecāki.

- sniegt informāciju vecmāmiņai par iespēju VBTAI Konsultatīvajā nodaļā izstrādāt Artūram atbalsta programmu;
- organizēt starpinstitucionālo sadarbību, t.sk., tikšanos.

Ieteicamie **resursi izglītības iestādei:**

- Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumi Nr.1338 “[Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos](#)”;

- atbalsta personāla komandas darbs, sniedzot ieteikumus skolotājiem Artūra uzvedības problēmu risināšanā un sadarbības veidošanā ar klases bērniem un bērnu vecākiem;
- pozitīvas sadarbība ar Artūra vecmāmiņu un klases bērnu vecākiem un valsts, pašvaldību speciālistiem (sociālais dienests, ģimenes ārsta prakse, psiholoģiskā atbalsta centri, Pedagoģiski medicīniskā komisija u.c.);
- starpinstitucionālā sadarbība un tās rezultātā iegūtā informācija no iepriekšējām izglītības iestādēm par Artūra uzvedību, veiktajām darbībām un sadarbību ar vecmāmiņu;
- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar bērnu likumiskajiem pārstāvjiem;
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);
- Artūra klases biedru vecāki;
- izglītojošais, informatīvais, konsultatīvais atbalsts izglītības iestādes speciālistiem un vecākiem;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- no prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā (Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 “[Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām](#)”);
- konsultācijas VBTAI Bērnu tiesību aizsardzības departamentā;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Artūram.

Ieteikumi pašvaldības sociālajam dienestam:

- izvērtēt abu Artūra vecāku lomu aizgādības nodrošināšanā;
- veikt un organizēt Artūra uzvedības mērķtiecīgu un strukturētu novērošanu, klases audzinātājam un citiem priekšmetu skolotājiem (ieteicams izmantot Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu);
- organizēt starpinstitucionālo tikšanos, uzaicinot arī Artūra iepriekšējo izglītības iestāžu un interešu izglītības pārstāvjus;
- informēt Artūra vecmāmiņu un vecākus par iespējām vērsties VBTAI Konsultatīvajā nodaļā atbalsta programmas izstrādei Artūram;
- ja Artūra vecmāmiņa un vecāki atsakās sadarboties ar nepieciešamajiem speciālistiem, t.sk., VBTAI Konsultatīvo nodaļu, vērsties bāriņtiesā.

Ieteicamie resursi pašvaldības sociālajam dienestam:

- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- regulāras darbinieku supervīzijas un kovīzijas;
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);
- profesionālās pilnveides pasākumi;
- administratīvā komisija;
- valsts un pašvaldības atbildīgās institūcijas, un nevalstiskās organizācijas;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Artūram.

Ieteikumi Artūra vecmāmiņai:

- veikt ikdienas atbalstošas sarunas ar Artūru drošā, ģimeniskā vidē;
- veidot draudzīgu vidi ģimenē, iesaistīt bērna vecākus Artūra audzināšanā;
- sadarboties ar izglītības iestādi, citām valsts un pašvaldības institūcijām (sociālo dienestu, ārstiem speciālistiem, psihologu, pedagoģiski medicīniskā komisija, VBTAI Konsultatīvo nodaļu u.c.) ar mērķi saņemt atbalstu, nepieciešamos pakalpojumus un palīdzību.

Ieteicamie resursi Artūra vecmāmiņai:

- personīgo un ģimenes resursu stiprināšana, (dažādas apmācības programmas, piemēram, “Ceļvedis audzinot pusaudzi” u.c.);
- izglītības iestādes speciālistu ieteikumi bērna audzināšanā;
- pozitīvas sadarbības veidošana un uzturēšana;
- sociālais dienests;
- pedagoģiski medicīniskā komisija;
- saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas ģimenei;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Artūram.

Ieteikumi Artūra vecākiem:

Svarīgi! Artūra vecmāmiņai izsniegtā ģenerālpilnvara nemazina vecāku atbildību par bērnu!

- uzturēt vecāku un bērna attiecības (regulāra saziņa un saskarsme ar bērnu, dalība draudzīgas ģimenes vides veidošanā, saturīga brīvā laika pavadīšana kopā ar bērnu, u.c.);
- vienoties ar vecmāmiņu Artūra audzināšanas jautājumos;
- sadarboties ar izglītības iestādi, citām valsts un pašvaldības institūcijām (sociālo dienestu, ārstiem speciālistiem, psihologu, pedagoģiski medicīniskā komisija, VBTAI Konsultatīvo nodaļu u.c.) ar mērķi saņemt atbalstu, nepieciešamos pakalpojumus un palīdzību;
- izvērtēt nepieciešamību pēc psiholoģiskās vai psihoterapeitiskās palīdzības, u.c..

Ieteicamie resursi Artūra vecākiem:

- atbildīgās valsts un pašvaldības iestādes (sociālais dienests, ārstu prakse, VBTAI, izglītības iestāde u.c.)

Ieteikumi izglītības iestādes cietušo bērnu vecākiem:

- par katru problēmsituāciju skolā nekavējoties informēt klases audzinātāju, skolas direktora vietnieku vai direktoru;
- konstruktīvi iesaistīties problēmsituācijas risināšanā, t.sk., sniegt priekšlikumus situācijas risināšanai;

Svarīgi! Pārrunas ar citu bērnu izglītības iestādē var veikt tikai izglītības iestādes darbinieki!

- vērsties sociālajā dienestā, lai saņemtu ģimenes vajadzībām atbilstošus pakalpojumus, piem., *No prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu dzīvesvietā* (Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 “[Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām](#)”);

Resursi cietušo bērnu vecākiem:

- personīgo un ģimenes resursu stiprināšana;
- pozitīva sadarbība ar izglītības iestādi;
- atbalstošas savstarpējās attiecības klases vecāku starpā;
- valsts un pašvaldību atbildīgās institūcijas, kā piemēram, dažādas valsts programmas, VBTAI Bērnu tiesību departaments, sociālais dienests, ārstu prakses, u.c.)

- no prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā (Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 “[Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām](#)”).

Pamatskola

Zane

Zane (5.klase), pārcēlusies no nelielas lauku skolas uz pilsētas skolu. Zane ir centīga, kautrīga un mazrunīga meitene. Mājās meitene bieži raud, noslēdzas, bieži sūdzas par vēdera un galvassāpēm. Vecāki bērnu ir konsultējuši pie ģimenes ārsta un psihologa, tomēr Zanes pašsajūta nav uzlabojusies. Beidzot Zane mātei izstāstījusi, ka klasesbiedri kopš mācību gada sākuma sociālajos tīklos izplata aizskarošu informāciju par viņu un sūta aizskaroša satura īsziņas. Zane ar māti vērsas pie klases audzinātājās izstāsta par notikušo un parāda klases biedru sūtītās īsziņas.

Izglītības iestāde

Organizē atbalsta pasākumus Zanei un sarunu ar Zanes klases biedriem un vecākiem.

Vecāki

Sadarbībā ar izglītības iestādi novēro bērna uzvedību un sniedz atbalstu problēmu pārvarēšanā.

Izvērtē nepieciešamību vērsties Valsts policijā, saņemt speciālistu konsultācijas (piem., sociālajā dienestā) un iesaistīt Zani interešu izglītībā.

Uzvedības **problēmu pazīmes:**

- Zanes uzvedība ir atšķirīga no vairuma no vienaudžu uzvedības un apdraudoša Zanei;
- Zanes uzvedības problēmas ir ilgstošas;
- Zanes uzvedības problēmas apgrūtina viņas attīstību un iekļaušanos sabiedrībā;
- Zanes uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi vispārējās izglītības iestādei:

- klases audzinātājam informēt skolas vadību;
- rīkoties saskaņā ar skolā izstrādāto plānu rīcībai ārkārtas situācijās, t.sk., iesaistīt skolas atbalsta speciālistus un vienojas par turpmāko rīcību (piemēram, nodrošināt nekavējoties skolas psihologa palīdzību Zanei un citiem klases biedriem);
- veikt sarunu ar klasi, lai noskaidrotu bērnu viedokli par notikušo un informēt bērnus par atbildību un rīcības sekām;
- organizēt klases vecāku sapulci, lai informētu par notikušo un izskaidrotu bērnu rīcības sekas, bērnu un vecāku atbildību un informēt par skolas turpmāko rīcību;
- skolas psihologam veikt Zanes klases mikroklimata izpēti, lai noskaidrotu resursus un izstrādātu rekomendācijas.

- ja skolā nav atbalsta personāla, vēršties ar lūgumu nodrošināt atbalsta personālu pašvaldībā.

Ieteicamie resursi vispārējās izglītības iestādei:

- Zanes klases biedri un viņu vecāki;
- skolas atbalsta personāls;
- policija (informatīvi izglītojošam darbam ar Zanes klasesbiedriem);
- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar skolēnu vecākiem;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- [sadaļa “Interneta drošība”](#) VBTAI mājaslapā.

Ieteikumi Zanes vecākiem:

- veikt ikdienas atbalstošas sarunas ar bērnu drošā, draudzīgā vidē;
- vēršties sociālajā dienestā ar lūgumu nodrošināt psihosociālo palīdzību un rehabilitāciju;
- izvērtēt nepieciešamību vēršties Valsts policijā;
- turpināt sadarboties ar izglītības iestādi;
- iesaistīt Zani interešu izglītībā, lai stiprinātu Zanes pašvērtējumu, pilnveidotu saskarsmes prasmes un sniegtu iespēju gūt pozitīvu pieredzi.

Ieteicamie resursi Zanes vecākiem:

- izglītības iestādes speciālistu ieteikumi;
- pozitīva sadarbība ar izglītības iestādi un Zanes klases biedru vecākiem;
- speciālistu konsultācijas (piemēram, ģimenes ārsts, psihologs u.c.);
- pašvaldības sociālais dienests (iespējamā sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšana);
- interešu izglītība Zanei;
- [VBTAI Bērnu un pusaudžu uzticības bezmaksas diennakts tālrunis](#) (tālrunā Nr.116111).
- Valsts policija.

Ieteikumi Zanes klases biedru vecākiem:

- veikt sarunas ģimenē, noskaidrojot sava bērna viedokli un attieksmi pret notikušo;
- konstruktīvi iesaistīties problēmsituācijas risināšanā, t.sk., sniegt priekšlikumus situācijas risināšanai;

Svarīgi! Pārrunas ar citu bērnu izglītības iestādē var veikt tikai izglītības iestādes darbinieki!

- vēršties sociālajā dienestā, lai saņemtu ģimenes vajadzībām atbilstošus pakalpojumus, piem., *No prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu dzīvesvietā* (Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 “[Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām](#)”);

Resursi Zanes klases biedru vecākiem:

- pozitīva sadarbība ar izglītības iestādi;
- savstarpējās atbalstošas klases vecāku attiecības;
- [VBTAI Bērnu un pusaudžu uzticības bezmaksas diennakts tālrunis](#) (tālrunā Nr.116111).

Viktorija

Viktorija (13 gadi) trīs mēnešus dzīvo audžuģimenē. Viktorija šī ir jau ceturta audžuģimene. Iepriekšējā audžuģimenē Viktorija tika seksuāli izmantota (rehabilitēta krīzes centrā). Viktorija skolā uzvedas provokatīvi, gērbjas izaicinoši, bieži pavada laiku ar vecāko klašu zēniem, kavē mācību stundas un vairākos priekšmetos ir nesekmīga. Alkohola reibumā Viktorija iedzēra audžumātes medikamentus un tika smagā stāvoklī ievietota slimnīcā. Atgriezusies audžuģimenē.

Audžuģimene

Informē bāriņtiesu par notikušo.

Bāriņtiesa

Izvērtē saņemto informāciju un vēršas sociālajā dienestā.

Sociālais dienests

Izvērtē Viktorijas un audžuģimenes vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un sociālās palīdzības, sniedz un organizē nepieciešamos pakalpojumus un palīdzību. Ja Viktorijas agresīvo uzvedību neizdodas koriģēt, sociālais dienests informē bāriņtiesu par iespēju vērsties VBTAI Konsultatīvajā nodaļā.

Bāriņtiesa

Lemj par Viktorijas nosūtīšanu uz konsultāciju VBTAI Konsultatīvajā nodaļā.

Uzvedības **problēmu pazīmes:**

- Viktorijas uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, sociāli nepieņemama un apdraudoša;
- Viktorijas uzvedības problēmas ir noturīgas;
- Viktorijas uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņas iekļaušanos sabiedrībā;
- Viktorijas uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi Viktorijas audžuģimenei:

- nodrošināt Viktorijai atbalstošu un drošu vidi;
- nekavējoties informēt bāriņtiesu par notikušo;
- sadarboties ar izglītības iestādi, citām valsts un pašvaldības institūcijām (bāriņtiesu, sociālo dienestu, ārstiem speciālistiem, psihologu, VBTAI Konsultatīvā nodaļa u.c.), lai saņemtu atbalstu, nepieciešamos pakalpojumus un palīdzību Viktorijas uzvedības korekcijai;
- precīzi izpildīt ārstniecības iestādes norādījumus (piemēram, nozīmēto medikamentu lietošanu, turpināt ambulatori apmeklēt narkologu, psihologu u.c. speciālistus);
- vērsties bāriņtiesā, sociālajā dienestā vai pie pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības speciālista psiholoģiskas palīdzības un atbalsta saņemšanai audžuģimenei.

Ieteicamie resursi Viktorijas audžuģimenei:

- atbildīgās valsts un pašvaldības iestādes (sociālais dienests, ārstu prakse, VBTAI Konsultatīvā nodaļa, izglītības iestāde);
- metodiskie ieteikumi darbā ar bērniem;
- neatliekamā medicīniskā palīdzība;
- [VBTAI Bērnu un pusaudžu uzticības bezmaksas diennakts tālrunis](#) (tālrunis Nr.116111);
- starptautiski atzīta apmācību programma “[Apmācības audžuvecākiem, adoptētājiem, aizbildņiem, viesģimenēm \(AIRI vecākiem\)](#)”, ko nodrošina [Latvijas SOS bērnu ciematu asociācija](#).
- izglītojošās programmas (piemēram, “Ceļvedis audzinot pusaudzi”, izglītojoša informācija par pusaudžu uzvedību, vecumposmu īpatnībām, atkarības, depresiju, pašnāvības riskiem).

Ieteikumi izglītības iestādei:

- veikt nepieciešamās darbības saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 89 „[Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi](#)”;
- piesaistīt atbalsta personālu darbā ar Viktoriju un klasi un izstrādāt un saskaņot ar audžuģimeni atbalsta pasākumus;
- izvērtēt nepieciešamību sniegt atbalstu Viktorijas klasesbiedriem;
- informēt audžuģimeni par iespējām VBTAI Konsultatīvajā nodaļā izstrādāt Viktorijai atbalsta programmu;
- sadarboties ar atbildīgajām valsts un pašvaldības iestādēm (sociālais dienests, bāriņtiesa).

Ieteicamie resursi izglītības iestādei:

- atbalsta personāla komandas darbs ar Viktoriju un izstrādātie ieteikumi skolotājiem Viktorijas mācību un uzvedības problēmu risināšanā;
- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar bērnu likumiskajiem pārstāvjiem;
- pozitīva sadarbība ar Viktorijas audžuģimeni un klases bērnu vecākiem un valsts, pašvaldību speciālistiem (sociālais dienests, ģimenes ārsta prakse, psiholoģiskā atbalsta centri, pedagoģiski medicīniskā komisija u.c.);
- skolas iekšējās kārtības noteikumi;
- starpinstitucionāla sadarbība Viktorijas uzvedības korekcijai;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Viktorijai;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā.

Ieteikumi pašvaldības sociālajam dienestam:

- sadarbībā ar bāriņtiesu izvērtēt Viktorijas situāciju un drošību audžuģimenē, īpaši saistībā ar medikamentu pieejamību;
- izvērtēt Viktorijas un audžuģimenes vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un sociālās palīdzības;
- veikt un organizēt Viktorijas uzvedības mērķtiecīgu un strukturētu novērošanu, klases audzinātājam un citiem priekšmetu skolotājiem (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);

- organizēt starpinstitucionālu tikšanos par Viktorijas uzvedības korekciju (bāriņtiesa, izglītības iestāde, nepieciešamības gadījumā ārstniecības personas, policija);
- informēt Viktorijas audžuvecākus par iespējam vērsties VBTAI Konsultatīvajā nodaļā lai izstrādātu atbalsta programmu Viktorijai;
- gadījumā, ja neizdodas veiksmīga sadarbība ar Viktorijas audžuvecākiem un/vai audžuvecāki atsakās sadarboties ar nepieciešamajiem speciālistiem, t.sk., VBTAI Konsultatīvo nodaļu, vērsties bāriņtiesā.

Ieteicamie resursi pašvaldības sociālajam dienestam:

- [VBTAI Krīzes intervences komanda](#) (saistībā ar suicīda mēģinājumu);
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);
- regulāras supervīzijas un kovīzijas;
- valsts un pašvaldības atbildīgās institūcijas;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Viktorijai.

Varis

Varis (11 gadi) ar labām sekmēm mācās 5.klasē, regulāri vardarbīgi izturas pret klases meitenēm un jaunāko klašu skolniekiem – dur ar adatu, kniebj, uzbrūk ar šķērēm, žņaudz, sit. Zināms, ka Varis ir vardarbīgs arī ārpus skolas un ģimenē. Varis skolotājiem izsaka kritiskas un aizskarošas piezīmes par darba metodēm un uz aizrādījumiem reaģē ar draudiem. Varis neprot veidot saskarsmi ar vienaudžiem un pieaugušajiem, brīvo laiku pavada tikai mātes sabiedrībā. Ģimenei draugu nav. Pedagogi rīkojuši atkārtotas tikšanās ar Vara māti (tēvs – miris), starpinstitucionālās tikšanās un klases vecāku sapulces, bet pozitīvs rezultāts nav sasniegts. Vara māte vairo skolu Vara uzvedības problēmās.

Izglītības iestāde

Nodrošina drošu vidi klases telpā, atbalsta pasākumus Varim un Vara klases kolektīvam, un no Vara vardarbības cietušajiem bērniem, viņu vecākiem un izglītības iestādes personālam. Vēršas sociālajā dienestā ar lūgumu iesaistīties problēmsituācijas risināšanā.

Sociālais dienests

Izvērtē Vara un ģimenes vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un sociālās palīdzības, sniedz un organizē nepieciešamos pakalpojumus un palīdzību. Ja Vara agresīvo uzvedību neizdodas koriģēt, sociālais dienests informē māti par iespēju vērsties VBTAI Konsultatīvajā nodaļā. Ja Vara māte atsakās sadarboties ar VBTAI Konsultatīvo nodaļu, sociālais dienests vēršas bāriņtiesā.

Bāriņtiesa

Izvērtē nepieciešamību nodrošināt Varim saņemt konsultāciju VBTAI Konsultatīvajā nodaļā atbalsta programmas izstrādei.

Uzvedības **problēmu pazīmes:**

- Vara uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, sociāli nepieņemama un apdraudoša apkārtējiem;
- Vara uzvedības problēmas ir noturīgas;
- Vara uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņa iekļaušanos sabiedrībā;
- Vara uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi **izglītības iestādei:**

- bērna vardarbīgas uzvedības gadījumos rīkoties saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumiem Nr.1338 “[Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos](#)”;
- nodrošināt izglītības iestādē drošu vidi, veicot drošības pasākumus, izmantojot visus iespējamus izglītības iestādes resursus, nepieciešamības gadījumā piesaistot pašvaldības resursus un policiju;
- rakstiski fiksēt situācijas, kurās Varis pārkāpis izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumus un izglītības iestādes veiktās darbības;
- nodrošināt izglītības iestādes atbalsta speciālistu darbu ar Vara klases kolektīvu un izglītības iestādes personālu;
- informēt māti par Vara vardarbīgo uzvedību, noskaidrot bērna uzvedības iespējamus cēloņus, vienoties par savstarpējo sadarbību Vara uzvedības korekcijai;
- veikt Vara uzvedības mērķtiecīgu un strukturētu novērošanu, klases audzinātājam un citiem priekšmetu skolotājiem (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);
- atkārtoti tikties ar māti par zēna uzvedības novērošanas rezultātiem un vienoties par turpmāko sadarbību, t.sk., individuālām izglītības iestādes psihologa konsultācijām Varim un nepieciešamību apmeklēt pedagoģiski medicīnisko komisiju;
- vērsties sociālajā dienestā ar lūgumu iesaistīties ilgstošā problēmsituācijas risināšanā, t.sk. nepieciešamību organizēt starpinstitucionālo tikšanos;
- turpināt uzsāktos atbalsta pasākumus problēmsituācijā iesaistītajiem;
- pēc iespējas ātrāk organizēt klases vecāku sapulci, pieaicinot atbalsta personālu un/vai administrāciju ar mērķi:
  - izskaidrot iestādes turpmākās darbības nodrošinot drošu vidi iestādē;
  - informēt par palīdzības saņemšanas iespējām vardarbībā cietušajiem.
- sniegt informāciju mātei par iespēju VBTAI Konsultatīvajā nodaļā izstrādāt atbalsta programmu Varim.

Ieteicamie **resursi izglītības iestādei:**

- Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumi Nr.1338 “[Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos](#)”;
- atbalsta personāla komandas darbs sniedzot ieteikumus skolotājiem Vara uzvedības problēmu risināšanā un sadarbības veidošanā ar klases bērniem un bērnu vecākiem;
- pozitīva sadarbība ar Vara māti un klases bērnu vecākiem un valsts, pašvaldību speciālistiem (sociālais dienests, ģimenes ārsta prakse, psiholoģiskā atbalsta centri, pedagoģiski medicīniskā komisija u.c.);
- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar bērnu likumiskajiem pārstāvjiem;
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);

- Vara klases biedru vecāki;
- izglītojošais, informatīvais, konsultatīvais atbalsts izglītības iestādes speciālistiem un vecākiem;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- no prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojums dzīvesvietā (Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 “[Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām](#)”);
- [VBTAI Bērnu tiesību aizsardzības departaments](#);
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Varim.

Ieteikumi pašvaldības sociālajam dienestam:

- par iespējamo emocionālo un seksuālo vardarbību ģimenē un bērna vardarbīgo izturēšanos izglītības iestādē nekavējoties informēt bāriņtiesu un policiju;
- izvērtēt Vara un ģimenes vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un sociālās palīdzības, īpaši apzināt ģimenes atbalsta personas, kas varētu sniegt nepieciešamo palīdzību mātei;
- izvēlēties nestandarta risinājumu un meklēt papildus resursus, kas iepriekš nav tikuši iesaistīti saistībā ar Vara problēmsituācijas risināšanā:
  - veidot komandu darbam ar ģimeni (piemēram, divi sociālie darbinieki, vai sociālais darbinieks un psihologs),
  - pārbaudot informāciju par iespējamo Vara mātes pāraprūpi un tās ietekmi uz bērna attīstību, ieteicams izmantot, piemēram, Bartela indeksu¹⁶, Adaptīvo prasmju izvērtēšanu ABAS – II u.c.;
- organizēt starpinstitucionālo tikšanos (pieaicināt papildus valsts, pašvaldību institūciju pārstāvjus, piemēram, VBTAI, Valsts policija, Izglītības pārvalde u.c.);
- turpināt un organizēt Vara uzvedības mērķtiecīgu un strukturētu novērošanu, klases audzinātājam un citiem priekšmetu skolotājiem (ieteicams izmantot “Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapu”);
- informēt Vara māti par iespējām VBTAI Konsultatīvajā nodaļā izstrādāt atbalsta programmu Varim;
- ja Vara māte atsakās sadarboties ar nepieciešamajiem speciālistiem, t.sk., VBTAI Konsultatīvo nodaļu, vērsties bāriņtiesā;
- rast iespēju palielināt individuālo supervīziju skaitu speciālistiem, kuri iesaistīti gadījuma risināšanā.

Ieteicamie resursi pašvaldības sociālajam dienestam:

- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- [Bērna uzvedības problēmu novērošanas veidlapa](#);
- supervīzijas un kovīzijas;
- Administratīvā komisija;
- valsts un pašvaldības atbildīgās institūcijas, nevalstiskās organizācijas;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Varim.

¹⁶Skatīts 06.07.2016., pieejams: http://www.socialwork.lv/wp-content/uploads/2015/11/06_Zajon%C4%8Dkovska_Bartela_indeks.pdf

Ieteikumi Vara mātei:

- sadarboties ar izglītības iestādi, citām valsts un pašvaldības institūcijām (sociālo dienestu, ārstiem speciālistiem, psihologu, pedagoģiski medicīnisko komisiju, VBTAI Konsultatīvo nodaļu u.c.), lai saņemtu atbalstu, nepieciešamos pakalpojumus un palīdzību;
- apmeklēt izglītojošās pasākumus vecākiem, lai labāk izprastu bērna vecumposma attīstības īpatnības, pozitīvas disciplinēšanas metodes, vecāku lomu u.c.;
- apmeklēt atbalsta pasākumi vecākiem, kuri bērnu audzina vieni.

Svarīgi! Mācot bērnam paš aizsardzības prasmes, izmantot tikai nevardarbīgus risinājumus.

Ieteicamie resursi Vara mātei:

- ģimenes atbalsta personas;
- personīgo un ģimenes resursu stiprināšana, (dažādas apmācības programmas, piemēram, [“Ceļvedis audzinot pusaudzi”](#) u.c.);
- izglītības iestādes speciālistu ieteikumi bērna audzināšanā;
- pozitīva sadarbība ar izglītības iestādi, sociālo dienestu un citām valsts un pašvaldības institūcijām un speciālistiem;
- sociālais dienests;
- pedagoģiski medicīniskā komisija;
- saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas ģimenei;
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Varim.

Ieteikumi cietušo bērnu vecākiem:

- par katru problēmsituāciju skolā nekavējoties informēt klases audzinātāju, direktora vietnieku vai direktoru;
- konstruktīvi iesaistīties problēmsituācijas risināšanā, t.sk., sniegt priekšlikumus situācijas risināšanai;

Svarīgi! Pārrunas ar citu bērnu izglītības iestādē var veikt tikai izglītības iestādes darbinieki!

- izvērtēt nepieciešamību vērsties policijā par vardarbību pret bērnu;
- vērsties sociālajā dienestā, lai saņemtu ģimenes vajadzībām atbilstošus pakalpojumus, piem., *No prettiesiskām darbībām cietušo bērnu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu dzīvesvietā* (Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 [“Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām”](#)).

Resursi cietušo bērnu vecākiem:

- personīgo un ģimenes resursu stiprināšana;
- pozitīva sadarbība ar izglītības iestādi;
- savstarpēji atbalstošas klases vecāku attiecības.
- valsts un pašvaldību atbildīgās institūcijas, dažādas valsts programmas, VBTAI Bērnu tiesību departaments, sociālais dienests, ārstu prakses, u.c.

Vidusskola

Ella

Ella (16 gadi) ir klusa meitene, kura sekmīgi mācās vidusskolā. Vecāki un pedagogi ir satraukušies par Ellu, jo viņa jau vairākus mēnešus ģērbjas un uzvedas “dīvaini”, jo iesaistījies EMO kustībā. Pie skolas viņu regulāri sagaida draugi ar līdzīgu izskatu, kā Ellai (melns apģērbs, smagnēji apavi, uzkrītoša, specifiska kosmētika). Saksarsmē ar vecākiem, pedagogiem un klases biedriem Ella kļuvusi atturīga, distancēta. Ellai skolā regulāri rodas domstarpības un konflikti ar skolotājiem meitenes ārējā izskata un atturīgās saksarsmes dēļ. Ellas uzvedības un izskata atšķirības ir pretrunā ar Skolas iekšējās kārtības noteikumiem.

Izglītības iestāde

Organizē izglītojošus pasākumus vecākiem, pedagogiem un citiem skolas darbiniekiem par pusaudžu subkultūras kustībām, par atšķirīgā nozīmīgumu, pieņemot dažādību un kopā ar skolēniem apspriež un izvērtē skolas iekšējās kārtības noteikumus. Atkārtoti informē Ellu un viņas vecākus par skolas iekšējās kārtības noteikumiem.

Vecāki

Atbalstošās un pieņemošās ikdienas sarunas ar Ellu, vērš uzmanību uz noteikumu ievērošanu ģimenē un izglītības iestādē. Ja Ellai pasliktinās sekmes mācībās vai sākas neattaisnoti skolas kavējumi, izvērtē nepieciešamību saņemt speciālistu (piemēram, psihologa, ģimenes ārsta u.c.) konsultācijas.

Uzvedības problēmu pazīmes:

- Ellas uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, tomēr ir sociāli pieņemama un nav apdraudoša apkārtējiem;
- Ellas atšķirīgā uzvedība ir noturīga;
- Ellas uzvedība un ārējais izskats negatīvi ietekmē viņa iekļaušanos sabiedrībā;
- Ellas atšķirīgo uzvedību neizdodas koriģēt.

Ieteikumi izglītības iestādei:

- individuāla atbalstoša saruna ar Ellu, lai uzklautu un izprastu meiteni. Ieteicams veikt sarunu skolotājam, kuram ir savstarpēja uzticēšanās ar Ellu;
- pārskatīt kopā ar skolēniem Skolas iekšējās kārtības noteikumus, nepieciešamības gadījumā veikt grozījumus, rodēt savstarpēju kompromisu starp skolas kultūras tradīcijām un pusaudžu pašizpaušmes vēlmēm;
- nodrošināt konsekventu Skolas iekšējās kārtības noteikumu ievērošanu visiem skolēniem. Izglītības iestādei, nosakot ierobežojumus skolēniem, ieteicams izskaidrot un pamatot ierobežojumu nepieciešamību;
- organizēt tikšanos ar Ellu un Ellas vecākiem par meitenes atšķirīgo izskatu, uzvedību un konfliktsituācijām ar pedagogiem.

- informēt Ellas vecākus par iespējam izglītības iestādē saņemt individuālās psihologa konsultācijas Ellai un nepieciešamības gadījumā piesaistīt citus speciālistus;
- piesaistīt atbalsta personālu, lai izglītotu pedagogus un citus skolas darbiniekus par pusaudžu subkultūras kustībām un atšķirīgā nozīmīgumu, pieņemot dažādību;
- informēt par pusaudžu subkultūras kustībām, par atšķirīgā nozīmīgumu, pieņemot dažādību, klašu vecāku sapulcēs.

Ieteicamie resursi izglītības iestādei:

- atbalsta personāls izglītības iestādē;
- pozitīva sadarbība ar vecākiem un skolēniem;
- skolas iekšējās kārtības noteikumi;
- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar bērna likumiskajiem pārstāvjiem;
- informatīvi izglītojošie resursi par dažādām pusaudžu subkultūrām un vecumposma vajadzībām;
- kustība “Draudzīga skola”;
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā.

Ieteikumi Ellas vecākiem:

- veikt atbalstošas un pieņemošas ikdienas sarunas ar Ellu, vēršot uzmanību uz noteikumu ievērošanu ģimenē un izglītības iestādē;
- ja Ellai pasliktinās sekmes mācībās vai sākas neattaisnoti skolas kavējumi, apmeklēt speciālistu, piem., psihologa, ģimenes ārsta u.c. konsultācijas;
- interesēties par Ellas draugu loku, brīvā laika pavadīšanas vietām un aktivitātēm, lai novērstu Ellas drošības apdraudējumus (bīstami iniciācijas rituāli, atkarības vielu lietošana u.c.);

Ieteicamie resursi Ellas vecākiem:

- pozitīvas sadarbība ar izglītības iestādi,
- izglītības iestādes atbalsta personāls, klases audzinātājs;
- psihologs, psihoterapeits, ģimenes ārsts, u.c. speciālisti;
- informatīvi izglītojošie resursi par dažādām pusaudžu subkultūrām, šī vecumposma vajadzībām;
- interešu izglītība Ellai;
- [VBTAI Bērnu un pusaudžu uzticības bezmaksas diennakts tālrunis](#) (tālrunis Nr.116111).
- vecāku izglītojošās programmas (piemēram, “[Ceļvedis audzinot pusaudzi](#)”, izglītojoša informācija par pusaudžu uzvedību, vecumposmu īpatnībām, atkarības, depresiju, pašnāvības riskiem).

Krists

Krists (16 gadi) mācās speciālajā internātpamatskolā, pēc izglītības programmas izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem. Kristis pastiprināti pievērš uzmanību dzimumtieksmju apmierināšanai dažādos veidos. Bērni stāstīja internāta audzinātājam, ka Kristis nakts miera laikā, cenšoties ielīst pie viņiem gultā un cenšas aizskart viņu dzimumorgānus.

Izglītības iestāde

Nodrošina bērnu diennakts uzraudzību un drošību internātā.

Sniedz atbalsta pasākumus Kristam.

Izglīto personālu un vecākus par pusaudžu ar garīgās attīstības traucējumiem seksualitāti.

Sadarbībā ar vecākiem vienojas par Krista uzvedības korekciju.

Ja apstiprinās Krista veiktās vardarbības fakts, nekavējoties informē policiju un bāriņtiesu.

Vecāki

Sadarbībā ar izglītības iestādi, veic Krista uzvedības korekciju.

Uzvedības problēmu pazīmes:

- Krista uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, sociāli nepieņemama un apdraudoša apkārtējiem;
- Krista uzvedības problēmas ir noturīgas;
- Krista uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņa iekļaušanos sabiedrībā;
- Krista uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi izglītības iestādei:

- rīkoties saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumiem Nr.1338 "[Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos](#)";
- veikt nepieciešamās darbības bērnu sniegtās informācijas pārbaudei ar mērķi noskaidrot cietušos no seksuālās vardarbības vai netiklām darbībām un vajadzības gadījumā nekavējoties nodrošināt palīdzību cietušajiem normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Nekavējoties informēt iesaistīto bērnu likumiskos pārstāvjus par notikušo un izglītības iestādes plānotajām darbībām;
- ja apstiprinās Krista veiktās vardarbības fakts, nekavējoties informēt policiju un bāriņtiesu;
- nodrošināt bērnu diennakts uzraudzību internātā ar pietiekamu personālu (viens dežurants uz katru internāta stāvu); Nakts dežurantam atrasties nomodā visu nakti, nepieļaut situāciju, kad dežurants uzturas citās internāta stāvos;
- nodrošināt bērnu uzraudzību visā izglītības iestādes teritorijā;
- nodrošināt, lai Kristis neuzturētos nakts laikā istabā ar bērniem, kuri ir fiziski vājāki par viņu;
- izmantot informatīvo materiālu pusaudžiem ar garīgās attīstības traucējumiem (*Viegli lasīt*)

- nodrošināt strukturētu dienas režīmu, īpaši iekļaujot regulāras fiziskas aktivitātes (sports, darba terapija, ūdens procedūras u.c.) atbilstoši bērna individuālajām spējām un interesēm;
- klases vecāku sapulcē iekļaut jautājumu par pusaudžu ar garīgās attīstības traucējumiem seksualitāti;
- piesaistīt atbalsta personālu, ar mērķi veikt izglītojošo darbu par pusaudžu ar garīgās attīstības traucējumiem seksualitāti. Nepieciešamības gadījumā vēlams piesaistīt kompetentu speciālistu (ārstu seksologu, bērnu psihiatru, NVO “Papardes zieds” konsultantu u.c.).

Svarīgi! Katram ir tiesības uz privāto telpu savu intīmo vajadzību apmierināšanai. Nenodrošinot alternatīvu vidi un veidu Krista seksuālo vajadzību apmierināšanai, pieaug vardarbības risks.

Ieteicamie resursi izglītības iestādei:

- izstrādāts, aprobēts (praktiski izspēlētas situācijas) un aktualizēts plāns rīcībai ārkārtas situācijā izglītības iestādes internētā;
- atbalsta personāla, t.sk., ārstniecības personu rekomendācijas problēmsituācijas risināšanai;
- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām un pozitīvas sadarbības veidošanu ar bērnu likumiskajiem pārstāvjiem;
- valsts un pašvaldības institūcijas (sociālais dienests, bāriņtiesa, policija u.c.);
- speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā.

Ieteikumi vecākiem:

- nodrošināt strukturētu, izglītības iestādē izstrādātajam līdzīgu dienas režīmu ģimenē, iekļaujot regulāras, bērna individuālajām spējām un interesēm atbilstošas fiziskās aktivitātes (sports, darba terapija, ūdens procedūras u.c.);

Svarīgi! Ja ģimenē ir citi bērni, nepieciešams nodrošināt drošības pasākumus ģimenē, lai novērstu vardarbības riskus.

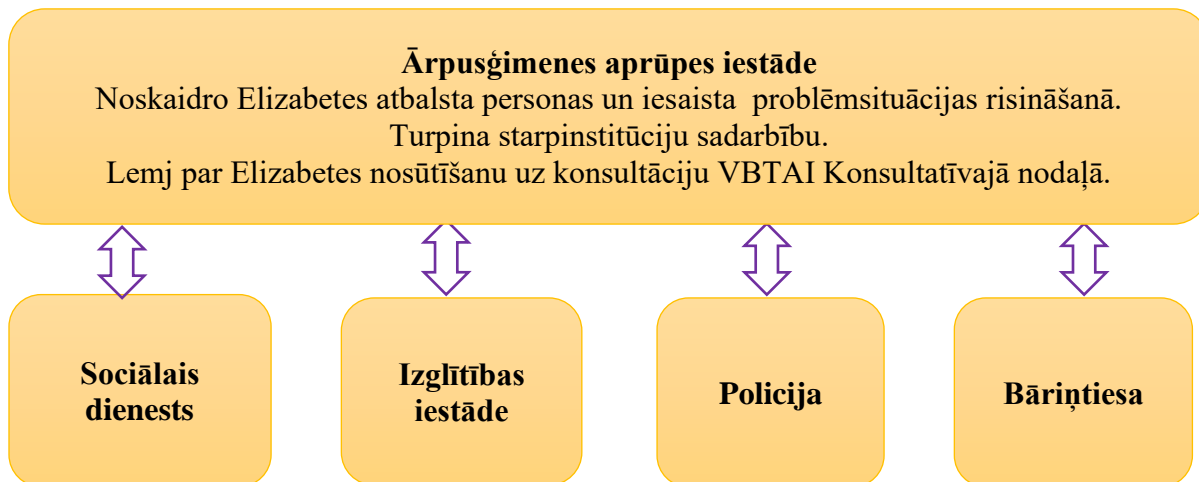
- sadarboties ar izglītības iestādi;
- vajadzības gadījumā konsultēties pie speciālistiem (ģimenes ārsts, psihologs, bērnu psihiatrs u.c.).
- izmantot kompetentu speciālistu (ārsts seksologs, Latvijas Ģimenes plānošanas un seksuālās veselības asociācijas “Papardes zieds” konsultanti u.c.) atbalstu;

Ieteicamie resursi vecākiem:

- valsts un pašvaldības iestādes (izglītības iestāde, sociālais dienests, ārstu prakse u.c.);
- nevalstiskās organizācijas (piem., [“Latvijas Ģimenes plānošanas un seksuālās veselības asociācija “Papardes zieds”](#)”);
- VBTAI Bērnu un pusaudžu uzticības bezmaksas diennakts tālrunis (tālruna Nr.116111).
- izglītojošās programmas (piemēram, “Ceļvedis audzinot pusaudzi”, izglītojoša informācija par pusaudžu uzvedību, vecumposmu īpatnībām, seksuālo uzvedību u.c.).

Elizabete

Elizabete (16 gadi), dzīvo ārpusģimenes aprūpes iestādē no 15 gadu vecuma, mācās 8.klasē. Elizabete kopš ievietošanas iestādē bieži neattaisnotu iemeslu dēļ neapmeklē skolu, ir nesekmīga vairākos mācību priekšmetos, mēdz klaiņot un nenakšņot iestādē. Elizabete ir grūtniecības 5.mēnesī, līdz šim nav apmeklējusi ārstus speciālistus, turpina smēķēt un lietot alkoholu, ir aizdomas par narkotiku lietošanu. Par situāciju ir informēts sociālais dienests, bāriņtiesa un policija.

Uzvedības **problēmu pazīmes:**

- Elizabetes uzvedība ir atšķirīga no vairuma vienaudžu uzvedības, sociāli nepieņemama un apdraudoša apkārtējiem (iesk. gaidāmajam Elizabetes bērnam);
- Elizabetes uzvedības problēmas ir noturīgas;
- Elizabetes uzvedības problēmas negatīvi ietekmē viņas iekļaušanos sabiedrībā un attīstību;
- Elizabetes uzvedības problēmas neizdodas koriģēt.

Ieteikumi ārpusģimenes aprūpes iestādei:

- apzināt atbalsta personas (iestādē un ārpus tās) un iesaistīt Elizabetes problēmsituācijas risināšanā;
- apzināt Elizabetes draugu loku (iestādē un ārpus tās), lai noskaidrotu Elizabetes iespējamus resursus vai riskus;
- uzturēt kontaktus ar Elizabeti, viņas klaiņošanas laikā, izmantojot sociālos tīklus un citas iespējas;
- apzināt situācijas, kurās Elizabete atgriežas iestādē un situācijas, kuru dēļ Elizabete patvaļīgi pamet iestādi, veikt Elizabetes problēmsituācijas analīzi, izmantojot sociālā darba metodes, piemēram, SWID analīzi. Pamatojoties uz veiktās analīzes rezultātiem plānot turpmākās darbības Elizabetes uzvedības korekcijai, t.sk., piesaistot nepieciešamos papildresursus.

Svarīgi! Iespējamie iemesli, kas **veicina Elizabetes atgriešanos iestādē**: ikmēneša kabatas naudas saņemšana, vajadzība nomazgāties, pārgērbties, izsalkums, u.c. Iespējamie iemesli, kas **veicina iestādes atstāšanu**: nevēlēšanās un nespēja ievērot iekšējās kārtības noteikumus, (piem., ievērot dienas režīmu, pildīt mājasdarbus, uzturēt savu mantu kārtību), draugu uzaicinājums, konflikti iestādē, atkarības.

Ja Elizabetes atgriešanās iestādē saistīta ar ikmēneša kabatas naudas saņemšanu, ieteicams izvērtēt iespēju izmaksāt naudu pa daļām, veicinot Elizabetes regulāru atgriešanos iestādē. Tas ļaus iestādei uzturēt regulāru kontaktu ar Elizabeti, novērot viņas fizisko un emocionālo stāvokli, nodrošināt sezonai atbilstošu apģērbu un pilnvērtīgu uzturu, kā arī motivēt Elizabeti apmeklēt ārstu, saistībā ar grūtniecību un atkarību problēmām.

- organizēt starpinstitucionālo tikšanos (pieaicinot, sociālo dienestu, bāriņtiesu, policiju).
- informēt izglītības iestādi par Elizabetes patvaļīgu prombūtni;
- noskaidrot Elizabetes viedokli par nosacījumiem, pie kādiem viņa biežāk uzturētos iestādē un apmeklētu ārstniecības personas;
- katru reizi, kad Elizabete ierodas iestādē veikt mērķtiecību, motivējošu un atbalstošu sarunu par viņas drošību, labsajūtu, nākotnes redzējumu pēc bērna dzimšanas un informēt Elizabeti par iespējamajiem risinājumiem.
- reaģējot uz Elizabetes problēmsituāciju, iestādē organizēt pārrunas ar bērniem par notikušā cēloņsakarībām, to risināšanu, iespējamajām sekām un atbildību;
- iestādes darbiniekiem ikdienas darbā pārrunāt dažādas pozitīvas un negatīvas situācijas dzīvē, tādējādi mācot bērniem analizēt savu rīcību iespējamās sekas un atbildību;
- organizēt supervīzijas un kovīzijas Elizabetes problēmsituācijā iesaistītajiem speciālistiem;
- saņemt konsultācijas VBTAI Konsultatīvā nodaļā

Svarīgi! Bērnu audzināšanā būtiski veicināt katra bērna pārliecību par to, ka neatkarīgi no bērna rīcības viņš vienmēr ir gaidīts iestādē.

Ja bērni, iestādes darbiniekiem nezinot (piem., sociālajos tīklos) sazinās ar Elizabeti, darbinieku paustais viedoklis par Elizabeti var veicināt vai mazināt uzticēšanos pieaugušajiem un ietekmēt Elizabetes vēlmi atgriezties iestādē.

Vēlams atturēties no darbinieku sarunām par grūtībām Elizabetes problēmsituācijas risināšanā bērnu klātbūtnē, jo demonstrējot savu bezspēcību, tiek mazināta darbinieku autoritāte.

Ieteicamie **ārpusģimenes aprūpes iestādes resursi**:

- Elizabetes atbalsta personas un draugi;
- Elizabetes gaidāmā bērna tēvs;
- profesionālās pieredzes apmaiņa izglītības iestādes pedagoģiskajā kolektīvā par darbu ar bērniem ar uzvedības problēmām
- atbildīgās valsts un pašvaldības iestādes (sociālais dienests, ārstu prakse, VBTAI Konsultatīvā nodaļa, izglītības iestāde, policija);

- Nevalstiskās organizācijas, kas nodrošina pakalpojumu nepilngadīgajām grūtniecēm un māmiņām;
- starptautiski atzīta apmācību programma “[Apmācības audžuvecākiem, adoptētājiem, aizbildņiem, viesģimenēm \(AIRI vecākiem\)](#)”, ko nodrošina [Latvijas SOS bērnu ciematu asociācija](#).
- [VBTAI Bērnu un pusaudžu uzticības bezmaksas diennakts tālrunis](#) (tālruna Nr.116111).
- VBTAI Konsultatīvās nodaļas speciālistu izstrādātā atbalsta programma Elizabetei.

Pielikumi.

Atbalsta komanda izglītības iestādē

Ieteicamā atbalsta komanda izglītības iestādē:

- administrācijas pārstāvis (direktora vietnieks, izglītības metodiķis, direktors);
- izglītības/klīniskais psihologs;
- speciālais pedagogs/speciālās izglītības skolotājs;
- sociālais pedagogs;
- logopēds/skolotājs – logopēds;
- pedagoga palīgs;
- medicīnas darbinieks;
- skolotājs (klases audzinātājs, mācību priekšmeta skolotājs);
- pedagogs karjeras konsultants;
- vecāki¹⁷.

Administrācijas pārstāvis:

- koordinē atbalsta komandas darbu;
- apkopo un izvērtē informāciju par izglītības procesa organizāciju un atbalstu izglītojamiem, kuriem nepieciešama palīdzība (nepietiekami mācību sasniegumi, kavējumi slimības dēļ un neattaisnoti stundu kavējumi, uzvedības traucējumi, kā arī cita informācija no skolotājiem).¹⁸

Izglītības psihologs:

- interpretē un novērtē konsultēšanas rezultātus; analizē iedzimtības, sociālo un citu faktoru ietekmi uz personības domāšanu un izturēšanos;
- konsultē psiholoģijas jautājumos, sarunājas ar atsevišķām personām un grupām, kā arī sniedz no tā izrietošos pakalpojumus; uztur nepieciešamos kontaktus ar saskarpersonām, piemēram, ar ģimenes locekļiem, izglītības iestāžu darbiniekiem, un dod ieteikumus jautājumu atrisināšanai un problēmu noregulēšanai;
- veic atbalsta psiholoģisko konsultēšanu un lieto citas psiholoģiskās palīdzības sniegšanas metodes atbilstoši izvirzītajiem mērķiem; novērtē psiholoģiskās palīdzības sniegšanas efektivitāti; raksta un sniedz atzinumus;
- pēta psiholoģiskos faktorus, kā arī emocionālos personības traucējumus, konsultējas ar radniecīgu profesiju speciālistiem¹⁹;
- veic nepieciešamo diagnostiku;
- sniedz informāciju par veiktās diagnostikas rezultātiem skolotājiem un speciālistiem (ievērojot ētikas normas un konfidencialitāti);

¹⁷ Metodiskie ieteikumi: Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

¹⁸ Metodiskie ieteikumi: Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

¹⁹ Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām: Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr. Nr.264 Latvijas Vēstnesis 104 (5931), 29.05.2017.

- palīdz izglītojamam izprast viņa mācīšanās grūtību cēloņus un rast risinājumus situācijas uzlabošanai;
- konsultē skolotājus un vecākus par efektīvākajām metodēm mācību un uzvedības traucējumu risināšanā, veicina skolotāju un vecāku savstarpējo sadarbību atbalsta sniegšanā izglītojamam;
- veic individuālu darbu ar izglītojamo, skolotāju vai vecākiem;
- sagatavo rakstisku atzinumu par izglītojamā psiholoģiskās izpētes rezultātiem, ja izglītojamais apmeklēs pedagoģiski medicīnisko komisiju vai citas nepieciešamības gadījumā;
- konsultējoties ar kolēģiem, sniedz atzinumus par atbalsta pasākumu nepieciešamību mācību procesā un pārbaudes darbos izglītojamiem ar speciālām vajadzībām.²⁰

Speciālais pedagogs:

- gatavo un maina mācību plānus, gatavo stundas un vada tās saskaņā ar prasībām; mācīt speciālo līdzekļu lietošanas tehnoloģiju, Braila rakstu vai lasīšanu no lūpām atbilstoši skolēnu attīstības līmenim, kā arī uzrauga darbu klasē; rada un stiprina skolēnos ticību sev, savām spējām, palīdz viņiem atrast un apgūt darbības metodes, kas kompensētu attīstības līmeņa dēļ radušos ierobežojumus, lai radītu viņos panākuma izjūtu;
- gatavo un izmanto testus, novērtē un atzīmē katra skolēna sekmes, apspriež tās ar vecākiem, priekšmetu skolotājiem, organizēt un vada individuālās mācības; gatavot pārskatus par skolēnu mācību darbu²¹;
- izvērtē izglītojamo speciālās vajadzības un mācīšanās grūtības, iesaka atbilstošākos palīdzības veidus;
- veic korekcijas darbu individuāli un grupās, palīdz veiksmīgāk iekļauties mācību procesā;
- sagatavo rakstisku atzinumu par izglītojamā mācīšanās pamatprasmju apguvi, ja izglītojamais apmeklēs pedagoģiski medicīnisko komisiju vai citas nepieciešamības gadījumā;
- konsultē skolotājus un vecākus par specifiskiem mācīšanās traucējumiem un palīdzības iespējām²².

Sociālais pedagogs:

- sociālais pedagogs ar savu profesionālo darbību nodrošina bērnu un jauniešu tiesību aizsardzību;
- socializācijas un resocializācijas procesam izvirzīto mērķu un uzdevumu īstenošanai nepieciešamos nosacījumus sociālpedagoģiskajā jomā;
- diagnosticē bērnu un jauniešu socializācijas procesa problēmas, kā arī nosaka sociālo risku ietekmi uz viņu pilnvērtīgu integrēšanos sabiedrībā un dzīves prasmju apguvi;
- prognozē socializācijas procesa kvalitāti ģimenēs ar bērniem un jauniešiem, kā arī citās formālajās un neformālajās sociālajās struktūrās;

²⁰ Metodiskie ieteikumi: Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

²¹ Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām: Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr. Nr.264 Latvijas Vēstnesis 104 (5931), 29.05.2017.

²² Metodiskie ieteikumi: Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

- plāno un īsteno konkrēto sociālpedagoģisko darbību bērnu un jauniešu tiesību aizsardzības un resocializācijas jomā;
- koordinē starpinstitucionālo sadarbību sociālpedagoģisko uzdevumu risināšanā; plānveidīgi veic preventīvo darbu²³;
- prognozē iespējamās grūtības mācībās un saskarsmē nelabvēlīgu sociālu apstākļu gadījumā, plāno nepieciešamo atbalstu situācijas uzlabošanai.
- konsultē skolotājus, izglītojamos un viņu vecākus bērnu tiesību aizsardzības un sociālās palīdzības jautājumos.
- sniedz palīdzību izglītojamiem, kuri ilgstoši nav apmeklējuši skolu²⁴.

Logopēds:

- veic dzirdes, runas un (vai) valodas, skaņu veidošanas un rīšanas traucējumu novērtējumu, diagnostiku, korekciju un rehabilitāciju personām, kurām ir dažādu etioloģiju izraisīti dzirdes, runas, valodas, balss un rīšanas traucējumi;
- izmantojot diagnostiskos līdzekļus un metodes, nosaka bojājuma pakāpi; veic logopēdisko korekciju un rehabilitāciju, strādājot ar runas (artikulācijas, tempa un ritma, balss) un valodas traucējumiem, orāli faringālās funkcijas traucējumiem, kā arī ar runas un (vai) valodas traucējumiem, kuri ir sekundāri attiecībā pret citu funkciju traucējumiem;
- veicina runas un valodas, kā arī komunikatīvās funkcijas attīstību²⁵;
- veic bērnu valodas traucējumu diagnostiku un korekciju;
- konsultē skolotājus un vecākus par korekcijas darba norisi;
- sagatavo rakstisku atzinumu par izglītojamā runu un valodu, ja izglītojamais apmeklēs pedagoģiski medicīnisko komisiju vai citas nepieciešamības gadījumā.
- sniedz atzinumus par valodas attīstības, lasīšanas un rakstīšanas traucējumiem un atbalsta pasākumu nepieciešamību mācību procesā un pārbaudes darbos izglītojamiem ar speciālām vajadzībām²⁶.

Pedagoga palīgs:

- palīdz izglītojamajiem, kuriem ir mācīšanās, sociālās, psiholoģiskās grūtības, īstenot pamatizglītības programmu vispārizglītojošajās izglītības iestādēs, lai sekmētu mācību sasniegumu paaugstināšanos, viņu pašvērtības celšanu un veiksmīgu adaptēšanos izglītības iestādes vidē;
- sadarbībā ar mācību priekšmeta skolotāju, klases audzinātāju, izglītības iestādes atbalsta personālu (psihologu, sociālo pedagogu, logopēdu, medicīnas darbinieku) un vadību analizē katra izglītojamā mācīšanās, psiholoģiskās un adaptācijas problēmas un nosaka izmantojamās metodes to risināšanai;

²³ [Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām: Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr. Nr.264 Latvijas Vēstnesis 104 \(5931\), 29.05.2017.](#)

²⁴ Metodiskie ieteikumi: Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

²⁵ [Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām: Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr. Nr.264 Latvijas Vēstnesis 104 \(5931\), 29.05.2017.](#)

²⁶ Metodiskie ieteikumi: Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

- veic individuālo darbu ar izglītojamajiem, lai izskaidrotu nesaprotamo mācību vielu, radītu viņos motivāciju mācīties un attīstītu sadarbības un komunikācijas prasmes²⁷.

Medicīnas darbinieks:

- plāno, sniedz un uzrauga pacientu aprūpi;
- koordinē pacientu aprūpi sadarbībā ar citiem veselības aprūpes vecākajiem speciālistiem un citiem pacienta aprūpes procesā iesaistītajiem speciālistiem;
- sniedz medicīniskas konsultācijas skolā²⁸;
- Informē atbalsta komandas speciālistus par izglītojamo veselības stāvokli (ievērojot ētikas normas un konfidencialitāti);
- prognozē iespējamo veselības traucējumu ietekmi uz izglītības procesu, izstrādā rekomendācijas skolotājiem un konsultē vecākus;
- sniedz ārstniecisko un profilaktisko palīdzību, popularizē veselīgu dzīvesveidu²⁹

Skolotājs (klases audzinātājs, mācību priekšmeta skolotājs):

- gatavo un maina mācību plānus, izstrādāt izglītības programmas;
- vada sava mācību priekšmeta stundas un skolēnu darbu klasē, nodrošina disciplīnu klasē;
- gatavo mācībām nepieciešamos materiālus;
- gatavo skolēnu sekmju pārbaudes testus un eksāmenu materiālus;
- gatavo pārskatus par skolēnu darbu un apspriež tos ar citiem skolotājiem un vecākiem;
- piedalās diskusijās par skolas mācību un organizatorisko darbu;
- organizē ārpusklases darbu;
- organizē un vada individuālo darbu ar skolēniem³⁰;
- informē (mutiski un rakstiski) atbalsta komandas speciālistus par radušos problēmu vai jautājumu, kurā viņam nepieciešama palīdzība;
- analizē situāciju kopā ar atbalsta komandas speciālistiem, piedāvā savus problēmas risināšanas veidus, aktīvi iesaistās lēmumu pieņemšanā, rekomendāciju izstrādāšanā;
- piedalās izglītības iestādes informācijas sagatavošanā par izglītojamā mācīšanās pamatprasmju apguvi un uzvedības traucējumiem, ja izglītojamais apmeklēs pedagoģiski medicīnisko komisiju vai citas nepieciešamības gadījumā;
- vienojas par turpmāko sadarbību ar atbalsta komandu un izglītojamā vecākiem, kā arī izstrādāto rekomendāciju izpildi noteiktajā termiņā³¹.

Pedagoģis karjeras konsultants:

- konsultē izglītojamos, viņu vecākus un skolotājus (individuāli un grupu konsultācijās),

²⁷ Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām: Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr. Nr.264 Latvijas Vēstnesis 104 (5931), 29.05.2017.

²⁸ Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām: Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr. Nr.264 Latvijas Vēstnesis 104 (5931), 29.05.2017.

²⁹ Metodiskie ieteikumi: Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

³⁰ Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām: Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr. Nr.264 Latvijas Vēstnesis 104 (5931), 29.05.2017.

³¹ Metodiskie ieteikumi: Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

- palīdz apzināties savu potenciālu, pašrealizācijas iespējas un veicina patstāvību lēmuma pieņemšanā
- informē un izglīto izglītojamos, viņu vecākus un skolotājus karjeras veidošanas jautājumos;
- veicina izpratni sevis izzināšanā, izglītības iespēju un tās satura izpēti, karjeras plānošanas un lēmuma pieņemšanas prasmju veidošanos;
- izstrādā nodarbību ciklu pēctecīgai profesijas izvēles jautājumu iekļaušanai klases stundās un citās aktivitātēs;
- piedalās izglītības iestādes audzināšanas programmas izstrādē, iesniedz priekšlikumus tēmām par karjeras izaugsmes iespējām un profesijas izvēli;
- veicina sadarbību starp vecākiem, atbalsta personālu un citām institūcijām, kas nodarbojas ar izglītojamo apmācību, audzināšanu un konsultāciju sniegšanu.³²

Atbalsta komanda izglītības iestādē:

- sadarbojas, sniedz viens otram nepieciešamo informāciju un rekomendācijas izglītības procesa organizēšanā;
- nepieciešamības gadījumos iesaka ārsta konsultācijas vai papildus koriģējošas nodarbības (piemēram, baseina apmeklējumu, koriģējošo vingrošanu, u.c.);
- sniedz informāciju vecākiem un skolotājiem par atbalsta komandas izstrādātajām rekomendācijām;
- izvērtē visu pieejamo informāciju par izglītojamā speciālajām vajadzībām, iesaka nepieciešamos atbalsta pasākumus izglītojamajam, kā arī to īstenošanas veidus skolotājiem;
- piedalās individuālo izglītības programmas apguves plānu sastādīšanā un īstenošanā, un mācību sasniegumu attīstības dinamikas izvērtēšanā izglītojamiem ar speciālām vajadzībām;
- sadarbojas ar pedagoģiski medicīnisko komisiju, ģimenes ārstiem, Bērnu tiesību aizsardzības institūcijām, policiju un citām organizācijām;
- nepieciešamības gadījumā piedalās pašvaldības organizētās starpinstitūciju sanāksmēs;
- izpilda izglītības iestādes administrācijas un augstākstāvošu institūciju rīkojumus, noformē dokumentāciju atbilstoši iestādē noteiktajai kārtībai.³³

---

³² [Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām: Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr. Nr.264 Latvijas Vēstnesis 104 \(5931\), 29.05.2017.](#)

³³ Atbalsta komandas darba organizācija izglītības iestādē. Metodiskie ieteikumi. Skatīts 06.07.2016., pieejams: https://registri.visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

Vecāku (personu, kas realizē aizgādību) tiesības bērna izglītošanas nodrošināšanā.

Vecākiem (personām, kas realizē aizgādību) ir tiesības:

- izvēlēties izglītības iestādi, kurā bērns iegūst izglītību;
- piedalīties mācību procesa pilnveidē un izglītības iestādes padomē;
- slēgt ar izglītības iestādi līgumu par bērna izglītošanu un aprūpi izglītības iestādē;
- sniegt un saņemt informāciju par jautājumiem, kas saistīti ar bērna audzināšanu un mācībām³⁴

Vecāku (personu, kas realizē aizgādību) pienākumi:

- savu spēju un materiālo iespēju robežās nodrošināt ģimenē bērna izglītošanai, veselībai, attīstībai un sadzīvei nepieciešamos apstākļus;
- sadarboties ar izglītības iestādi, kurā mācās bērns, ar pedagogiem un citām mācību procesā iesaistītām personām;
- ievērot bērna, pedagogu un citu personu likumiskās tiesības un intereses;
- informēt izglītības iestādes vadītāju par bērna veselības stāvokli un citiem apstākļiem, ja tiem var būt nozīme mācību procesā;
- būt atbildīgiem par to, lai bērns iegūtu obligāto izglītību;
- savu materiālo iespēju robežās nodrošināt sava bērna izglītošanai nepieciešamos individuālos mācību piederumus³⁵.

---

³⁴ [Izglītības likums: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.343/344 \(1404/1405\), 17.11.1998.57.pants](#)

³⁵ [Izglītības likums: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.343/344 \(1404/1405\), 17.11.1998.58.pants](#)